Et dikt som skuespill

If only for a fleeting, overwhelming moment

NOR
10754
NOR
10754
NOR
10754

Beyond It All

A poem written as a play.

Persons in the play:

A grown man with a strong, steady voice ("A Voice" and "The Voice").
A young man, preferably in his late twenties ("He").
Another young man with a voice that is noticeably different ("Himself").

Scene:

A wide-open beach where waves come sweeping in from the ocean. Parts of the beach are slightly elevated, forming great expanses of dry, golden sand where one may sit and ponder existential questions while resting one's eyes on the vastness of the sea and on the distant horizon, which almost blends with the sky. Behind this great beach, hills and gentle mountains rise green and partly forested into the changing skies. A lone individual, the young man, is seen sitting on the sands with his face against the water, his back erect and his eyes almost closed, as if meditating or absorbed in thinking or in prayers. It is late in the afternoon. The sun is low and sinking, and the soft, yellow light permeates the landscape, creating an increasingly ethereal, otherworldly atmosphere. The shrill, frenzied cries of foraging seabirds mix with the heavy, rhythmic sound of waves that break upon hitting land and flow across the glistening flats before retracting and seeping into the sand.

A Voice. [The elderly man, whose person is hidden from view.]
I can feel that you are sitting by the sea again.

He. [The young man. Interrupted in his solemn contemplation, but not incredibly surprised, he opens his eyes and tries to locate the area where the voice has its origin. His vision is temporarily obscured by shimmering tears, and the look on his face is that of one who for a long time has been agonized by painful thoughts and difficult feelings. The voice, though, does not come from a specific place. It is simply there.]
And so I am.

The Voice.
I can see that you are staring at the waves again.

He.
I am indeed.

The Voice.
I can hear that you are crying out in silence again.

He.
I am.

The Voice.
I can sense that you are asking for fulfillment of that wish again.

He.
I am.

The Voice.
It would be better if you gave it up and waited.

He.
Please, don’t leave me in this misery.
Don’t leave me trapped in this reality another year.

The Voice.
I never leave, and that you know,
Although you sometimes make me wish I could.

He.
Then help me to the exit,
So that I may undertake the journey of my dreams.

The Voice.
It is too early,
And you have no idea how great a challenge it will be.
Live out your life. Prepare.

He.
My affection for the present world is great,
But my affection for the previous was greater still,
And my affection for her could not have been described;
I will find no lasting consolation here;
Prepare me for that journey now,
Prepare me now,
Or you will have to see me fasting on this doorstep

Till my breath and life expires.

The Voice.
It would be irresponsible of me
To grant you such a privilege.
Too quickly could it prove a curse,
A scourge beyond your human comprehension.
You would encounter places on the way
Where even I may not be able to assist you.
Quite possibly,
You would be lost beyond recovery forever.

He.
I must find my love and world again,
Or be in agony forever more.
Give me the best assistance that you can,
That is all I ask.
I will blame nobody but myself
If I should fail.

The Voice.
I hear your words,
But realize that you would risk it all
Without knowing what I mean by all,
And only if you fail will you be brought to see
The nature of the jeopardy that you accepted.

He.
I know enough to make a choice.

The Voice.
Rarely have I run into such persistence in a human being.

He.
Remembering where human spirits came from,
You should not be surprised.

The Voice.
Never do I remember or forget;
Be careful with those human terms,
And origin
Is far from all.
Far more vital

Is what happens on the way.

He.
I apologize. I sometimes speak discourteously.

The Voice.
You need not apologize to me.
Did ever any of the glinting fishes in the water
Insult the ocean by the manner of their swimming?
It is your self that needs the humbling and redeeming pain
In which all true apologies have root.

[Being embarrassed, he does not find an answer. For a few seconds, there is total silence.]

The Voice.
Well then, my son,
Having felt your yearning for near thirty years,
Having observed your steady growth,
Having heard your many prayers,
And this being our twenty-seventh conversation of this kind,

Yes, I will help you depart

And make the journey to that place beyond
That is remembered in the ancient fire
That is governing the beating of your heart …

[Hearing this, he lifts his bowed-down head, and an expression of surprise lights up his anguished face. Then, not being able to contain his feelings anymore, he starts crying, and violently, so that his entire body is set trembling, but the tears are tears of relief. The sun is about to dip beneath the faint horizon, and the drifting clouds will soon be transformed into a flaming red of rarely seen intensity. The day is almost over.]

Hardly ever have I decided to respond with action
To a pining;
Hardly ever did I choose to help a soul annul a past event
Afflicting it;
Only when observing such purity of aim
As I have seen in you,
Only to aid in the attainment of such noble goals as yours,
Is it possible to justify an interference
With what the augmentation of the universe

Does bring about.

He.
I want to thank you, but
What deeds or words could possibly be great enough?
At the moment, I can only praise your magnanimity in silence.

The Voice.
The completion of your venture, if you make it,
Will be reward enough.

[The dark is falling, but the clouds have dissolved, and the first stars have begun twinkling in the deep blue evening sky.]

The Voice.
Are you then ready?
Once performed, the act is irreversible;
An entrance will appear before you;
Simultaneously wonderful and dire;
And there will be no turning back;
The swathe that you are wearing now
Will never know the warming sun again.
From then on,
The far side of the mirror will be yours to know,
For better and for worse,
And though you will see through the glass
And sense the objects that are there
Crossing it will be impossible.

[A few seconds pass.]

He.
I am as ready as I'll ever be.

The Voice.
So let it happen,
But first,
You need to have some knowledge
Of the stages of your journey.
But how can I describe them to a man
That has not crossed the Bar?

He.

Although my memories of it seem dreams,
And though I was not yet a man,
I've surely done the crossing once before.
Use the best descriptions that you have,
My understanding will uncover ways
To go beyond the letters of the words,
When your descriptions sink into the chasms of my mind.

The Voice.
Very well.

[A fissure opens in the sky between them; a window into space, not limited by time or distances, the content of which will change as the presentation progresses.]

The first one, though undoubtedly a challenge,
Is the easy phase,
Your current world, first seeming huge,
Will shrink,
You will see the floating city
And its countless, colored lights
Against the scintillating, quiet black,
The marble walls, gleaming in the freezing sun,
Above the blue,
And then you'll pass the silver of the moon;
The mines, the crystal domes;

Don't think about it for too long,
That goes for everything that you'll encounter
On your journey.
Never be distracted from your ultimate objective,
If you are, the objects that divert you will entrap you
And, if you don't escape, destroy your soul forever.

He.
So there is truth to what the ancients told about Medusa?

The Voice.
There is indeed, my son.

Well,
As the blue and silver disappear behind you,
Fix your vision on the distant red
And you'll be there;

Above the city of illuminated towers
Wherefrom a web of greenery
Transforms the reddish soil
As Genesis progresses.
A lovely sight is it,
But you must bid farewell to it and leave,
And that will be the last of human constructs which you pass.

He.
The very last?

The Voice.
The last but one surviving Voyager,
Out of the Voyagers of golden hopes,
But that is still to come.
Go on,
And head for mighty Jupiter;
The giant of undying storms
Who in its region holds
The ice-covered Europa moon
Where hidden oceans,
Excited by volcanic heat,
Give sustenance to incandescent woods
Inhabited by creatures that would make you faint
And fall into the solemn depths,
But do not halt;
Pass by,
And gently skirt the rings of glittering
Magnificence that lie ahead,
Where, some way in, the misty peach of Titan
Harbors tiny life-forms in its juicy heart
Which are as quaint as any you have ever seen.
But keep your curiosity in check;
Move on,
And when you hear a chilling hymn,
Let the nature of the Sirens come to mind,
And stay away from where it emanates;
The two volupt'ous sisters in the shades of blue;
Do not even acknowledge their existence;
Head off fast and leave the realm of planets
Circling the Sun forever;
Never will your sight
Distinguish them again.

He.
Shall I never lay eyes on planets again?

The Voice.
Be calm, my son;
Many lovely planets will be yours to gaze upon
When the second phase is underway, and,
Should you entirely succeed,
You will indeed know worlds again,
But not like those that mortal humans know.

But to continue where we were;

The influence of sunlight will be waning
As the compass I will give you points into the area
Of murkiness and swirling rocks.
You will desire the pleasing light of day
More than you desired any object back on Earth
But such desires have to be resisted;
Allow the needle of the compass to command,
And cross the dodgy belt with nimbleness,
To enter what to you might seem a void,
But only infinitely further on,
When the harshest phase commences
Will you truly come to know what voids are,
And even voids are not devoid of all,
As you will see,
But leave the thought of that for now,
As we proceed to look at what you'll spot
As you prepare to leave the sphere of Helios behind.

He.
What a lovely image you are showing me,
And how that lime-green light is flaring up and dying
And returning, ever-changing, like a thin, translucent
Piece of silken cloth, blowing moonlit in the midnight breeze.
It seems to be behaving like the fluctuating, eerie glow
That I well know from icy regions here on Earth,
Only in an even grander manner,
And extending further than my earthbound mind
Can comprehend.

Oh, the glory of your manifested dreams

Brings me to tears,
I cannot even faintly understand
The splendor of your boundless thoughts,
But help me, Father;
Oh, help me if you can,
If there are still some strings in me
That might yield pure and gracious notes
After all the wrongs I have committed,
And all the wounds I have received
During my demanding wandering on wintry Earth;
Help me contribute to your glory
However insignificant my contribution proves to be.

Oh, how many in this dire world
Who blatantly deny you,
And worse,
How many that detract from
And destroy the glory you provide,
Or haughtily refuse
Even to look!
I tried to stay erect;
To keep my pathway clean
And not fall down,
But it is hard to walk erect
When there is sewage all around you;
I pity those who fail and fall,
More than I can tell in words,
And I fear that I might be among them.

The Voice.
Not to worry, son,
There are no grounds for such intense anxiety
That I can locate on the pages of your life,
And rest assured; I know them all.
If such were there,
The opportunity that you accepted
Would never have been yours to choose.

As for the many that you cry for,
You do already know the truth
Of what intrepid minds discerned
Millennia ago;
The kind that you have been acquainted with

By being born into it,
Has always, since its vehicle for the encapsulated soul
Was liberated from the jail of instincts,
Had the freedom to make choices,
But liberty entails responsibility,
And thus, accountability,
And every single soul that leads a human life
Will come to know the consequences of its choices
For itself, and for the future and the greater world,
And every single soul will through the detriment,
Impediment or progress it created by its actions
Or non-action during freedom,
Find just rewards and penalties;

The only two redeeming factors being
The limits of the knowledge
Available when choices were produced,
And, last but most important,
True, unselfish love.

[The image displayed in the fissure of the Heliosphere, an image which is actually not just an image, but a view of the object itself, continues to change. There is a brief silence.]

The Voice.
Enough of that for now;
I must go on;
Your transformation cannot safely be postponed too long
As the window for your leaving,
Like the window for a launch
Might close,
And another one might not be ready
Before the next time leaves are budding
In this capricious land,
So feed your memory with my display;
The recollection will be needed rather soon.

[The fissure alters and shows the solar system from outside.]

The aurora that incited awe in you
Skirts the edge of the transparent eggshell
That guards the egg where Helios sits like a yolk
Nourishing the fetus of the thinking kind

I hope to grow into a greater being
That better can exploit the possibilities
Of the eternal soul,
And that may leave its nest before the yolk is gone
And be my noble representative by helping Genesis
Expand into still barren worlds,
And battle the relentless adversary
Causing pandemonium throughout my dreams.

He.
How often I have noticed, Master
That Nature's structures and phenomena
Are echoed in still larger ones,
And thought: "It is indeed as if an ancient order
Of unspeakable and never-ending loveliness
Pervades it all,"
And during my encounters with the one
We should not name
It was by way of such uplifting signs alone
That hope was kept aflaming in my heart
And the distant light of greatness
Sustained before my eyes,
And now I see the echoes here as well;
How true the hope I clung to was,
But as you know,
I could not help but fear
That I was merely living in a self-delusion;
My faith kept wavering,
My doubts were strong,
And still you came to me,
Without a trace of wrath,
And listened to my childlike questions,
And now, today
You've even granted all I wished for;
Why, my Master, why such mildness
And such kindness
When every one of those distrustful thoughts I had
Lies naked and illuminated in the light
Of your unbounded knowledge?

[The view of space is temporarily obscured, and the fissure is filled by short-lived images from the young man's life.]

The Voice.
No human faith
Was ever free of errors,
Such are the imperfections,
The many limitations,
Of the thinking kind on Earth,
That a measure of uncertainty
Is unavoidable and necessary;
It shows a basic insight
Into what humans are,
And the kin of this uncertainty
Is the virtue of humility.

Far worse than lack of certainty
Is certainty that leaves no room
For understanding that each human mind
Has flaws, and that it only with great difficulty
Might foster the ability to peek beyond its boundaries;
The kin of total certainty
Is the vice of arrogance,
And the road from arrogance to evil
Has often proved a short one.

Reflect on this, and you will realize with ease
Why reasonable doubt and its effects
Are never held against an individual
When the time for validation of his days has come;
Any other action would be vengeful and unjust,
And only humans and the Head of Chaos,
Do ever long for vengeance and injustice.

The one necessity, in order to avoid creating
Some dire penalties ahead of you
Is this:
The opening of hearts to hope
And selfless love,

And that, my son, you did,

And if you wish to lubricate your wheels some more,
And bend the rails that lie before you
Into the higher realms
Of time and space,

An honorable course in spite of doubts
And obstacles;
A life in service of the good and just,
Will aid your wheels in turning smoothly later on
And help that bending of the railway happen,
And I can tell you this;
There is still oil left in the hubs
That you will soon rely on;
The golden oil from gracious deeds committed
In the very place which holds the objects
Of your ardent longing.

As for what you felt
When seeing sacred structures,
Those feelings have their origin
In memories contained within your fire;
Although suppressed since early birth
Due to deficiencies in human brains,
They still make structures that your soul has tasted
Reverberate in complex corridors
Submerged beneath the fussing water
Of temporary, shallow consciousness,
And this is also why a sudden feeling
That seemingly has no good reason
In certain cases is a better guide
Than anything the logic of the earthly mind
Can possibly uncover and present.

Back to where we were now;
I can allow no more digressions
No more delays that might endanger
Your departure.

[The rift clears, and again acts as a shortcut for viewing places far away in space.]

The eggshell of auroras
Is where the winds,
From your star, and from others
Do collide, and, having lost their force,
Come to a poignant, short-lived halt
Which you must pass,
And pass you will,
Provided that your effort is determined,

And as you exit, say farewell,
For you will never know the influence of Sol again.

And then,
Emerged and ready for the second stage
Of your demanding journey,
This unobstructed view of nearby suns
In the enormous spiral of the Milky Way
Will for a moment be your property;
The territory of the three uneven sisters;
The brightest and most lovely being called
Alpha Centauri A
In human terminology,
But even greater beauty has the realm
Of Sirius,
Which lie approximately twice as far away,
Where one star failed, but where its twin
Lives on in youthful, ice-blue glory
Though as you know;
The ones who live intensely
Will be the first to perish,
And so the avid Sirius
Will never in its haste have time
To father any thinking kind.

Not so with Epsilon Eridani
A unpretentious one,
Where ancestors of you, that is;
Your current biological encasement,
Discerned an extrasolar planet.
I can disclose no more till later
Or strings of fate would be disrupted,
And merely for the sake of curiosity.

He.
I hear a strange, unsettling sound
Originating from the aperture you opened;
It seems like that of distant choirs
Singing chants in cloisters on a quiet morning.
It is slightly intermingled with a droning, though,
Which makes me think of flying bumblebees,
Those gentle beings that still haunt my memories
Of sun-lit childhood hours,

Pollinating countless flowers in the fruit trees
High up in lofty boughs below the sky.

[The opening briefly shows scenes from sunny summer days in his childhood forest, and the scenes are not merely moving pictures; they are the actual events.]

The Voice.
It is the sound that will escort the ember
Of your essence
As you proceed through interstellar space
Where nothing can obstruct your hearing;
It is the sound of myriad connections and occurrences
Behind the tapestries of cosmos;
Behind what you, still being human,
Think of as the universe,

It is the whispering behind the carpet
Of the greatest theatre that ever was,
The sound of Dreaming, if you will;
The greatest genesis of all
In never-ending change and progress.

It is a sound
That no existing earthly ear can sense,
But you perceive it now
Because my demonstration of how places are
Behind the glass which seems a mirror
To the human race,
Makes more than what you normally would hear
Perceptible to human faculties.

Well,
Enough on interesting areas
In the vicinity of Sol in Via Lactea;
We cannot even briefly look at all of them
Or we would spend more earthly years on that alone
Than even Pax Romana once made calm;
So do not settle down
In any of those worlds close by;
For you must head for something else entirely;

Andromeda, the little cloud beside the constellation
Of the Wingéd Horse,

But remember; constellations are illusions only,
Figments that will change with vantage point and time,
So find the galaxy Andromeda
And do not let your vision leave,
Then make your gaze one filled with yearning,
And your gaze will bring you to Andromeda
With such a speed that you will seem to move
More speedily than anything you ever knew
But movements happening behind the mirror glass,
The glass which you will soon see through,
Are not at all like those occurring here,
On the opaque, reflective side.

And as the coiling Milky Way starts fading,
Look back just once, and shed a tear
At the immensity of gyring beauty
That humans thought The Winter Road,
The Fair Cow's Way, or even
Stream of Heaven,
For you will never know
The galaxy that cradles Earth again.

Then let immensity turn tiny,
And tininess turn vast;
The princess comes before you, looking splendid,
Having hair of glowing gold,
And being dressed in cyan blue;
She is a gorgeous one, Andromeda,
But be not led astray by her;
If you are, the marvels of her billions
Might seize your heart for centuries,
Until the ember of your essence
Is utterly exhausted, dead, extinguished,
And can never be revived again.

He.
I must admit that I was puzzled,
Even frustrated at times,
When watching humans studying
The wonders of the cosmos and the world;

Ignoring the apparent beauty
Such as that I now am shown,

They unabashedly called everything a game
Of dice;
The hoof-marks of a beast run wild,

And for some years I even listened,
Uncertain which was better; my own heart
Or their cold logic, finally deciding on
A mixture of the two;
At first an odd concoction,
Acceptable, but unresolved;
I kept on searching and amending,
Endeavoring unconsciously

To shatter my confine.

My Master,
How dazzling those days still are
Before my inner sight;
The ones that saw the lifting of the veil
That had descended on my human eyes;
How overwhelmed I was by beauty,
How sensitive I suddenly became
To the intrinsic greatness,
The wonders that would budge and change me
And make my consciousness anew;
A consciousness that lets the River through.

And after that,
My puzzlement grew even greater,
As I with eyes refreshed viewed those
I was to think were wise and educated;
Men and women
Who due to education ought to have no veil
Across their eyes,
But whose sight, in spite of their purported learning,
Indeed was far more clouded than my own had been,
And to this day,
Their ignorance surprises me,
Though I am equally perplexed by obstinate believers
Who snub sound reason, and reject the undisputable,
Disrupting science for the sake of their unconscious fear.

The Voice.

I force no mind to see the many signs
Or to interpret them in other ways
Than it most fancies and feels justified,
And free will does indeed make destiny
A game of dice sometimes;
If will could not throw dice,
It would not be a free one.

The same applies to the autonomy
Of every true creation;
Without a certain independence,
No creation could be called complete.

Though only to a limited degree
Are these considerations fully relevant;
Beyond the many imperceptible constrictions
Within which free will lives,
There are no games of dice,
And beyond the countless fashioned fabrics
Within which sovereignty resides and acts
There is no independence;

My son, if you could penetrate it all
With clear and unconstrained perception,
As you might in the distant future do,
You would see what cannot be expressed
In human words,
Nor possibly translated into human thought;
The largest clockwork you could ever know;
The widest river you could ever swim;
The deepest ocean you could ever dive;
The brightest brilliance you could ever find;
And even that would be but tokens of activity beneath
For even massive clocks need maintenance,
And even rivers that seem endless have an origin,
And even oceans that seem free are governed,
And even light which blinds its witness has a source.

He.
Would the place of which you speak
By any chance resemble that which I,
In certain treasured moments,
Have experienced,

If only very briefly,
And which I feel a yearning for which often is as strong
As that for where I came from, far beyond?

No words can quite convey the exaltation
With which I was infused,
But you can see those moments in my memory unaided;

My own remembrance of them seems to be
A dawn more beautiful than any of a worldly day,
A dawn viewed through the bars of tiny windows
In a prison wall,
Which I climbed up to when the guards were not alert.
Please tell me, was there any truth in what I sensed?

The Voice.
There was more truth
Than you can know;
You caught a glimpse,
A glimpse indeed;
Such as a human with some effort might,

But now my lecture must continue;
Time is turning precious,
Thus, what I show will be but sketches
Of the stretches of dark space
That you will cross,
And I can merely give you hints of what they hold;
Of the amazing, drifting clouds
Of star-birth and of forming worlds,
And all I can suggest of transformations in between
Will be like nothing but some leaves in autumn winds
When later you compare this session with the changes
Which you will have to overcome when moving
Between the major phases that remain.
But drafts should be enough to get you going,
And even if we had a hundred years,
My demonstration would make nothing more
Than simple outlines;
Such is the complexity and depth of what you face;
You will most definitely have to use your better judgment
As your foremost guide,
And one out of the judges in your lonesome soul

Will be the more important;
The umpire of the loving heart.

With this in mind, employ the vigor of your senses
And fix your full attention
On the rift you have before you;
Andromeda, though truly lovely in its garments
Of translucent hues,
Is not a place for you;
And do not mourn it,
Even if you should feel so inclined;
The spouse of brave Perseus is but one of many;
Of billions, multitudes of billions,
As visionary Sagan knew and wrote;
Galaxies of all appearances,
Distributed through space like pearls
Of gleaming morning dew in one great web,
More intricate and three-dimensional
Than any spider ever made.

Some pearls are close to one another,
Forming clusters of companionship,
And some are more alone
And drift in regal solitude,
And some form groups which then form endless chains
Which now and then cross other endless trains;
The points of contact looking much the same
As those that see the threads in cobwebs meet,
And in this manner they go on and on,
Endlessly, in human terms,
And almost endlessly indeed,
Looking from afar like Christmas lighting;
Like tiny bulbs a-glowing on the blackened trees,
Or like the neural network of the human brain.

As for you, my son,
You need to follow one such string to reach the goal
You have been yearning for,
So leave the group of pearls belonging to the Milky Way
And to Andromeda,
And to the clouds named after brave Magellan,
And search the universe that comes within
The grasp of vision;

The winding mesh of shining gems
That seems to fade into infinity,
Until you spot a filament that clearly differs;
It has no human name,
And even sharp-eyed human telescopes
Have only seen a tiny, fuzzy fraction of its total length,
But I will tell you how to recognize its special properties;
Its most important signature is piercing color;
A flawless, potent blue that radiates straight through
Your frightened essence;
A color that no earthly retina did ever catch,
There is no need for fear, however;
If you hold onto true intensions,
The light will only aid and strengthen you,

But be forewarned; It burns deceit and hatred,
As well as the self-righteous lack of tolerance
Exhibited by those who dare monopolize
The never-ending river of Divinity;
It burns such primitive and petty traits
Like dried-up timber in a white-hot furnace
But do not think of it as vengeance
Exacted by an angered mind;
It is in no way retribution,
Such words apply exclusively to worldly matters,
And were invented by the human brain.
The one and only reason for the burning
Is incompatibility between such light
And savage choices;
It is as natural and unavoidable
As when the prairie catches fire
Because a thunderbolt strikes withered grass,
And when there is no dry grass left,
Combustion ends
And new life springs,
Rising in the manner of a phoenix
From what seemed sure and merciless destruction.

But like I said, no need to worry,
Provided that you keep attention pinned
On your objective.
You may feel pain, but it will pass,
So do proceed to near it,

Even if it seems too far away,
And in a while, an instant really,
You will be homing in on it,
But when your vision starts discerning
The galaxies of which the string consists,
You have come close enough,
And if the galaxies start breaking up
Into the countless worlds they do consist of,
You have come dangerously close,
For if your curiosity is not restrained,
Or your amazement not sufficiently controlled,
You will most surely be engulfed
By what you find,
And possibly consumed forever.

So find a distance that is safe,
And let the shining string provide you with directions,
As you set the ember of your essence into motion
By purifying mind and will,
And as time passes, and you pass countless gems,
Never fail to heed the guidance of the filament
That they compose;
The structure that for ages will go on ahead of you,
Continually showing more to you
Of what it is;
Thousands of new pearls per what you call a second;
Billions of new stars per what you call a heartbeat;
Millions of new worlds,
This is what the filament continually will display,
While also constantly departing into darkness far away,
Creating the impression that it has no end,
All the more because you will be moving faster
Than your world-locked mind can presently conceive.

But do not lose your courage,
For this one promise I can give you:
Have fortitude, and you will find the end,
As surely as a boat that heeds the current of a waterway
Will slip into the salty ocean
If it has a sober captain.

When time at last has come
For you to leave your guide

Of piercing, purging, purifying blue,
A bend of unmistakable appearance
Will show up ahead
As the filament begins to turn,
While further on,
In the direction you have long been following
There will be no other strings to see,
No stars that twinkle in the depths of blackness,
No clouds that gyre in the burning cold,
No, nothing will there be to see,
And still there will be all
That ever really was,
And even though you have put all behind you,
There will be more ahead of you than ever.

It is the border of the human universe,
My son,
The moving edge
Which always will be out of human reach,
And in this borderland you might see lights
Not too unlike the ones that mark the end
Of solar realms;
Auroras, flaring up and dying
Across the vast, invisible horizon,
Where Genesis expands into what always was
While deep down being part of it;
It must indeed seem paradoxical to beings limited,
But trust my words; accept it as the truth,
For at the ultimate, impenetrable level way below,
Or at the highest peak; both sentences are valid,
There are no contradictions or absurdities;
At that concluding plane, there is but oneness,
Truly indestructible and never-ending;
A unity that will outlast all else;
An ocean of illuminated, living water
Knowing neither floor nor surface;
A consciousness divine and always dreaming;
Removed, but omnipresent, all at once;
Removed from you, while being you,
Allow my words an honest entry;
Then you might one day grasp,
If only for a fleeting, overwhelming moment,
The undeniable veracity of what I tell you.

[The young man wants to speak, but the voice continues.]

But I will talk no more of this for now,
For words can form but allegories of the deeper planes,
And will be misinterpreted too easily;
You have no choice but to show patience
Until the day when other languages are spoken
By your mind,
And such a day will surely be possessed by you
If you keep your ember radiant
Throughout the journey,
And lead a life of rectitude
When you reach home.

I was showing you the border of the universe
Inhabited by humans;
The changing, blurry edge
That marks the ending of the second phase;
You may rejoice, my son,
If you accomplish this,
But with restraint and caution,
For soon the third phase must commence;
The third and last before reentry,
But also the most taxing of them all,

So when you pass the unseen rim
And seem to enter utter loneliness
Remember how Endeavour carried on,
And let the compass guide you,
As when you in a mountain snowstorm cannot see
And must rely on the magnetic pole.
But first, look back and see if you can spot the string
Which holds the Milky Way,
Then say good bye,
For you will never know this universe again,
Unless an incident like that which brought you here
Should happen for a second time,
And that is too unlikely to be worth considering.
Then, as a final preparation,
Make a heartfelt prayer
In order to consolidate your weary mind,
For if you are not vigilant,
Then you could very quickly seize to be

As, due to the autonomy of which I spoke,
You might run into independent forces,
Randomly distributed in pockets,
That will attempt to have you join their ranks
Of chaos and sedition.

And if you,
Facing distances that seem impossible
To ever cross,
Feel that your resolve is dwindling,
Take comfort in the sound
That will stay with you;
The sound that you already have detected;
The one that will escort you
Till the journey is completed
Provided that you listen for it zealously.

And of the goal ahead,
I cannot tell you much
For fear of compromising its integrity;
Eavesdropping for evil purposes is rife,
But cannot be put down without infringing
On self-rule,
And such an action would endanger
Far too much.
This I tell you, though:
Your recollection is impressively correct;
The goal, your home, is there,
And you will surely reach it in the end
If caution and endurance are
Unswervingly exhibited.

[It is nearly dark. Only a faint blue glow, almost black to the naked eye, persists in the western sky. The fissure that showed the various stages collapses and disappears. There is a short silence.]

He.
Is it then time?

The Voice.
It is indeed.

[A brief interlude.]

The Voice.
My son,
Considering the road
That you have chosen,
It is not with an easy heart
That I let death take you away.
I wish you all the fortune
That the cosmos may bestow upon you;
I can do no more for now.
May your journey be successful,
May you enter into love and valiance
When you arrive,
And may we later meet again.

One last advice:
Do not call upon me
Unless all other options are exhausted,
And keep in mind that there are places
Where inattentiveness might bring you into situations
Where even I cannot intrude to help.

He.
That I have accepted.

The Voice.
So let it be.
Farewell, my child.

He.
Farewell.

[Most of the stars have become clearly visible in the night sky. The water of the sea laps quietly against the unseen beach. Sitting on the sand, barely visible against the sea, he appears to loose consciousness gradually, then lies down on the ground, as if slowly surrendering to sleep. After that, he is seen from above, lying calm and almost outstretched at the fringe of the dry land. His eyes seem to be gazing firmly at the stars, his eyelids move just once or twice while his lips slowly utter some unknown word, then his face comes to a complete standstill. Seconds pass, but his eyes remain wide open and his lips do not move. A lone tear leaves his left eye and lingers for a moment on his face, then drops from his chin and disappears into the sand. Utter darkness has descended on the landscape around him.]

[*]

A new stage: The location is somewhere in space, not too far from Earth. The blue oceans and the white, drifting clouds are seen below. In the other directions, there is blackness, but also the twinkling of countless stars. A faint, uncanny sound, not unlike that of distant singing, pervades the ambience. Then, all of a sudden, the young man is heard speaking, which is particularly surprising since he is nowhere to be seen.

He.
Oh, dear,
Oh, dear,
Has it actually happened?
How wonderful the oceans look from here,
How stunning are their shades of blue,
Their shimmering in endless sunlight,
And the twirling filaments of white upon them
And the continents they cradle in their bosoms …
Though far above,
I hear the breaking of a billion waves,
And the singing of a million birds at sea,
And, oh, the lamentations of a thousand lonesome whales;
How truly staggering Creation is;
How dizzying the energy of breathing Life;
Oh, how truly beautiful is not the world
That is forever lost
Through death and strife?

And, oh,
How frighteningly beautiful
The space around it is,
The space that it is dashing through
With such commendable serenity;
The space, the space
Of velvet dark, and scattered stars,
And emptiness,
Or emptiness, it seems;
An emptiness that is
And still is not …

Himself. [Representing a different part of the same being]
Well, you have really done it this time, Michael.
Yes, you have really done it now.
Oh, dear,
What trials I would have avoided

If you and I were not inseperably linked together.

He.
But lo, behold;
The sights and sounds of this new sphere
Go far beyond my powers of appreciation and expression.
What did I do?
How did I wind up here?

Himself.
Come on, my friend,
Do not tell me that you still do not recall
Your recent dying;
The shedding of your earthbound shell
That freed you from imprisonment
Just instances ago?

He.
Hey, give me time to reconsolidate my dazzled mind, ok?
This isn't something we do every day.
I need to liberate my mind from all the staleness
That, after thirty years in prison, still impairs me;
Just like a butterfly that, having left its pupa,
Must fill its wings with blood and let them dry
Before it may attempt to use them,
So I must gather strength before I may look back
And see my memories with clarity;
My being is a river in upheaval
That must be calmed before the rocks below
Can be discerned, and what they tell be fully understood.

But, I am beginning to recall it all;
Though slowly,
It is all coming back to me,
I do remember now,
Remember now,
Remember …

How I saw the whole world stir;
Oh, how I saw the whole world change,

Oh, how I do;

I am intoxicated, dizzy, dying;
Intoxicated with the wine of death;
Lo, all around me, all is flowing, growing, altering
As if insanity has entered time.
The clouds, the days and nights, the greenery,
The weeks and years, the ice and snow, the falling leaves,
The grass, the sea, the cities great, the human life,
It is all moving at a frenzied speed,
It is all coming, going and returning
Disappearing and appearing like the thunderbolts
Of raging storms,
Or like the shining bodies of a school of fish;
I see a thousand skyscrapers crop up and crumble;
I see the pyramids reduced to dust, and new ones rise;
I see the earth itself erupt, and new lands green,
The mountains fall, the smoke comes billowing
From bombed-out, burned-out conurbations,
A new Republic finds foundation,
Another Caesar has success,
Another thought is born again,
What strange and awful glory that is in it all,
What beauty with each budding spring,
What poignancy with every fall,
And how each coiling round explores new ground,
And how each eddy is the previous in newfound form,
And how they all increase and gain,
And give the Intellect unchartered lanes.

And I, myself, I age,
And suddenly, I have turned old;
My hands all wrinkles, hair all white,
My body frail, and clothed in rags,

I cry,
I cheer,
I curse,
I praise,
I pray for clemency,
I fall
And die …

And then,
As if awakened from a crazy dream,

I see my body, lying lifeless on a windswept beach
As if it was just some outgrown, discarded skin,
Already decomposing and disintegrating,
And while I watch, astounded by the strange display,
A wave arrives and sweeps the parts,
The bones, the clothes, what there remains,
Out to the sea,

And as I, left behind; confounded,
And, admittedly, a bit concerned,
Am standing on the sands in solitude,
I feel a call and turn to look;
Turn west, from where a gale is briskly blowing
And there I see a pitch-black void;
A hole that has replaced the western sky
Around which everything is eddying
And all the fabric of the world seems warped,
As if it was but water in a draining pond.

Nearly hypnotized am I;
Awestruck, almost crying,
The power of the spectacle before me
Is more than I can bear;
I will be crushed, I feel,

But then I hear the promise from my Master
Echo in my fearful mind, the promise
And his kind advice,
And so, recovering my courage;
Concentrating;
Gathering my strength;
Remembering my distant goal;
My world, my love, the needed journey,
I gaze into the black with calm defiance,
And, with the speed of lightning,
As if I were a silver arrow,
I shoot into the swirling void,
Perceiving ripples all around me,
And then, away and gone,
I faint and dream and feel a stream,
Dream long, I think,
And wake up here.

Himself.
Well then,
Now that past events have been recalled,
And the occurrences have firmly been established
And accepted,
I suppose there is no point in questioning
The wisdom of our action;
There can, undoubtedly, be no return to life on Earth.
I have but one suggestion;
That we proceed to do what we were told;
That we begin the talked-of journey rather soon;
For staying here will certainly not bring us any benefits;
The view is great, but cannot help us reach the goal,
So let us end this idleness
And move.

He.
Just one moment now;
Have you had a thorough look
At what we are?
I try to judge where ember ends
And space begins,
Or rather, if I have a visibility or not,
And what I see fills me with fear,
For even though I still feel every limb I owned
Down there,
I cannot see a thing of what I am;
It is as if my body is still with me,
But in a state of absolute transparency;
I am reminded of the stories I was told
By people of ill fate;
People who had lost an arm or leg,
And still felt aches where nothing was,
As if its phantom were still there.

Wait a minute, though;
If I employ my concentration to the fullest,
I think I can discern a sign of my existence;
A faintly glowing, gas-like substance
Which roughly occupies the place my body did,
But I have nothing I can touch it with;
No hands with skin and fingers,
No feet with toes and nails,

And I suspect that what I see is not
Material in nature.
Indeed,
I feel as if I am suspended in a saline sea;
I have no sense of weight at all,
But still experience the subtle flow of space around me,
And look,
Now the substance is in change;
Its colors fluctuating like the bioluminescence
In the ribbons of a deep-sea jellyfish,
Adrift in the intriguing black abysses
Of the earthly oceans.
I must exclaim:
I did not know that such an elegance
Is an intrinsic part of what we are.

Himself.
If it is not too much to ask,
I would prefer to see some action
Rather quickly,
As there is much we must accomplish
To reach our home and be reborn,
And as we shall have lots of time
For pondering our nature later.
If you recall the reason why you asked to be released,
And why your wish was granted,
I think you will agree that we should do our best
To prove that we are worthy of the freedom
That was given,
And thus show eagerness and strength of will
And not inactiveness and hesitation.

He.
I do, I do,
I was just overpowered by my feelings;
If you show more serenity and I am less emotional,
We should do well,
I am ready to begin
When you are.

Himself.
Then think of her,
And feel the joy,

Of being free.

He.
I think of her,
And of my world,
And feel the joy
Of newfound spring;
Of being free
To leave at last.

Himself.
Farewell to Earth,
Then off we go,
Never to come back again.

He.
Farewell to Earth,
Forgive me, Earth,
I heed the call
Of former joy;
Of former love
That would not leave;
Now off we go,

Himself.
Forever more.

He.
Forever more.

Good bye to all.

Epistler fra et liv på sjøen

Solblå og sølvgrå, mørklagte og vinrøde hav

Odyssé i august

Sommerkvelden lå lun og fullmoden over landskapet da vi ga lille, hvite Son et siste vink med øyet, så den høye, solvarme Vardåsen komme og forsvinne på vår høyre side, lot Bevøya gli forbi på vår venstre, og var ute, endelig ute på den åpne fjorden. Propellen ble brakt til et øyeblikks stillstand. I nord skimtet vi Drøbak, i sør Bolærne, og i vest Holmestrand, tiden var inne for å ta en beslutning. Overalt omkring oss var sjø og fjerne horisonter, fullkommen frihet, og enhver kurs kunne virke som en god kurs, men vi hadde en plan, eller rettere, en idé, og vinden, den varme, men bestemte sønnavinden, gjorde vår idé mer aktuell enn vi på forhånd hadde regnet med, ja, så aktuell at vi med ett kom på at draftet var blitt liggende igjen på bordet hjemme. Båten gynget allerede fra side til side, og på yttersiden av øya Bile for bølgene hvittoppede forbi, vinden var sterk der ute på de åpne viddene, for sterk til at det ville være noe behagelig å ligge der og fiske, det ville ikke bli annet enn konstant huskestue. Likeledes var sjøen for grov til at det fristet å forsere den lange, ubeskyttede strekningen mellom Bile og Drøbaksundet, selv om det sikkert ville være smult vann innenfor Oscarsborg, og det var heller ikke særlig forlokkende å vende nesen sørover, for der, utenfor Jeløya, var det bare Gullholmen, eventuelt Bastøy, som kunne by på ly for vinden.

Å dra mot vest, derimot, på tvers av blåst og bølger, over til den andre siden, det kunne gå an. Ja, å stryke over til Tofteholmen, liste seg igjennom det rolige farvannet bak Vealøs og Ramvikholmen, skynde seg forbi Østnestangen og buktene der bortenfor, runde Rødtangen og svinge inn i Drammensfjorden, det kunne gå an. Dermed var en avgjørelse tatt, vi lot motoren få øke turtallet, fikk godlynt brumming til svar, og begynte på vår nyvalgte vei. Etter litt innledende eksperimentering fikk turtallet ligge på rundt tre tusen i minuttet, om lag det halve av maksimum, det syntes å være det mest formålstjenlige i slik opprørt sjø som den vi nå hadde omkring oss. Å prøve å få båten til å plane ville ha vært ren dumskap, bølgene var for høye og dalene imellom for dype, nå var det isteden om å gjøre å holde en fart som var i harmoni med bølgenes rytme, og dermed få båten til å arbeide med sjøen, heller enn mot den.

Med denne overensstemmelse vel etablert, kunne vi med god samvittighet lene oss tilbake i stolene. En lett hånd på rattet, og nå og da et rolig søk med øyet etter båter som vi måtte være på kollisjonskurs med, noen annen innsats fra vår side var verken nødvendig eller ønskelig. Det var bare å ta seg en kopp kaffe og et smørbrød, koble av og vente, vente på et mål langt der framme i den solopplyste, guloransje disen, der de mektige, dypgrønne åsene på Hurumlandet syntes å gli over i former av en fjærlett, nesten gjennomskinnelig karakter, ja, i et alveland like drømmeaktig vakkert og uvirkelig som det som i folkloren av og til viser seg for fiskere langt til havs. Et nesten surrealistisk landskap var det, dannet av det eventyrlige lyset som bare oppstår når en lav kveldssol stråler sterk og klar inn i luft som er full av fuktighet etter en lang dag med fordamping fra fjorden. En nordhimmel fylt av skyer gjorde lyset enda mer effektfullt, for skyene hadde iført seg en aftendrakt av mørkeblått, med et hint av fiolett, og hang over det strålende gylne som et dramatisk bakteppe av komplementære fargenyanser.

Et stort landskap var det også, langt større i dimensjoner enn vi var vant til fra fjordens østside, ja, større selv enn det vi kjente fra Jeløya, for nå skuet vi åser der toppene lå på både to hundre og tre hundre meter, og det var mange slike åser, og deres grønne derma var sunn og sammenhengende, uten menneskeskapte sår. Hurumlandet var et storslått land, heldigvis spart for den flyplassen som kunne ha rasert dets fred og avsondrethet så fullstendig. Store, grønne rygger, gyllengrønne nå i aftenstunden, og nedenfor, på den skinnende, skummende sjøen, en liten, liten båt. En liten båt mellom viltre bølger, tusener av brusende topper på vei nordover i vinden, på vei til vide våger, vide og vennlige våger under svulmende, fullmodne åser, myke og avrundede former under svulmende, fullmodne skyer, i en fullmoden verden på vei mot kveld.

For kvelden, den kvelden som begynner etter solefall, nærmet seg sakte, men ubønnhørlig, sola seg stadig nærmere de fjerne høydene bak Holmestrand, de som nok en gang skulle bringe dens velde til en ende, og sola var som avskjedstynget nå, fullmoden og vemodig, og dens stadig knappere lys rant varslende igjennom verden som sanden i et timeglass.

Men vi håpet likevel å kunne nå de første fiskeplassene i Drammensfjorden før skumringen, slik at vi ikke ville gå glipp av den viktige fisketiden mellom solnedgang og natt, og det så ut til å kunne la seg gjøre, båten flyttet seg hele tiden videre, trass i de tunge bølgene, den var som et litt klossete dyr som svømte med betydelig besvær, men som hadde uuttømmelige reserver av utholdenhet, og var fast bestemt på å komme til sitt mål.

Videre, stønnet den, videre, før lyden av motoren nok en gang druknet i de brusende bølgene, og nok en runde med sjøsprøyt slo innover vinduene og kalesjen, og tusener av dråper lyste opp i sola og drev vekk med vinden. Videre, forbi Sandbukta og Ertsvika, kalt Hurumlandets vakreste kystlinje, videre til Haraldstangen, en utløper av det høye, båtformede Haraldsfjellet, videre til Eplevika og Skjøttelvika og Solfjell. Et furet, sørvendt landskap, preget av stadig lengre skygger, og inne i de mindre buktene hadde sommernatten allerede begynt, vi syntes vi kunne ane svarttrostens fløyteliknende toner, fornemme dannelsen av de første duggperlene på svale strå og blader, men skyggene var ikke dypere enn at landskapets tilstand lett kunne bedømmes, og vi gledet oss over å se at det var lite revet opp av utbygging, ja, deler av det syntes å være helt jomfruelig, og for en skatt, hvis det var sant, at det her, midt i vår pressede fjord, lå bukter og skoger nesten upåvirket av modernitetens arrogante innfall. Men som alltid lå et spørsmål på vent bak gleden, det fryktelige, selvgestaltende spørsmålet om hvor lenge denne tilstand kunne vare, hvor lenge dette jomfruelige kunne makte å unnvike hordene av hedonister dersom det forble uten vern. Hvor lenge? Hvor lenge før rasering?

I en annen tid og på et annet sted kunne en ha forlatt sin tvilsomme sivilisasjon, og ridd til kamp i lag med Crazy Horse. Eller med Hugh O'Neill. Det er bedre å dø i strid enn å gå til grunne som hunder i grøftene. Det husket selv de sultende irene. Men nå er de store høvdingene døde og begravet. Flokkene som fikk jorden til å riste er tilintetgjort, de hellige fjellene vanæret. Nå står den samme striden om verdier her, i det siste av Europas natur, og blåjakkene er her også, slik de var ved Wounded Knee. De har bare en annen drakt. Fortene er kommunenes planavdelinger, og kavaleriet deres dokumentbunker, og generalene titulerer seg utviklere, men er like forfengelige og kyniske som Custer.

Ja, hvor lenge, hvor lenge før de kommer også hit, det var spørsmålet som fulgte gleden, slik sorgen følger kjærligheten, og jeg kjente at jeg var sliten, akk, sliten av å kjempe, sliten av å sørge, sliten av alle menneskenes selvskapte konflikter med hverandre og med jorden, og jeg spurte meg, selv om jeg visste det var tåpelig, spurte meg igjen og igjen, hvorfor all virkelig kjærlighet til naturen skal måtte ledsages av denne frykten for utnyttelse og ødeleggelse, hvorfor det ikke er en selvfølge at det mangfoldige og vakre blir tatt vare på, hvorfor noen er så blottet for all omtanke for livet og for våre ufødte at de mer enn gjerne slakter områder som Hurumlandet for en slump med overflatisk vekst og utvikling. Tåpelige spørsmål å stille, dersom en strever etter tilfredshet, for svarene er mørke og tyngende, svarene er at det må være noe grunnleggende galt med hele den kulturen vi fødes inn i, og kanskje også med mennesket selv, for like sikkert som at den naturgitte verden er et kunstverk og et mirakel, om enn til tider uforståelig, og at menneskenes verden kunne ha vært bedre enn selv det beste mennesker til nå har frambrakt, hadde flere fulgt en annen drøm og tatt et annet valg, like sikkert er det at menneskene nå, kanskje mer enn noensinne, er infisert av likegyldighet og destruktivitet, de er de villige gislene til en sekt som hater å bli minnet om skjønnheten fordi den er et hinder for deres egoistiske ambisjoner, og fordi den til sjuende og sist viser dem, som i et speil som ikke lar seg kontrollere, deres egen usselhet og utilstrekkelighet.

Skjønne åser, skjønne bukter, orkideer som blomstrer og fugler som flyter på vindene, dere er det vi prøver å verge, men vi kjemper i motbakke, og for hver strid vi vinner, taper vi ti, og mens våre seirer ikke gir noe annet enn en midlertidig våpenhvile, følges våre fienders seirer av rykende ruiner.

Likevel, hvordan kan en unnlate å håpe, håpe på at en åndelig utvikling, uansett hvor langsom, til slutt vil vinne fram? Hvordan kan en unnlate å kjempe for framtiden til et uskyldig barn, framtiden til det som ikke selv har noe forsvar, og hvordan kan en, når en husker alle de mennesker som er og har vært gode, unnlate å tro at det destruktive kan drives på retrett? Hvordan kan en la være å tro, når valget står mellom optimisme og svartsyn, mellom et oppløftende håp og et liv i resignasjon?

Mørkegrønne, fullmodne blader, gylne, fullmodne åkre, blårøde, fullmodne bølger. Kveldene i august er ikke som dem i juni, de store blomstringene er over, løvet har for lengst gitt opp å vokse, sjøen har mistet sin klarhet og lufta er varm selv om kvelden. August er ro, men også stagnasjon, høsten kommer som en befrielse, men i ventetiden må en leve med vemodet, det fullmodnes uunngåelige vemod, de gulnende engenes minner og de fortærte bærenes ettersmak, de fullførte turenes fjerne morgenglød og de tapte sjansenes tårer.

Akk, dette vemodet, dette pinefulle vemodet som hadde satt seg som en klo i brystet. Jeg prøvde å drive det vekk, men det var fåfengt, og jeg prøvde kanskje bare halvhjertet, for selv om det var smertefullt, som et stikk ved hvert åndedrag, var det også vakkert, et resultat av den følsomheten som jeg umulig kunne legge vekk om jeg ønsket å oppfatte det vakre med et helt hjerte, og en tanke om vemodet tok form, et spørsmål, om hvorfor jeg kjempet imot det, hvorfor jeg fryktet det, om ikke det ville være bedre å hengi seg til det og la det føre meg av sted, når det likevel, i alle fall for øyeblikket, var uovervinnelig. For er ikke menneskets eksistens, for enhver som finner seg tvunget til å reflektere over den, grunnleggende vemodig, ja, sågar tragisk, og er det ikke også sant at når vi i korte eller lange stunder i vårt liv ikke kjenner vemod, så er det mer enn noe annet fordi vi er så heldige at vi har evnen til fullstendig å glemme de livets realiteter som intet menneske til sjuende og sist kan unnslippe?

Ja, hvem er vel i stand til å stå vemodet imot, når tusen mørkegrønne blader hvisker om de vilkår som både vi og alt omkring oss ugjenkallelig er gitt, og hvilket sinn beholder vel sin dårskap og sitt hovmod, når det gjennomsyres av de siste sommerkvelders uunngåelige erkjennelse?

Si ikke at livet ikke er vemodig, menneske, når verken unge eller gamle har mye tid igjen, når selv de små med englehår og store øyne snart skal dø, og selv de krokete og sølvhårede gamle for bare litt siden var barn. Nei, møt ikke augustkveldens følelser med undring, når du innerst inne vet at alt vi kjenner og vil kjenne skal tilintetgjøres. Selv de skjønneste av engas blomster, selv de grønneste av klodens skoger, selv de høyeste av universets støtter, alt skal det forvitre og forgå, ja, alt, kanskje også universet selv. Men kanskje kommer alt også igjen, kanskje kommer vi alle en gang igjen, om ikke her, og kanskje er vi bare reisende, drømmende som drømmer om et liv på jorden, og så virkelig ble drømmens reise, at søvnen for en stund er glemt, og kanskje går det alt i sirkel, men kanskje er også hver nye sirkel en annen enn den forrige, og kanskje eksisterer hver nye sirkel for sin egen skyld, om enn også for den nestes, slik hvert minneverdige øyeblikk har en ubestridelig verdi, uansett om det ble husket, og uansett hva det ble fulgt av, og kanskje er det ledetråder overalt omkring oss, i døgnet, i livets faser og i verdens kretsløp, slik hver en solrik kveld og morgen synes å ha fått sin skjønnhet ene og alene for å kunne tale til og trøste dem som leter og vil se.

Men akk, hjerte, det vemodet, for heller ikke nettene er de samme når sommeren renner ut, de er ikke som nettene da året var ungt og duftende, og tussmørket var fullt av unge vekster, og himmelen var glødende av håp, i august er stjernene igjen tilbake, som for å minne om at de lyse netters løfter, dem om evighet på jord, var lite annet enn en drøm, nettene har mørknet, slik livet mørkner straks ungdommen er over, og striden mot den kampestein som kalles døden begynner, den stein som vi fra da av igjen og igjen må skyve ut av våre liv. Men vi skyver i bratte bakker, og alltid, alltid kommer døden trillende tilbake, noen ganger for å treffe oss i ryggen og slå oss over ende, noen ganger for å knuse dem som står omkring oss, og til slutt, til slutt kommer den rullende en siste gang, og knuser våre utmattede legemer. Ære være de som holder sin kampestein på avstand til det siste, og lar den komme med den dømte krigers latter, en hjertelig og hånlig latter, og slår med sverdene på sine skjold fordi de vet, vet at de har vært noe døden aldri får, og kan glede seg til det som kommer, om det finnes.

Å, Herre Gud, se, se det landskapet, se den skjønnheten som omgir oss. Hvor kommer den ifra, hvorfor finnes den for øyet, hvorfor føles den så overveldende? Hvorfor ser vi slik grandeur der noen sier at det ikke finnes annet enn tilfeldigheter og fysikk? Ja, hvorfor, hvorfor er verden, når den ikke er ødelagt av mennesker, så overveldende og ubestridelig vakker, og hvorfor, hvorfor er også mennesket så vakkert, og samtidig så forferdelig? Kan det være fordi mennesket er født med fri vilje, en vilje som selv ikke en allestedsnærværende kan eller vil tøyle, en vilje som kan utføre guddommelige gjerninger, men også forledes av det destruktive, og kan det være at hver eneste drøm kan skyve denne drømmeverden nærmere det ene eller andre ytterpunkt?

Vemodstanker, når skal dere slippe taket i mitt hjerte, når skal dere la mitt hode få hvile? Fugler, tordenfugler, hvor finnes min hjelp og min støtte? Vel, jeg tror jeg vet hvor den finnes, og nå finnes den i kvelden, i den lune, mørke kvelden, der vemodet må vike for mystikken og forventningen, der sorgen over dagen som er over, må vike for gleden over dagen som vil komme, for håpet om en ny og annerledes sjanse.

Slik var sinnets tilstand da vi rundet Rødtangen og entret Drammensfjorden, og dermed også kveldens ro, for der, der inne, var bare de vestvendte åsene ved Holmsbu ennå solrøde og glødende, og snart ville skyggene slukke også dem, og bølgene ble lavere og lavere, og vinden stilnet mer og mer, og den store fjordens bedøvende lyder ble svakere og svakere, og verden krympet og ble tryggere. Etter ferden over Breidangen var Drammensfjorden en lettelse, pusten kunne trekkes dypere, hjertet kunne banke friere, og synet måtte ikke lenger underkaste seg gnistringen i solefallets blendende gate. De vide, lengselsfulle landskapene hadde trukket seg tilbake, hadde latt seg skyve vekk av bratte åser, slik at vi nå var i en fjord som var langt smalere enn den vi var vant til, og mens det i den brede fjorden sør for Hurumlandet knapt var tegn til andre mennesker å se, var det nå ingen tvil om at mennesker fantes og nøt innflytelse, men innflytelsen hadde ennå ikke skapt de urbane ørkeners trøstesløshet eller tillatt såkalte arkitekters vulgære og hovmodige eksperimenter, nei, det vi så omkring oss var stort sett av det gode, det som sansene straks gjenkjenner som godt, for det vi så var landsbyer og bygder, og landskap kultivert til grønne marker mellom høydedrag og fjell, disse og de mange andre lett gjenkjennelige tegnene på at mennesker har levd sammen med naturen, og ikke skjendet og såret den, men beriket den, slik små perler kan berike en allerede stor og praktfull krone.

Som én av disse perlene lå en besynderlig liten ansamling av nesten identiske hvite hus, satt som etter en plan oppe på en skrånende slette som frodig og tilfreds gled ut i det grunne og fredfulle vannet innerst i en bukt, ulastelig rammet inn av skogbevokste høyder. Et lite og forunderlig samfunn, åpenbart tilfreds over å ha unnsluppet det moderne samfunns vekst, og som en gutt som har fått skue noe nytt og spennende, ble jeg stående og lure på hvem det kunne være som holdt til i disse rare, aldrende husene, hvem det kunne være som hadde funnet seg til rette på dette stille, avsondrede stedet, som urbane planleggere og meglere utvilsomt allerede hadde sett på og beskrevet som hårreisende underutviklet, dog med stort potensial. Så be, sjel, be for at det moderne samfunnets demoner aldri får lov eller anledning til å tvinge sine svulstige prosjekter på denne skjønnheten ved Drammensfjordens vestre bredder, denne sjarmerende pletten som jeg senere fant på draftet under navnet Berger. En klynge av hvitmalte hjem, sovende i den høstnære sommernattens mørkegrønne, dunkle skygge, fuktig, disig og dugget, med grønne, spillende løvgresshopper, og alver dansende ved elvedragene. Der lå markene til noens barndom, det syntes like sikkert som at egnen, i likhet med bebyggelsen, hadde ligget omtrent slik som dette i minst hundre slike somre, og at mang en bestemor og bestefar der hadde sett fram til å få se sine barnebarn igjen.

Ja, her betraktet vi de samme linjene som før brakte slik glede til de livsnytende kunstnere i Holmsbu, her så vi det samme synet som Henrik Sørensen så mange ganger ville ha sett fra fjordens østside, da han malte seg til udødelighet ved Drammensfjordens Son. Et vakkert syn selv i skumringen, og utvilsomt enda mer bedårende, et land av rødlig gull og ullen dis, ved soloppgang. Et soloppgangens land ved fjorden, og stadig ubesudlet, for en sjeldenhet, for en juvel i dagens osloregion, i området som en gang sognet til en by kalt Christiania. Det er rart, hvordan en i noen tilfeller kan ane et helt samfunns omveltning i ett eneste navnebytte.

Men vi var utforskere, så vi ble lokket til å fortsette, videre og videre, med kulingen som var blitt bris, i ryggen, med bølgene, som var blitt krusninger, og med de grønne åsene, som var blitt mørke og sovende riser. Vi fortsatte til Kroksberget, en merkelig utstikker av en tange, med et høyt og bratt berg ute på sin avslutning, et berg med små villaer og selsomme hytter mellom naken stein, i kløfter og på avsatser, og med stier i loddrett fall mot vannet. Jo, vi var virkelig i et fremmed land, men vi hadde tro på vårt foretagende, og ventet på synet av en vindfri vik, og et sted å legge til og gå i land. Det måtte jo være mulig å få en sølvblank ørret eller tre, og det måtte vel gå an å finne fast grunn egnet til en grill og til fortæringen av vår omfangsrike proviant. Ja, for det hadde ikke vært av veien med en grillet, krydret fisk, hørte jeg en stemme hviske, og det hadde ikke vært for mye med varmen fra en livlig flamme, og noen nystekte hamburgere hadde heller ikke vært å forakte.

Det første vi kom til var nok en vennlig våg, mange ganger større enn den ved Berger, dog med noe av det samme vesen, den samme stemning av historie og harmoni, en del av et landskap som kunne ha ligget uforandret siden vikingtiden, siden urtiden, en verden av grønne beiter og gylne åkre, vernet av ruvende og tidløse åser med en prominens som liknet fjell på Vestlandet. Her, som jeg senere la merke til, var gårder med slike tidlige naturnavn som Ådne, Auke og Myre, sittende på de frodige vollene mellom skogsliene og Solbergbukta. En gruntvannsbukt der livet blomstret, der eremittkreps slepte seg engstelige over store sletter, og kanskje traff på snegler i ferd med å sniffe seg fram til et måltid, og kravlet over haugene til gule, knudrete fjæremark som levde sine skjulte eksistenser i uopphørlig eting, og kom forbi de ørsmå, runde pustehullene til de like dypt begravde knivskjellene, og kanskje dultet borti de alltid forulempede kameleonøynene til skrubbeflyndrer som ventet på glassklare reker, og til slutt kom fram til de grønne lundene av ålegress, der fiskeyngel lekte gjemsel og ventet på sin egen vekst. En tidevannsbukt, yrende av synlig og usynlig liv, der vadefugler gikk og mettet seg, og en ørret kanskje svømte, velfødd, blank og prikkete, svevende mellom mudderbunn og stille flate, og kanskje ville la seg friste av en sølvkledd sluk.

Jo, nå var endelig melankolien på retrett. Vi fikk vel kjempe litt til, og se hvor livet ville føre hen, og kroppen kriblet av glede over å få utforske et nytt terreng, et nytt og ukjent landskap under vann, en ny og lovende jaktmark, og jeg så den for meg, det klare vannet med viddene og lundene og vindene, og gjennom dette kom nå våre sluker vinglende, gjennom denne verden som vi ikke selv kunne nå, men som sluk og snøre kunne eksplorere på våre vegne.

En flenge av rosa i blåsvarte skyer, en flenge av strøm i kruset vann, en flenge av trolldom i den synlige verden, nå kommer den, nå kjenner jeg den komme, nå fosser vannet gjennom gjellene, og plutselig nappet det, og plutselig rispet snøret gjennom vannet, og plutselig kjente jeg hver eneste bevegelse i et vilt og fremmed legeme. Striden ble kort, og det ble fort klart at det ikke var den rette sorten, det var makrell, og ikke ørret, men det var ikke så farlig, flere sjanser ville komme, nye dager ville gry, og mat hadde vi i rikelige mengder.

Vi lot vår nye jaktmark forære oss et par makreller til, så gikk ferden videre, for langt der framme, i de modne sommernetters skyggeverden, ante vi en tange og en brygge, et sted å fortøye, et sted å gjøre landnåm. Mørkt var det, og et merkelig sted var det vi fant, en blanding av en havn og et opplagsområde for vrak av gamle båter, og bakom det hele lå en hall med lysende vinduer, men med et utseende som tydet på at den hadde sin opprinnelse i en for lengst passert epoke. Alt dette, lydløst og forlatt, under en svart og overskyet himmel, uten et bebodd hus i sikte, og vinden feide gjennom området, og fikk alle de løse og rustne delene som finnes i et vrak til å bevege seg og avgi lyder. Et nifst og dystert sted, men vi var sjøtrøtte og sultne, og da vi i tillegg kom over et bord og noen stoler, tok det ikke mange sekundene før saken var avgjort. Vi fyrte opp vår medbrakte grill, og maten ble varm og gjorde godt, selv om stedet vi inntok den på vekket assosiasjoner til scenene i filmer som jeg helst vil glemme, og selv om jeg hadde en fornemmelse av at noe i de gamle båtene holdt oss under oppsyn og håpet at vi skulle sovne.

For sent skjønte vi hvor mye vi hadde spist, for da klokkene var kommet til et sted mellom midnatt og morgen, og skyene seg svarte som bek over himmelen, var vi så mette at vi kunne ha trillet ned i båten som to garnblåser, og ikke hadde vi med oss noe overnattingsutstyr, vi hadde ikke tenkt på det som viktig, ideen hadde vært å være ute hele natten, hele den magiske natten, og sove neste dag.

I nord var kvelven farget flammegul av lyktene i Svelvik og i Drammen, men i sør gikk den i ett med horisonten, som gikk i ett med havet, svartnet og usynlig, og dit, inn i dette mørkets velde, gikk vår vei om vi ville tilbake, som om den verden vi var kommet fra mens det var kveld var blitt løst opp og tilintetgjort, og fjordens munning sto igjen som verdens ende.

Motoren ble startet, og snart brøt båten bølger, for nå var vår kurs den motsatte av vindens, og den kalde og envise vinden ga natten et ansikt av sinne, og ute i farvannet som vi bare nylig hadde lært å kjenne, stakk steiner og skjær opp av vannet, urørlige uhyrer som vi bare så vidt kunne skjelne fra mørket, og som ikke ville vise noen nåde om vi traff dem. Vi kom oss velberget over i fyrenes grønne sektorer, små punkter av lys i et velde av svart, men framfor oss var ikke lenger noen himmel, ei heller noen åser eller noen sjø, bare en sal av mørke uten klare overganger, uten terskel eller dør. At sjøen fortsatt var til, var det imidlertid ingen tvil om, vi skimtet den av og til som noe glinsende urolig der strimer av fyrlys sank ned i bølgene, og vi kjente den, fikk dens uavhengighetserklæring banket inn i setene, for sjøen gikk høy, og høyere enn før, vinden hadde ikke roet seg ned ved dagens slutt, slik vinder gjerne gjør, og vi kunne ikke lenger følge hver enkelt nye bølge med øyet, men gradvis fant vi likevel en form for rytme. Den var uforutsigbar nok til at det å drikke glohet kaffe fra en åpen kopp måtte sies å være en risikosport, men det var likevel nødvendig. Trøttheten krøp gjennom hvert eneste av kroppens lemmer som en armé av yrende maur, ja, hele legemet skrek etter den hvilen som bare en seng kunne ha gitt, hva hadde vi egentlig begitt oss ut på?

Langt om lenge skuet vi endelig en ansamling av lys, noe kjent i det veldige ukjente, det var Tofte, celluloserøyken og bebyggelsen og havna, omgitt av en glorie av appelsingult lys, et kjent og likevel nå ukjent sted. Vi kunne like gjerne ha vært astronauter, strålt ned for kun denne natten på en ny og fremmed planet, så eksotisk var synet av den vesle byen nå i augustnattens opprørte mørke.

Med Tofte var tiden også inne for å ta en beslutning, dette var siste stoppested før den åpne fjorden, skulle vi krysse eller vente? Vi tok sjansen på det første, lot båten ta sjøene i ro og mak, og ventet i angstfylt spenning mens kaskader av vann slo over kalesjen og rant i flommer over vinduene. Minuttene gikk, og kroppen lengtet bare etter ett, å hvile utstrakt på en myk madrass. Men til slutt var det gjort, Bevøya kom oss i møte, og dens høye og beskyttende klipper gled fram for å verne oss mot vinden, og bortenfor lå den nordvendte bukta ved Jeløyas nordligste gård, blank, stille og hjemlig. Natten syntes vennligere nå i vindens fravær og sjøens rolige glans, og det var som om hodet våknet fra en lang og merkelig rus, hvor hadde vi egentlig vært, hva hadde vi egentlig gjort, og hvor lenge hadde vi vært borte? Var vi virkelig tilbake, eller var vi egentlig et annet sted? Kun ett syntes sikkert, døgnets og livets timeglass var snudd, og vi ante morgengryets blålige svøp mellom de flyktende skyene. Nå ville det snart lysne, nå ville det snart gry, nå ville snart en ny dag demre.

Natt under månen

Tyngde. Tyngde i snøret. En fryktelig tyngde. Men en tyngde jeg har lengtet etter. I noen sekunder tror jeg at jeg har fått turens største fisk. Månedens største. Endelig. Endelig har jeg noe. Endelig, etter timer uten resultat.

Men jeg kjenner fort at noe ikke stemmer. Noe. Tyngden, kanskje. Eller draget. For sterkt, for jevnt, for lite ettergivende. Jeg må legge alle mine krefter i hevingen. Hva er det jeg har på? En fisk, eller noe annet? Jeg er skeptisk, men tør ikke gi slipp på det. Har tatt feil før. Så jeg tvinger min motstander nærmere. Nærmere og nærmere, til den kommer til syne i vannet. Til det surkler i tang ved ripa.

Da ser vi hva det er. Månedens største? Vi må le. Le av den groteske situasjonen. To voksne gutter, ute i stummende mørke, i håp om å få store fisker. To gutter som ikke har hatt napp på flere timer. Men plutselig får den ene av dem på noe stort. Roper ut i mørket, roper og bærer seg, ser for seg en diger torsk, til basketaket er over og han får se en diger stein. En stein med sneglehus og korstroll, en stein som henger i en tangklase, der sluken henger fast.

Ja, det kommer latter fra en liten og usynlig båt på sjøen, og kanskje høres latteren i eventyrenes syv prestegjeld omkring oss, for lyd bærer langt i stille netter. Men hva gjør vel det? Skulle andre lokkes til å le, hva kunne vel ha vært bedre? En skal ikke ta seg selv for alvorlig. En skal ikke ta livet for alvorlig. Selv ikke i de stundene en fisker. Til det er livet for kort og uforståelig. For grotesk. Kun dette skal en ta på alvor: Ens mulighet til å gjøre sitt beste. Ens mulighet til å velge det gode. Samt naturens guddommelige øyeblikk. Le av alt annet. Alt unntatt kjærligheten. Alt unntatt spenstige fiskestenger og blankpolerte sneller.

Befriende er latteren, og vi nyter den, ler av glede over å kjenne at industrisamfunnets konvensjoner, dets klokker og tider, rytmer og regler, dets innhule tilbedelse av vekst og dets forvridde bilde av vår verden, spiller like liten rolle som pendlertog for reisende på havene. Her, på fjorden, i natten, under stjernene, ventende kun på fisken og på morgningens blå time, er vi frie til å se og le av det urbane forbrukersamfunnets grufulle kommando, dets uutsagte, implisitte befaling til sine barn og unge, levert som en umerkelig injeksjon, og satt med et grådig, men usynlig flir: Jobb for å tjene, tjen for å forbruke, forbruk for å leve, lev for å jobbe. Vår tur i natten er vår flukt og vårt opprør, latteren vårt skjold og vårt våpen.

Bris. Kjølighet. Opphisselsen har begynt å svinne, latteren har stilnet. Jeg er sliten i musklene, men ikke i sinnet, og jeg kjenner ilinger fare opp gjennom ryggmargen, ilinger som ikke skyldes kulde, men oppvåkning, oppvåkning fra konsentrasjon, oppvåkning fra intensitet, oppvåkning fra en innsnevret tilstand. Opptrinnet har vekket meg, og jeg løfter hodet, rister hårmanken og hever blikket, og føler øynene gli gjennom kjølig fuktighet og klarne, og jeg ser, ser omgivelsene på en ny måte, gir akt på alt som finnes i dem, alt mørket tillater meg å se, og nye ilinger skyter gjennom kroppen, opp i hodet og ut i sinnet, og det er som om jeg ikke har sett meg omkring på timer eller dager, for først nå ser jeg på en ekte måte, med innlevelse, med kjærlighet, med ydmykhet.

Først ser jeg vann, mørkt, men svakt funklende vann, deretter en ås, en høy og hellig ås, en slumrende rise, og jeg ser en rygg med myke kurver, og på den, utallige små trær som egentlig er kjemper, eldgamle kjemper, og mellom dem, og over dem, drivende skyer, lange, drivende skyer, som dun fra redet til en kosmisk tordenfugl, og alt dette ser jeg, alt dette kan øynene ta inn på grunn av et lys, et lys som blir sterkere og sterkere, et lys som får skyene over trekronene til å lyse gulhvitt mot den nattsvarte himmelen.

Det er et lys som ikke er sol, og som heller ikke stammer fra lykter eller lamper, og vi spør oss hva det er som er på vei, hva det er som kommer, hva det er som kuer mørket med slik kraftfull eleganse, og nå lyser opp vår lei. Vi spør, selv om vi vet svaret, for selv om vi har sett en måne renne før, er fortsatt hver gang som den første, og tenk om våre møter med alle de hendelser som repeterer seg i all vår tid, så lenge vår tid varer, alltid kunne utfolde seg slik, bivånet med undring, fryd og tystnad, som da vi intet visste, som da vi overvar dem første gang. Ja, tenk om de med tidens gang bare ble forsterket i vårt sinn av vår alder og vår kunnskap, som kanskje vil bli høy og stor, og kanskje ikke, men aldri noe mer enn ubetydelig, sett i forhold til naturhendelsenes grensesprengende velde.

Glem dog ikke skyene, du skrivende, deres vesen og deres viktighet, for uten skyene er solas komme lite eller intet, og bare når skyene har ideelle posisjoner kan soloppgangen realisere sitt fulle potensial. Likedan er det med månens demring, den er også avhengig av slørene i lufta, og er de vekk, da kommer månen, som sola, uten annet forvarsel enn lysningen, men er skyene til stede, da kan månens oppgang være like skjønn som selv de mest velregisserte av dagens tilblivelser.

Men månens oppgang er vakker på en annen måte, for er sola en edel kriger, fremadstormende og voldsom, er månen en mystisk og fortryllende gudinne, og er sola en romersk Cæsar, mektig og imperialistisk, er månen en kelter, løyndomsfull og kunstnerisk, og er sola en ildsprutende drage, er månen en bevinget alv, og hører sola til vår våkenhet, vår hverdag og vårt slit, hører månen til vårt land av drømmer, våre fantasier og vårt håp.

Både sol og måne er dog livgivende, skjønt hver på sin måte, den ene direkte, den andre indirekte, for mens sola sender sine krefter uten omveier til milliarder på milliarder av levende vesener, går månens krefter til havet, gir det åndedrett og styrke og en overordnet rytme, flo og fjære, og hver eneste av disse skiftningene virker inn på livet, på milliardene av livets former i og ved sjøen. Ja, livet venter på disse skiftningene, det har vokst fram i samkvem med dem og satt sin lit til dem, og er blitt like avhengig av havets uopphørlige åndedrett som vi er av vårt eget.

Ja, slik er månens storhet, så overveldende, og så lett å glemme, like lettglemt som det mirakel at vi selv en gang fikk begynne å ånde, og at vi fortsatt kan det, og slik er verden full av kraft og storhet, storhet som vi stadig glemmer, for mennesket har lett for å miste storheten av syne, og aller mest når det virkelig behøver den, det er en av de største av menneskets utallige svakheter.

Måne, milde måne, slik står jeg og betrakter lyset over åsen, lyset i slørene på himmelen, lyset som hele tiden vokser i styrke, fra et sted bak den veldige ryggen, betrakter og betrakter det til ventingen plutselig, plutselig er over og lyskilden selv åpenbarer seg, først bare som en smal, smal rand av glødende gull, så vidt visibel mellom de grove stammene og de buskete formene til store furuer, men snart en halvsirkel, og det går raskt nå, jeg ser månen, skjønt egentlig vår egen lille klode, bevege seg, og snart er månen kommet klar av åsen, den er fri nå, fri til å låne sin glans til tusener av diamanter i den svarte sjøen, fri til å studere oss og vekke vår undring, fri til å forføre, og samtidig være uoppnåelig.

Nei, barn, månen er nok ingen gaudaost eller sitron, ei heller en person, men hva gjør vel det, for den er noe langt større, noe trollbindende, noe eventyrlig, hellig eventyrlig, som Eolsharpen, Eolsharpen og dens lys av sang, og ennå viser månen kun sin ungdoms åsyn, et spettet, gyllent, dempet strålende, men den stiger, stiger mot sitt klimaks, og blir blendende, blendende kjølig som vemod, blendende sølvhvit som håp. Så gled deg, sjel, gled deg over at vi har la luna, som trekker vår oppmerksomhet mot himmelen, for selv om vi alle er fanget i vår menneskelige usselhet, har vi alle også fått en mulighet til å rette blikket opp, opp mot månen og dens utallige søsken, opp mot de evige symboler på aktverdighet og godhet, og mens somme lar synet glide ned i og dvele ved elende og søle, holder andre det høyt og håpefullt, uansett hvor vanskelig slik ferd måtte være. Denne forskjellen, dette ene valget, kan avgjøre hvor hen et menneske eller et samfunn går, til fordervelse eller til framgang.

Vann. Sildrende vann. Skrog gjennom vann i et stille sund. Vann med musikk. Som kiler i ørene. Vann, med toner og med lys. Et lysende hvitt i mørket. Et blendende. Et blendende, skimrende hvitt. Et skimrende hvitt i det svarte. Skimmeret fra tusener av krusninger. Skimrende sjø under høye trær. Skimrende sjø under hellige åser. Skimrende sjø under skinnende stjerner. Hvem kjenner vel skimmer før livet er levd i en månenatt på sjøen? Hvem kjenner vel månen før en natt av tusen år er tilbrakt under den? Hvem kjenner vel vann før han har drevet gjennom det og lyttet til det, lyttet til alle tidenes årtusener kun var skimrende øyeblikk i natten? Øyeblikk i én natt, øyeblikk i det ene usynlige og uutgrunnelige, i det som er i alt som noen gang har vært, og i alt som noen gang vil være.

Så, se, en landsby i en kil, og åsen med en trollskog og en varde, og holmer med et fyr, og sundet ved en strand, sundet der månen ligger som et speilegg på kullsvart silke, på silke som duver i vindene fra dypet, og dypet frister oss, suger tak i oss, som dypet ved et stup, men det er et godt stup, et stup som lar tanken falle ned på rike skoger, og vi kaster sluken ut og lar den synke, ned mellom skogens kroner, ned mellom skogens blader, der lyset skyter ned i stråler, og vare stråler streifer stammene, og dyrene, og hulene, hulene der bakken lyder hult, og skjuler jordens drager.

En ny musikk lyder, en sang, og vi tror først den er virkelig, men tviler mer og mer, er det et menneske eller en sjøens jomfru, eller vannet, kanskje, eller månen, eller himmelen, eller det ene og usynlige, som er i alt, og likevel er over alt, og vi lytter, uten å bli klokere, kun vakrere i hjertet, lytter til vi drar, og mister fjordens varme, og svøpes inn i kulde, og fortsatt lytter jeg, lytter til alt er et minne, lytter til månen blir ny, lytter til månen fylles, lytter til neste liv.

Mellom to hav

Mellom himmel og hav driver vi gjennom mørket. Driver, flyter, glider, i en båt på sytten aldrende fot, fem hundre og tretti tradisjonsmettede centimeter glassfiber, opprinnelig hvit som skumtoppene på bølgene en vindfull vårdag, nå gitt en forgjengelighetens patina av de mer enn tjue årene i sol og salt på denne merkelige kloden der ingenting av det vi kan se vil vare evig. Ikke engang fjellene, ikke engang havene, og aller minst det mennesket har skapt og elsket. Skjønt kanskje, kanskje finnes det, i den grad bevissthetens eksistens er evig, en vei til overlevelse for ordene?

Akterut klamrer en påhengsmotor seg krampaktig fast til det blodspettede skroget. I dagslys var den kun en pent brukt maskin med førti år gamle hestekrefter under et grålakkert deksel, nå glinser den, svart og illevarslende, av sjøvann, som om den skulle være et lite, velfødd uhyre som nylig har steget opp fra dypet og bitt seg fast i dette fremmedlegemet som menneskene kaller båt, med den hensikt å fortære alt vår ringe farkost måtte inneholde av organisk materiale. Visse maskiner har noe utemmet, nesten truende, ved sin natur, og det er min anskuelse at påhengsmotorer hører til blant disse. Andre notabiliteter i denne kategorien er gressklippere og symaskiner, for ikke å snakke om motorsager. Det er som om disse innretningenes kalde og sobre ytre bare er trojanske hester for krefter som når som helst kan våkne til live, helst om natten, og da især når en blir tvunget til å berøre deres potensielt livsfarlige ekstremiteter. Som når noe setter seg fast i propellen, denne lille, men knivskarpe oppfinnelsen som alltid er rede til å rive opp uforvarende kropper med nådeløs vellyst, slik det harde nebbet til en kjempeblekksprut biter i stykker sitt hjelpeløse bytte.

Det er ikke rart at mange med hjerte for sjøen fortsatt sverger til seil som framdriftsmetode. Et seil er det motsatte av en motor. Et seil er lett i forhold til sin størrelse, gjennomskinnelig som et løv, inspirerende som en vinge. Et seil har verdighet, dannelse og eleganse. Seilet har fulgt oppdagere på deres reiser i tusener av år. Seilet er en mann eller en kvinne med visjoner. Det går aldri tomt for drivstoff, og har et ydmykt forhold til verdens urgamle krefter. Det er avhengig av vinden, men irriterer seg ikke over det. Tvert imot, det priser hvert eneste livgivende drag av luft som måtte finne veien til dets sensitive legeme. Selv om det vet at vinden en dag kan komme til å bli dets bane. Seilet søker ikke makt og dominans. Det ønsker bare å leve, i dette vanskelige ordets høyeste og mest fundamentale betydning.

En motor har først og fremst rå kraft. Det er motorens eneste egentlige eksistensberettigelse. Kraften kan ta ulike former, men den har alltid en råskap ved seg fordi den ikke er begrenset av noe annet enn motorens primitive, egoistiske jeg. Videre er kilden til denne kraften tilgjengelig på et øyeblikks varsel. I alle fall så lenge det er hydrokarboner på tanken. Motoren kan, i motsetning til seilet, nesten alltid gjøre som den vil. La seg lede av instinkter. Følge sine innfall. Sine enkle lyster. Uansett. Vinden kan protestere så mye den vil. Ule eller utebli. Stillheten kan folde hendene og be for sitt liv, lufta kan holde seg for nesen og vende seg bort i avsky. Motoren tenner likevel. Den tror den har fullkommen frihet. Samvittigheten er et lite tannhjul som sjelden eller aldri er i bruk. Det krever for mye verdifull olje å få det til å gå rundt. Etikk kjenner motoren bare som et underlig fremmedord fra sin barndom på fabrikken. I motorens spede bevissthet er begrepet plassert i samme gruppe som ”brems” og ”havari”. Estetikk lærte den heller aldri noe om. Bortsett fra at det var unødvendig å lære noe om estetikk. Så den kan suge i seg det klare, avkjølende sjøvannet, og spytte det ut igjen sammen med eksosen, uten å føle selv en antydning til beskjemmelse. Har den lyst på fart, blir det fart. Har den lyst til å rope, da roper den så mye den vil. Den gjør nøyaktig som den vil. Er ikke bundet av eldre tiders ideer om tilbakeholdenhet, nøysomhet og romantikk.

Slik sett likner motoren mye mer på mennesket enn på seilet. Skjønt ikke det universelle mennesket, men det moderne. En skapning som har spredd seg til store deler av verden. Øyeblikksmennesket. Tilfredsstillelsesmennesket. Du-fortjener-det-mennesket. Ikke-plag-meg-med-moral-mennesket. Lekemennesket.

Det er kanskje derfor store motorer og såkalte moderne mennesker synes å passe så godt sammen. Likhetene er mange og interessante. Slik hundeeiere ofte har påfallende mye til felles med sine hunder, likner båteiere på sine motorer. Kule solbriller, blanke motordeksler. Store overarmer, mange hestekrefter. Romslig alkoholforbruk, bunnløse drivstofftanker. De ler av seilene, av deres stillhet og høytidelighet og deres trofaste disipler. Men seilene smiler overbærende tilbake, slik en gammel vismann smiler av de unges overmot.

En motor er imidlertid mer enn bare kraft. En motor har definitivt personlighet, og som hos mennesker blir personligheten ofte mer distinkt, eller snarere mer artikulert, med årene. Noe som ikke nødvendigvis er positivt. Med individualitet følger dessuten temperament. Men noen poet blir motoren aldri.

Sto valget mellom en motor og et seil, og hjertet fikk eneansvaret for avgjørelsen, da ville jeg øyeblikkelig ha lagt hånden på seilet. Men med et seil alene ville vi ha vært prisgitt fjordens strømninger. For med natten kom havblikkets storslagne ro, det veldige, nesten høytidelige fraværet av vind som så ofte innvies av solnedgangen og varer flere timer inn i mørket, til det langsomt, langsomt avløses av nattebrisen, et drag av luft som smyger seg fram over de store, dunkle vannflatene så umerkelig at en knapt ville ha kunnet vite at det var blitt til om det ikke var for båndene av krusninger som følger dets ellers usynlige ferd over fjorden.

Nattebrisen er ikke en vind i ordets ordinære betydning, den er snarere et vesen, lokket fram av tausheten, den stryker sjøens nakne, avslappede legeme, kjærtegner det, kiler det og gir det et øyeblikks gåsehud av fryd før den forsvinner, slik den stryker ansiktet ditt, kiler deg i øret og i øynene og glir gjennom håret ditt mens du står og betrakter, men aller mest føler, dette og alle de andre av nattens lavmælte, fortryllende skuespill, og når soloppgangen nærmer seg og pupillene venner seg til lyset, har nattebrisen allerede trukket seg respektfullt og umerkelig tilbake, slik at havet uforstyrret kan speile og beundre de glødende fargene som akkompagnerer dagens komme.

Som barn kunne en forestille seg, ja, en tok det nesten for gitt, at havblikk var en fred som strakte seg over den ganske verden, for selv da visste en, sanset en, at sjøen, fjorden, kun var en flik av det store havet der ute, et hav som igjen var bare ett av mange, og likevel kun ett, det store oseanet som ikke kjenner grenser, bare forbindelser, som alltid og til enhver tid er i kontakt med alle kyster og alle kontinenter, og, selv om det i noen tilfeller har skjult og beskyttet og skilt ad, først og fremst knytter sammen og unifiserer. Selv nå kunne en lett få seg til å tro at det var sant, at freden omfattet alle denne klodens solblå og sølvgrå, mørklagte og vinrøde hav, ja, sågar også alle de landmassene som i løpet av planetens liv har steget opp av dem og sunket ned i dem og gjenoppstått, for overalt omkring oss er roen, den inderlige, intense roen, som den i lyset fra katedralenes glassmalerier, og de svake, akk så svake lydene bryter den ikke, nei, de bare forsterker den, forteller om den, slik at sinnet blir som hypnotisert av møtet med denne velkjente og likevel eksotiske stemningen, den som virker så fjern på en dag i det menneskeskapte samfunnets midte, like håpløst fjern som en himmel sett fra baksiden av sprinklene i en fengselscelles vindu, men som ikke desto mindre er det som holder sjelen oppe, som en lever for og lengter etter, slik en lever for og lengter etter kjærlighet. For slik føles nattens havblikk, det er som en forelskelse, som en kjærlighet, har en først opplevd den, kan en ikke være fra den lenge uten å visne, gå til grunne, det er kjærlighet som omgir en der i det som tilsynelatende er ensomheten i en båt ute på fjorden. Solnedgangen er spørsmålet, de brennende følelsene, en overveldende lykke, og med nattens dunkle, glitrende mystikk kommer tryggheten, forventningen, optimismen. Sinnet tenker ikke lenger tanker, det bare er, er glede, og samtidig har det alle tanker som noensinne har vært, det ser dem, kjenner dem, slik sola kjenner alle grønne planter, men det er ikke bundet av dem, det er frigjort, er blitt ett med havet og himmelen og stillheten.

Nei, et seil ville ikke ha vært mye til hjelp nå, ikke engang antydningen til en bris møter ansiktet, nattens usynlige følgesvenn har ennå ikke våknet. Bare strømmen får vår enkle farkost til å flytte seg, den skyver oss langsomt nordover og innover, men den er dyktig, listig, lager ingen lyder eller merkbare bevegelser, glir gjennom vannet som en sjøorm på jakt, lar oss ikke kjenne noen rørelse. Hadde det ikke vært for de mørke, men gjenkjennelige landformene i øst og i vest, de spredte klyngene av lys fra tettsteder og byer og de ensomme fyrene på holmer og øyer, ville vi aldri ha kunnet ane at vi driver nordover på fjorden som en barndommens korkdupp på en dyp og stilleflytende elv. Men det går sakte, uendelig sakte, kanskje har vi stoppet opp, kanskje henger den veldige, skjellkledde sjøormen under oss og venter, svevende i dypet som en drage av ufattelige proporsjoner, så diger at en selv ikke i dagslys ville kunne se mer enn hodet og de første finnene gjennom vannmassene.

Tåkedisen, den som allerede da dagen var på hell lå og samlet krefter i fjordens utkanter, er imidlertid i synlig og tydelig bevegelse, den kommer stadig nærmere, som om den skulle være en organisme med evne til å flytte seg etter eget forgodtbefinnende. Tett er den også, det er som om hele den kjente verden er i ferd med å oppslukes av en fremadskridende uvirkelighet. Åsene i horisonten, øyene, skipet på vei til Danmark, den silkeglatte fjordflaten, alt forsvinner i den ulne, krypende bomullen, like fuktig, husker jeg, som den svellende røyken fra et elvejuv, men uten den buldrende lyden, alt er tyst, og likevel er det et drama, det vi nå er vitne til, den menneskepåvirkede verden var aldri mer til stede enn alle de andre våre sanser viser oss, den var en drøm som nå løses opp, og fram trer det uendelige, ekte, egentlige, eller i alle fall et bilde på det ekte, på det vi og alt annet egentlig er, en tåke der ingenting helt begynner eller slutter, svermer av atomer, av forunderlige partikler og usynlige krefter. Kosmos' fryktelige og fantastiske natur er nok en gang blitt åpenbar, skallverdenen er visket ut, og vi står som tilskuere. Bare båten og våre egne lemmer er fortsatt av en klart håndgripelig beskaffenhet, men natten er ikke blitt mørkere, tvert imot, for det lyset som disen omfavner går ikke til grunne, det fanges opp og forsterkes av millioner, milliarder av svevende dråper, og noen steder i disse tilsynelatende selvlysende skyene av væte flyter antydninger om kildene til dette lyset, ansamlinger av lykter og lamper som ikke lenger synes å kunne tilhøre menneskenes innretninger og bosteder, nei, heller kolonier av ukjente skapninger, slike som dem en bare nylig har kommet over i de store havdypene, og som er breddfulle av den merkelige, nærmest magiske substansen som kalles biologisk lys.

Innhyllet i dette halvt mørke og halvt lysende, synlige og usynlige, trygge og fryktinngytende, bringer sansene fram minnene fra ferden sørover, den som skjedde for bare noen timer siden, da dagen ennå var i live og disen lett og gjennomskinnelig. Sola hang lav og dempet, men likevel varm, over horisonten i vest, og mens båten uforstyrret pløyde seg framover og etterlot et kilometerlangt, skummende kjølvann på den ellers urørlige fjorden, ble kvelden stadig mer lik en tegning der alle strøk er gjort med lett hånd og alle farger bidrar til en enhet. Noen ganger er verden så inderlig lun og myk, og lyset så ømt og rørende, at du kunne ha gitt ditt liv mot å få bli i den for alltid, men du vet at den snart vil forlate deg, like ubønnhørlig som før, og nettopp derfor blir stunden så dyrebar, du legger ubevisst et øyeblikk av den, dets farger og dufter og følelser, i et smykkeskrin i ditt indre, et skrin hvis innhold er så hjerteskjærende vakkert, så bristeferdig av vemod og lengsel og evighet at du kjenner en nål i brystet bare ved tanken på å åpne det gullforgylte lokket. Kun ett virkelig lindrende middel finnes, en ny opplevelse, en ny aften der ute hvor du fant de andre, selv om dem du har i dine minner aldri kommer tilbake. Akkurat slik var aftenen i går. Langsomt sank sola lavere på himmelen, langsomt ble den rødere og mer tilsløret, til den som en glødende skive gikk ned i disen og var borte, og lenge, lenge etter hang fargene, de utellelige nyansene av blekt gult og rødt, blått og fiolett, igjen på himmelen og på sjøen, like ut til Færder fyr, der himmel og hav gikk i ett, og selv ikke det beste øye kunne ha skilt det ene fra det andre.

Hvor annerledes det hele er nå, i natten og tåkedisen og stillheten, men det er ikke alt av verden som er oppslukt, for over oss, gjennom en glipe i det ulne grå, og under oss, rundt skroget, er himmelen og havet fortsatt i eksistens, skjønt himmelen har åpnet seg for universet, og vannet har åpnet seg for havdypet. Ingen av de to tilhører den verden vi virkelig kjenner, selv om vi kjenner deres utseende, de er to kosmos for seg, begge så godt som utilgjengelige for mennesket uten sofistikerte tekniske hjelpemidler. Det ene har en utstrekning som vi bare kan nå utkanten av ved å utfordre forestillingsevnen til det ytterste, og bortenfor denne randsonen kan ikke engang den hjelpe oss. Det andre er et langsomt fall som ender i dybder like makabre, tungsindige og underlige som de mørkeste av menneskenes tanker, kvelende og samtidig fascinerende abysser der selv ikke de mest forpinte skrik ville makte å unnslippe vannmassenes tilintetgjørende tyngde.

Sett i dette perspektivet er den verden menneskene fødes inn i virkelig en midgard, en sårbar middelverden mellom de skrekkelige, trollfylte dypene på jorden, som nesten skjærer seg ned i planetens glødende indre, og de enorme avstandene utenfor. Jo da, visst har vi på hundre år lært mer om de fysiske egenskapene til himmel og hav enn på de foregående hundre tusenårene, og likevel er dette ingenting mot det vi trolig vil få vite i framtiden, og selv det vil ikke være noe mot alt det vi aldri noensinne vil kunne måle og beregne. Vi kan fly over la luna og dyrke tomater på den romerske krigsguden, gjøre fiskeslag til husdyr og filme vulkanutbrudd på sjøbunnen, men dominere universet, tvinge havet til underkastelse, aldri. Små, nesten ynkelige, og likevel uendelig store fordi vi er produkter av livets mirakel, flyter vi videre mellom himmel og hav, levende kun fordi vi befinner oss i en syltynn sone av luft som, takket være milliarder av planter i skogene og i sjøene og til og med i havet, har nøyaktig den kombinasjonen av stoffer som den må ha for at vi skal kunne puste i den og føle oss vel i den.

Alt dette står vi og betrakter, med våre indre og ytre øyne, men litt av vår oppmerksomhet er også rettet mot noe mye nærmere og langt mindre abstrakt, vi står nemlig og fisker, så ja, vi bekjenner oss til en aktivitet som for noen er et ubegripelig sløseri med tid, og som enkelte assosierer med noe primitivt, nærmest barbarisk, men vi setter vår ære i å behandle enhver fisk med respekt, lirker de små og unge forsiktig av kroken og lar dem vokse videre, avliver de større så raskt det lar seg gjøre, og vet at de vil erstatte fisk og kjøtt som vi ellers ville ha handlet i forretninger i byen. Vi tenker også at den fisken vi fanger i sjøen har levd et liv med langt mer innhold og uendelig mye større frihet enn den som fetes opp i merdene, og at vår måte å fiske på, om vi først skal sette metoder opp mot hverandre, er atskillig mer human enn den som leder til en håpløs og ofte langvarig dødskamp mot maskene i et garn, mens trådene sakte skjærer seg ned i huden og i vevet, eller som ender i en langsom kveling på samlebåndene på et fabrikkskip. Videre har vi i mente at liv og død har vært en del av denne verden så lenge liv har eksistert, og at måkene, skarvene og selene, ja, også fiskene selv, alle våre og hverandres slektninger, vet at det er slik verden er innrettet. Det er ingen ondskap i det, ingen hevnlyst eller brutalitet, tvert imot, det er selve grunnlaget for livets eksistens og fornyelse, en til tider trist, men også vakker symfoni som aldri slutter å forundre, og som intet menneske kan bringe til opphør eller endre.

Men selve årsaken til at vi fisker, til at vi igjen og igjen drar ut på fjorden, hele året, og til alle døgnets tider, uten å vite om det vil bli fangst eller ikke, ligger ikke i slike rettferdiggjørende argumenter, nei, den er å finne i det enkle faktum at fiske har brakt oss mer glede enn noe menneske kan forvente å oppleve, og lengselen etter denne gleden, som vi først oppdaget som barn og som vi siden aldri har kunnet slippe av syne, driver oss stadig ut på nye turer. Fiske har ført oss nærmere naturen og havets mysterier enn vi ellers ville ha vært, har virket som en katalysator for uforglemmelige stemninger, og har dannet fundamentet for umistelige vennskap. Det har dessuten, mer enn noen annen syssel vi kan tenke oss, gjort tydelig for oss menneskets avhengighet av andre arter, og hvorfor mat ikke bare er føde, men offer som bør inntas med ærbødighet. Fiske tillater oss å unnslippe det moderne samfunnets plastinnpakkede og tilrettelagte hverdag, og returnere til den sjøens forfriskende og sanselige verden som i uminnelige tider var grunnlaget for menneskers overlevelse. Så mye betyr fiske for oss, at vi ikke kan tenke oss noen mer skånsom måte å forlate denne kloden på enn ved en hjertestans ute på den åpne fjorden, med værbitt kork i hendene og øynene på morgensolens gylne landskap. For dem som aldri har opplevd fiske slik som oss, høres dette kanskje ut som en spøk, ja, en tragikomisk sådan, tenk å dø i en båt, med støvler på beina, kanskje omgitt av sei og makrell, men det er ingen spøk, det er et ekte og ydmykt ønske som vi bare kan håpe vil bli innvilget når vår tid på den blå planet er omme.

Likevel hender det vi spør oss om ikke fiske, ja, alle aktiviteter og alt inntak av mat som, direkte eller indirekte, medfører tap av liv, representerer noe unødvendig, kanskje til og med moralsk forkastelig, når det er et uomtvistelig faktum at vi lever i en tid og i et samfunn der de aller, aller fleste kan livnære seg, og leve godt, som vegetarianere. Er det ikke nettopp den kjensgjerning at mennesket, gjennom refleksjon og bevisste handlinger, er i stand til å forandre seg selv og sin kultur, heve seg over sine lyster og sin arv og forlate gamle handlingsmønstre, som gjør mennesket annerledes? Har vi ikke større frihet til å velge vår framtid enn noen annen skapning på denne kloden, og dermed også det tyngste ansvaret? Er det ikke vår soleklare plikt å gjøre hva vi kan for å stanse død og lidelse, selv om vi aldri kan håpe å forandre mer enn den menneskekontrollerte del av verden? Må vi ikke ta konsekvensene av dette, og slutte med fiske og med jakt, alt hold av husdyr for kjøttets skyld, og alt inntak av kjøtt og fisk ved måltidene? Dette er et vanskelig spørsmål som det ikke finnes noe enkelt svar på. Både et ja og et nei kan forsvares på holdbare måter. Det som ikke kan forsvares, er inkonsekvens og skinnhellighet. En kan ikke hevde at sportsfiske er en unødvendig forlystelse som bør avskaffes, og så dra hjem og meske seg med en saftig, rosastekt biff. Både fisket og inntaket av biffen handler mer om glede enn om mat, og ingen av delene er knyttet til overlevelse. Likeledes kan en vanskelig kritisere jegere som driver rypejakt på en forsvarlig måte, dersom en akkurat har kjøpt seg en grillet kylling i butikken. Faktisk bør en ved ettertanke finne det langt vanskeligere å forsvare moderne husdyrhold enn jakt og fiske i fri natur. For hva kan være mer tvilsomt, etisk sett, enn produksjon av dyr, produksjon der individet alt når det fødes er dømt til å tilbringe hele sitt liv i en bås, for så til slutt å ende som ribbe eller stek?

Ett bør alle kunne enes om. Naturen vil aldri bli en vegetarianer. Den vil heller aldri bli snill eller ondskapsfull, eller noe annet av alt det mennesker fra tid til annen beskriver den som. For naturen er ikke menneskelig, og overgår menneskets forstand. Derimot er det natur i alle mennesker. Vi kan observere verdens framtoning, studere de målbare delene av dens fysiske oppbygning, men aldri fullt ut forstå den, aldri få noe sikkert svar på hvorfor den er vakker, hva som ligger bortenfor, hvorfor den er til. For mennesket er, sin valgfrihet til tross, selv ett av naturens mysterier, og hvordan kan en fullt ut forstå noe, når en ugjenkallelig er vevet sammen med det?

Med dette som et bakteppe kan en spørre om ikke det er overambisiøst, ja, arrogant av mennesket å tro at det med sine beslutninger kan rokke ved naturens eldgamle orden, oppheve dødens nødvendighet, begripe livets mirakel. Direkte galt må det bli dersom en fordømmer fiskere og jegere som på ydmykt og respektfullt vis fanger eller nedlegger sitt bytte og ved dette gjør noe av det mest naturlige som tenkes kan, samtidig som en på andre måter priser naturen og menneskets samkvem med den.

I fiskets tilfelle tror vi at en avskaffelse bare ville bidra til at menneskene blir ytterligere fremmedgjort i forhold til den naturen som er alles egentlige livsgrunnlag, uansett hvor langt inne i byene en holder til. Denne fremmedgjøringen ville deretter slå tilbake på nettopp den naturen som tilhengerne av avskaffelse ønsket å bevare. Men enda mer graverende mener vi det ville være at et forbud ville frata utallige mennesker den veldige livsgleden som ikke bare er knyttet til selve utøvelsen av fiske, men kontakten med naturen og opplevelsen av å tilhøre den som fisket fører med seg. Ja, fiskens liv har selvfølgelig en egenverdi, men er en sportsfiskers måteholdne predasjon noe mindre akseptabel enn den andre arter utfører, bare fordi mennesket kunne ha latt være å fiske og spist grønnsaker isteden?

Ut i mørket strekker stengene seg, ut i disen og dunkelheten som omgir oss, slik at vi bare skimter enden på rekkene av ringer som snørene våre stille og usynlig løper igjennom før de forsvinner ned i vannet, ned i dypet. Snørene, disse nesten glassklare senene, mindre enn en millimeter i diameter, som kan løfte mangfoldige kilo, men på et øyeblikk kappes med en kniv, er vår magiske forbindelse til verdenen under oss, til skapninger som aldri har sett dagslys, og landskap som aldri er blitt sett av mennesker. Når vi konsentrerer oss blir de som forlengelser av våre egne nerver, via snørene kjenner vi motstanden i vannmassene og slukens flukt igjennom dem, bunnen og dens dekke når den treffes av metallet, fisken når den napper og når den kjemper.

Det glinser svakt i fuktige, sølvblanke sneller, i spoler med vasstrukkent filament og i væsken som kler våre øyne, men det er ingen tydelige lyskilder å se, ingen unntatt stjernene over oss, de ørsmå punktene som ikke helt kan bestemme seg for hvilken farge de vil vise oss, for mens noen lyser et konstant hvitt, synes andre å pulsere, de skifter mellom flere kulører, dels rødlige, dels gule, dels noe midt imellom, skjønt de er så langt, langt borte at det er vanskelig å definere farger i det hele tatt, og det store flertallet av stjernene er enda fjernere og lenger unna, de ligger som et hav av bleke lys bak de gjenkjennelige konstellasjonene, men de lyser så svakt, så svakt at øynene må streve for å se dem, ja, det er som om de ikke helt er til, bare kommer og går i vår egen fantasi, og lyset fra dem synes nesten grønt, som det fra sankthansormer i buskene i stille sommernetter, men dette lyset finnes i en overveldende mengde, selv om det knapt kan sanses, det er universet som lyser mot oss, universet i all sin forunderlige, ufattelige mektighet.

Da jeg igjen retter blikket mot vannet, blir jeg plutselig var en annen form for lys, en jeg bare har sett et par ganger tidligere, og aldri så betagende og briljant som nå. Der snøret løper ned i vannet, forstyrrer det og setter det i bevegelse, er det som om hele svermer av stjerneskudd kommer og går, så langt jeg kan se ned i dypet, det glitrer og gnistrer og skinner, med en slik klarhet som en blant himmelens legemer bare kan tilskrive Venus, men hvert lys varer kun et øyeblikk, det er morild jeg ser, og dette trolldomsordet bryter stillheten i et begeistret rop, for bare sjelden opplever en slike øyeblikk som dette, og nå ser kameraten min det også, morild, overalt der det klare, mørke vannet røres opp av snørene. Jeg tenker på historier jeg hørte om som barn, om morild som glitret rundt årene når gamle fiskere var ute og rodde, og hvordan de enkle historiene virket like eggende på fantasien som de fineste av Kittelsens tegninger, og nå er altså eventyret enda en dyrebar gang blitt virkelighet. Det er som vannet selv har våknet til live, men vi vet hva morilden er, at lysene stammer fra horder av smådyr som bare mikroskopene kan se, men som sammen kan skape så mye lys i klodens nattsvarte hav at deres eksistens kan sees selv fra rommet. Akk, som skarer av ildfluer svever de uskyldige gjennom havets flytende univers, uten å ane noe om hvor sterkt deres eiendommelige evner gleder to mennesker i middelverdenen over dem, og selv om alt er tyst, ja, nesten påfallende så, og de neppe har hørt om noen av menneskenes store komponister, er det som om de framfører en symfoni, en med stadig nye variasjoner og nyanser, dog ikke med instrumenter, men med lys, lys som i mennesket blir toner og følelser, vemod og forundring.

Så er vi altså i sannhet mellom to kosmos. I begge skinner stjerner, og begge utløser de den samme fornemmelsen, det samme stinget i brystet, som uvergelig kommer når et forsvinnende lite menneske stilles overfor det evige, uendelige og hellige. Vi aner livets korthet, at vi alle er som morilden i havet, lys som dukker opp og blir borte, og at vi lite vet eller kan vite om hva som finnes bortenfor den verden vi fødes inn i. Men noe kunnskap har vi også om det, nok til å kunne si at det er flere likheter mellom stjernene på himmelen og morilden i vannet enn dem som er synlige for øyet, for også de lysende punktene over oss vil gradvis forgå, det er like sikkert som at nye vil komme til, det skjer bare i tidsrom som langt overgår dem mennesket og morilden har til rådighet, og selv disse fjerne solene er i konstant bevegelse, de flytter seg i dette øyeblikk, vi lever bare ikke lenge nok til å kunne registrere det, avstandene er for store. Ja, så enorme er avstandene at knapt noen av stjernene over oss er der de ser ut til å være, lyset fra deres nåværende posisjon har ennå ikke nådd den blå planet, og vil kanskje ikke gjøre det på lenge, uendelig lenge, og derfor er det at vi ser fortid når vi ofte tar det for gitt at vi ser nåtid, at vi ser universets utallige bestanddeler slik de eksisterte for millennier og millioner av millennier siden, og ikke slik de er, dersom de i det hele tatt er til, i dag.

Stjernene ja, de fryktelige, vidunderlige stjernene, vesener av makt og avmakt, evige og dødelige, yndige og grusomme, livgivende og ødeleggende, som de gamle mytologienes personifiserte guder. Kuler av ild og hete som ville sprenge alle grenser for våre menneskelige sanser, om vi kunne reise til dem, men de er mer utenfor rekkevidde enn noe annet vi kan se, vi driver over havet i et knøtt av en båt på et fnugg av en klode i et univers av ubegripelige proporsjoner og krefter, og kanskje er vi like redningsløse som en gresshoppe når nattefrosten kryper gjennom høstløvet, men gresshoppen spiller, spiller til det siste, og det gjør også vi, spiller oss igjennom livet til vi en dag løses fra vår utmattende tilværelse som flyktninger fra det vi frykter er den eneste, brutale virkeligheten. Ja, små og sårbare sitter vi som hutrende fredløse rundt bål av tro og tidsfordriv og oppgaver vi gjerne vil tenke på som viktige, omgitt av uvisshetens uoverstigelige fjellkjeder, og tar oss i å lengte tilbake til unge år i grønne og løyndomsfulle skoger, år da vi mindre visste og forsto, og derfor mindre fryktet. Skjønt vi er snarere resignerte enn redde, det vi nå frykter er lammelsen, det svarte hullet vi har skapt ved å oversvømme oss selv med kunnskap som, til tross for mengdene, er utilstrekkelig, og den ørken som vi er i ferd med å dømme oss selv til å vandre i ved å utrydde verdens mangfold.

Galgenhumoren er det eneste vi alltid kan stole på, den er med oss til det siste, alltid klar til å gi oss en ny dose av sitt bittersøte opiat. Siden går spillet videre, men av og til forlater blikket bålet og glir opp til stjernene, og ser dem ikke som hvitglødende soler, men som fyrlykter, små lys av håp og evighet og skjønnhet som gir selv tilsynelatende fortapte seilere tro på at det kan finnes en kurs å følge, selv om den kanskje først kan stakes ut når båten er på havets bunn. Hvor annerledes var ikke alt før, da stjerner var av gull og kunne smile, og universet var en gate, hvit av snø, og ingenting var tryggere enn månesigden på en kveldblå himmel. Håp var ikke nødvendig, spørsmålene som vekker behovet for det var ennå ikke stilt, og tilværelsens guddommelighet var like selvfølgelig som din mors tilgivelse og kjærlighet. Men det var da, nå kan vi ikke la være å håpe, vi må, selv om vi samtidig tviler, skal vi orke å leve, og leve på beste måte, så vi spiller og venter og leter etter tegn på at døden vil bringe med seg noe mer enn bare det vi er redde for, slik gresshoppen kanskje, på sin uransakelige måte, funderer på hva den har i vente, mens den spiller serenade for en kjærlighet som den ikke vet om finnes. Hadde den bare kunnet få et glimt av rimfrostens skjønnhet, men for gresshoppen ligger vinteren bak en uoverstigelig barriere. Når frosten en morgen plutselig er kommet, vil gresshoppens sang ha stilnet, dens legeme vil ligge hvitt og glitrende i gresset der den en gang ble født, og treet den satt i vil hviske til de andre og si at ja, dens liv var kort, akk, så kort, men det var vakkert, og skam på dem som tror at ikke også gresshopper har sjel, for mine blader hørte det i natt, og se med hvilken nåde den har vandret hen.

Forut i vår ringe båt strekker den fremre halvdelen av en kalesje seg stram og husmannsrød over et skjelett av aluminiumsstenger som ved den minste bevegelse knirker i leddene, men i dette øyeblikk er selv de, slik alle andre skapninger i denne eiendommelige skoddenatten også synes å være, tause. Men på utsiden av skroget, usynlige for oss, sitter tre som ikke egentlig er tyste, det er de tre lanternene, for de roper ut i mørket, dog ikke med lyd, men med lys, og om tusen år vil kanskje fragmenter av deres rop fortsatt finnes, på reise tusen lysår herifra. Oppsettet er det vanlige, babordrødt til venstre, styrbordgrønt til høyre, blendende gulhvitt over fremre vindu, tre farger som dels strømmer ut i og blander seg med disen, dels lander på sjøen, leker seg med den og flyter sammen med den, trenger ned i den og utforsker den, til de overveldes og går til grunne, et sted i vannmassenes gurglende sluk.

Noe av dette lyset treffer også våre øyne, rolige, salte øyne der iris har måtte vike for vidåpne pupiller. Mørke og bunnløse som hellige oppkommer, passasjer til et tredje kosmos, et annet hav, menneskesinnet, der morilden er de utallige tankene som uavlatelig lyser opp og forsvinner igjen, like til sinnet møter sin ytterste dag, og dets hav tappes ut. Men hvor blir det så av? Spurte han som trodde at noen kunne svare. Men ingen kunne svare, de kunne bare håpe, gråte seg i søvn i bønn for håpet.

Med ett ser vi en annen båt, ja, utrolig nok en annen båt, og den nærmer seg vår egen, vi ser lysene fra tre lanterner bli klarere og klarere, til også selve båten kommer til syne. En mannsskikkelse kommer bort til ripa, sier hallo og ja, har dere fått no' da, og vet dere om et bra sted å sette ut et garn, og vi tenker at ja, så er det altså noen som er enda galere enn oss. Skjønt, ikke for det, det er i andres øyne vi er gale, og vi synes litt synd på dem som synes det, og nyter å være litt gale, tenker i grunnen på det ordet som en hedersbetegnelse, for vi vet hvor mye vi ville ha gått glipp av, hadde vi ikke vært så gale som vi er.

Men om vi vet om noen gode fiskeplasser? Nei, vi er nok ikke så kjent her, svarer vi, noe som i og for seg er sant, vi har jo bare fisket her i fjorden i til sammen seksti år … Han blir liggende og drive sammen med oss i et par minutter, takker høflig for seg og blir borte på samme fascinerende vis som han ble til.

Hvor drev vi så til slutt hen? Jeg vet ikke, men jeg husker at nattebrisen kom, og jeg husker et kjølvann, glitrende av morild, og jeg vet at vi til sist kom hjem. Ett er dog sikkert. Vi kommer tilbake. Tilbake, tilbake, og til slutt tilbake en gang for alle, for aldri å dra derfra igjen.

Når månen har vært full

Han hadde ikke lenger noe valg

DFDS SEAWAYS

Siste fase

En glo. En ensom, rødlig glo svevde lydløst gjennom natten. Nå og da gjorde den en brå bevegelse, opp, og ble hengende stille et øyeblikk, som en libelle, før den igjen gjorde et utfall, ned, og stanset, og på nytt ble liggende og flyte som en forkommen ildflue i nattens grålige fravær av farger og detaljer. Men posisjon og hastighet var ikke det eneste som ganske ofte skiftet. Av og til økte plutselig gløden i intensitet, den ble lysere, nesten gulhvit, som når sola svir seg gjennom tåkebankene en disig morgen. Disse øyeblikkene av lidenskap var imidlertid av ubetydelig varighet, snart svant den hen igjen og vendte tilbake til sin anonyme og uviktige tilværelse i det store, store mørket.

Men mørket var ikke fullstendig, det er sjelden absolutt nær vann, og nå het måneden juni, og latituden femtini grader nord, langt nok fra ekvator til at sola kunne sette sitt tydelige preg på døgnet også i de drøye fem timene den ikke var oppe. Faktisk var det, selv i den mørkeste av disse timene, lyst nok til at det menneskelige øye kunne fornemme hvor den faste grunnen sluttet og hvor sjøen begynte, likeså hvor fjorden møtte den fjerne horisonten, og hvor horisonten og dens skoger møtte himmelen. Ja, alt dette kunne øyet ane, men å ane, eller rettere sagt framkalle anelser i bevisstheten, var også alt det kunne gjøre.

Overgangene var uklare, som om de var gjort av tovet, blågrå ull, et synsbedrag, selvfølgelig, skjønt var det egentlig selvfølgelig? Hva om det ikke var et bedrag, hva om det var verdens faktiske tilstand nå i denne dunkleste timen av sommernatt, halvt oppløst, selv om berget fortsatt kjentes fast ut, halvt uhåndgripelig, halvt uvirkelig? Hva om det egentlig var slik at verden først ville returnere til sin ordinære form når dagslyset på nytt nådde en tilstrekkelig styrke, og at denne returen bare ville skje langsomt, i takt med en natt som ville trekke seg tilbake like gradvis og umerkelig som tidevannet?

For noe tull, kom det. Bevisstheten som sendte disse spørsmålene ut i natten hadde sovnet, og likevel var rasjonaliteten nådeløs. Men det som bodde litt til høyre for den, hva nå det enn var, nektet å gi slipp på sine svermerier. Ja, de var irrasjonelle og bekymringsvekkende, men også fristende. Hvor mange muligheter åpnet de ikke opp? Hvor mange dører satte de ikke på gløtt? Til å begynne med hadde rasjonaliteten protestert vilt mot dem. Nå nøyde den seg med høylytte og stadig mer sporadiske selvstendighetserklæringer, og med god grunn, for svermerier var blitt denne splittede bevissthetens overlevelsesverktøy, dens livsnødvendige pustehull når verden omkring den gikk fra å være akseptabel til å bli uutholdelig, og det, ja det var noe som skjedde heller ofte. Enerverende, men vanskelig å gjøre noe med, og selv rasjonaliteten var naturlig nok lite interessert i at bevisstheten den hadde bolig i skulle bli kvalt. Derfor valgte den stadig oftere å holde kjeft, og av og til tok den seg til og med i å hevde at det egentlig ikke var noen uoverkommelige motsetninger mellom den og dens flørtende nabo. Et sykdomstegn, kanskje. Eller et sunnhetstegn. Men i alle tilfelle uunngåelig.

Sjøen lot seg dog ikke affisere av slike energikrevende debatter. Ikke i det hele tatt. Den var ganske enkelt til stede, verken mer eller mindre, og virket tilfreds med det, spurte ikke seg selv hvorfor, behøvde ikke, den fylte avgjørende funksjoner for utallige livsformer, ja, for selve fenomenet liv, den var verdens livmor og verdens lunger, og visste det, hvorfor skulle den spørre seg om vitsen med å leve? Selvsikker og avslappet omga den det bratte neset der en glo ulmet i mørket, slik den omga hele den lange, lange øya neset var en del av, og slik omga den hele landet, hele verden, den var ormen som bet seg selv i halen, den bevisste verdens forutsetning, uten den ville alt annet forgå.

Derfor kunne den ta seg noen friheter, og vite at den ville bli tilgitt, som å mumle for seg selv, for ikke å si rumle, hele året, også når menneskene og andre landbaserte vesener gjerne sov. Men akkurat nå var den knapt hørbar, ikke så overraskende egentlig, alle visste jo at sjøen hadde stor respekt for sommernatten. Det var i grunnen forunderlig hvor vel forlikte de var, disse to størrelsene, sjøen og den lyse natten, det måtte skyldes en gammel avtale, og selv om ingen av dem kunne huske denne avtalen, holdt de på tradisjonene så sant det lot seg gjøre, de hadde begge et ry å ta vare på og relasjoner å pleie, og ufred tjente ingen.

Så om sjøen hele tiden proklamerte sin tilstedeværelse, den kunne aldri helt la være, skjedde det for øyeblikket så stillferdig, så stillferdig. Hadde en ikke visst at sjøen aldri, aldri noensinne falt i søvn, kunne en nesten ha blitt lurt til å tro at den sov, sov som et lite menneskebarn. Det fantes ingen bølger i ritt over fjorden, ingen brenninger som knuste seg mot det knudrete fjellet, ikke engang krusninger som lekte seg med å skvette vann på hverandre, nei, ingen slik opptreden var å høre. Bare én lyd av vann eksisterte, én ensom lyd, selv om den strengt tatt var tusen selvstendige lyder, alle litt forskjellige, men smeltet sammen til en enhet, en musikk, nemlig den svake, surklende, kilende lyden av vann som forsiktig hever seg, glir inn i tykke klaser av doven blæretang, holder pusten et øyeblikk, og deretter renner tilbake til utgangspunktet i tusen skummende strømmer, mens tusenvis av luftbobler sprekker like raskt som de ble dannet.

En sjelden gang kom det riktignok noe som kunne kalles bølger, men de var ikke sjøens feil, disse spredte bandene av ryttere som overraskende kunne storme den nedre avsatsen på neset og bryte nattens ro med høylytte drønn, ikke så forskjellige fra de rullende etterdønningene som følger skuddsalver i trange daler. De var forårsaket av passerende båter ute i skipsleden, mellom tre og fire kilometer unna, midt ute på den brede fjorden, gigantiske menneskeskapte innretninger som likevel ble ubetydelige ute på den sjøen de var prisgitt, men som ikke desto mindre maktet å få i utgangspunktet rolige vannmasser til å skylle langt inn i nesets forunderlige sprekker og kløfter. Disse hendelsene representerte imidlertid bare korte og sporadiske opprør som raskt ble overveldet og forvist til glemsel av stillheten, og snart hadde sjøen vendt tilbake til sin egenkontrollerte tilstand, sin vage, repetitive hvisking, og nattens ro var gjenopprettet, en ro som ingenting annet enn sjøen selv syntes å kunne ha velde til å bryte.

Én lyd utenom sjøens var dog også kontinuerlig til stede, en lyd som ikke kom fra vannet selv, men som likevel hørte til ved fjorden. Ja, slik ble den i alle fall oppfattet av dem som satt og lyttet. Den hadde aldri vært der før de seilløse skipenes tid, og likevel, nå var det vanskelig å tenke seg en natt uten, en natt uten den fjerne, murrende lyden av store, store motorer, motorene i et cruiseskip, kanskje, eller i et digert lasteskip, en merkelig beroligende lyd, ikke fremmed, ikke unaturlig, og samtidig av en nesten mystisk kvalitet. Det var som om den alltid hadde vært en del av slike netter, ja, som om den var en av disse stille sommernettenes mest basale bestanddeler, en komponent med en nærmest hypnotiserende effekt, en form for elektrisitet som en kunne hengi seg til og synke ned i, eller finne seg tvunget til å gjøre en anstrengelse for å rive seg løs ifra, alt ettersom hvor langt ut i natten en var kommet.

Men lydene fra sjøen og fra skipene var ikke alene om å påvirke bevisstheten denne kvelden. Fraværet av vind lot duftene fra de unge og junigrønne urtene oppe i skråningene bre seg utover i lufta, utover og nedover, og flyte sammen til ett, til denne angen av mangfoldet på land møtte fjæra og ble erobret av den ramme lukten av blottlagt og tørkende tare. De var ikke lette å definere, duftene som sank nedover det nakne berget fra de blomstrende skrentene og den struttende løvskogen ovenfor, det kunne ha vært paprika og løk, basilikum og selleri, nettopp skåret opp med kniv, og uendelig mye annet, det eneste som var sikkert, var at de sammen utgjorde den unge sommernattens ange, akk, den samme angen som utallige ganger hadde fylt slike lyse og håpefulle netter, i den gudbenådede tiden før sol og tørke og livsforløp atter brakte vekstenes vitalitet til en ende.

De var ennå så myke, alle de nye bladene og stenglene og blomsterstandene, du kunne ha rukket ut en hånd og latt den gli over dem, og kjent med huden din hvor unge de var, og da ville du også ha kjent sommernattens linne fuktighet, fordampningen fra en varm kveld, kondensert til et tynt lag av dugg da timen etter midnatt brakte tussmørke og kjølighet, og også denne fuktigheten hadde en egen ange, den som bare unge sommernetter kan oppvise.

Der var også noe annet, noe som kom og gikk og stundom fikk de to tilstedeværende skikkelsenes nesebor til å trekke seg sammen i vemmelse, det var den sviende lukten av et bål som ikke er utbrent, men som likevel er i ferd med å slokne, en ild som nesten har mistet livet, ikke fordi den mangler føde, men fordi omsorgen har sviktet. Bålet kunne ha vært en livfullt luende, nesten røykfri varme, med en hederlig avslutning i vente, det kunne ha møtt hanegal som en pen og passe lunken pyramide av hvite, fjærlette askeflak, klare til å bli feid av sted med solgangsbrisen som en byge snø. Nå gikk det isteden en sur og svart lagnad i møte, ilden hadde gitt opp å få hull på de fuktige stokkene som var lagt over den, og hadde gått i dvale der den begynte, i det som nå var blitt forkullede trebiter. Der lå den og ulmet og ventet og frigjorde en strøm av stikkende os i håp om at noen ville merke dette tegnet på forfall, og av enten medfølelse eller ubehag forsyne den med de to ressursene den lengtet etter, frisk luft og tørre fliser.

Det så imidlertid ikke ut til at noen kom til å foreta seg noe. En pølse lå hjelpeløs nær bålets utkant, den hadde falt av den spissede kjeppen den hadde sittet på da fettet i fyllet ble flytende, og ingen hadde plukket den opp og puttet den i munnen. Siden var den bare blitt mer og mer forbrent, og nå hadde den til og med tatt fyr. Det var et dårlig tegn. Ilden, som hadde levd utallige ganger før, hadde gjort seg noen erfaringer i årenes løp, og visste at mat som falt ned i bålet og ble liggende der var et tegn på manglende oppmerksomhet, det var noe annet den gang menneskene ofret ved hjelp av ilden, og kjøtt, sågar levende sådant, ble lagt i den med hensikt. Den husket også at menneskene hadde straffet hverandre med ild, og den var i grunnen glad for at de århundrene var over, det var ikke til slikt den var ment. Men samtidig lengtet den litt tilbake til eldre tider, før var den i alle fall blitt verdsatt, verdsatt og respektert, den hadde hatt makt og status, var blitt behandlet som en gud, eller i det minste som et bindeledd mellom det menneskelige og det guddommelige.

Nå var det nesten ingen som brydde seg noe særlig om den lenger, den var stort sett blitt forlatt til fordel for elektrisiteten, som på tre generasjoners tid hadde lykkes i å få menneskene til å veve seg inn i et nett av avhengighet mer utspekulert enn ilden noensinne hadde kunnet forestille seg. Den kunne ikke la være å flamme opp litt når den tenkte på det, den kjente indignasjonen og avundsyken bre seg i dens rubinrøde og blålige innvoller, men ble nesten øyeblikkelig deretter enda mer opprørt over at den igjen nedverdiget seg til å misunne sin fiende som en stakkars undersått. Det tjente ikke til noe å rase over det som var skjedd, den kunne uansett ingenting gjøre for å rokke ved elektrisitetens unge herredømme, og det var ikke vanskelig å skjønne at det ville fortsette å vokse i omfang enda en stund til, og at dets klimaks og påfølgende fall kunne ligge mange somre fram i tid.

Men var det noe ilden hadde, var det tid. Den var en av de tilnærmet evige, dens gjenfødelser var flere enn bladene på alle klodens grener, dens historie eldre enn selv de eldste av de lysende stjernene. Den kunne alltids vente, for en gang, en gang ville den gjenvinne menneskenes aktelse og underkastelse, det regnet den som like sikkert som at menneskene en dag ville rive ned alt de hadde bygd opp, slik hadde de holdt på i tusener av år, og det lille de ikke selv gjorde ende på, rev planetens fornyende krefter ned for dem. Bare deres immaterielle arv, tankene, ordet, overlevde, og ordet i seg selv var ingen trussel mot ilden, snarere tvert imot, ilden og det talte ord hadde levd i fredelig og fruktbar sameksistens helt siden menneskene først fikk ordet i sin makt, det var den stadig voksende teknologiske kunnskapen som utgjorde problemet, og den ville uansett forsvinne den dagen menneskene selv satte fyr på sine biblioteker og sine skrifter. De hadde gjort det før, og de kom til å gjøre det igjen.

Det var selvfølgelig en fare for at lyse hoder ville finne på å lagre sivilisasjonens kunnskap under slike trygge forhold at den ville overleve selv de verste av menneskenes selvpåførte ødeleggelser, men det var ikke spesielt sannsynlig, menneskene var generelt lite forutseende og lite flinke til å lære av tidligere hendelser. De fleste av dem var mest opptatt av å pleie sine egne små liv, det var kun et fåtall personer som virkelig brydde seg om den jordiske framtiden som gikk utover deres egen korte biologiske eksistens.

Jo, en dag ville menneskene komme krypende tilbake til gruene, og da skulle ilden ta imot dem som den edle og rettferdige kraften den alltid hadde vært, ta imot dem uten et snev av hevnlyst, for de ville da ha påført hverandre så mye lidelse at selv steinene ville føle sympati for dem. Du verden for en dag det ville bli, ja, det ville i sannhet bli en dag verdt å vente på. Ilden følte seg roligere igjen nå, selv om den resterende veden fortsatt var rå og uspiselig, og selv om grillpølsen var blitt til aske uten at noen hadde reagert. Verden fikk bare være som den var inntil videre, andre og bedre tider ville komme, og det var i grunnen ganske bekvemt å ligge og ulme inne i kullet når en bare hadde kvittet seg med ambisjonen om å flamme og gnistre mest mulig.

Med denne nyfunne innstillingen trakk ilden seg lenger og lenger inn i de svarte restene av skandinaviske treslag, lenger og lenger innover, til ingen omkring kunne se den, og dypt der inne i det utbrente trevirket ble den liggende og mumle og drømme, og etter hvert begynte den å resitere for egen fornøyelse alt den hadde hørt og lært siden livet ble til, fra insektenes summing til fuglenes sanger og menneskenes dikt, men intet av dette kunne noen høre, om de da ikke la seg ned på bakken og førte et av sine ører helt inntil det sloknede bålet, og det var det ingen som gjorde, og uansett ville de ikke ha forstått noe av det som ble sagt, for ilden talte med en tunge kondensert av tidsrom som for mennesket var uendelige og ubegripelige, et språk som liknet lyden av yrende maur på en solvarm tue, eller en laber havbris gjennom en åker av gyllen hvete.

Bare en tynn søyle av os avslørte at ilden fortsatt var til stede, men det var ikke lett å få øye på den. Mørket sørget for at osen ennå var så godt som usynlig, og dermed kunne den leve sitt eget liv nesten uforstyrret. Den steg langt, langt opp i den klare, dypblå nattelufta mens den ustanselig forandret sin elegante, sølvaktige transparens. Det var som om den ikke riktig kunne bestemme seg for hva som ville ta seg best ut når den før eller senere kom høyt nok opp til å bli sett av sola, og dette mens den like ustanselig fantaserte om og formet alle slags forunderlige skikkelser som den forlegen visket ut like raskt som den fant på å lage dem.

En flaggermus kom og avbrøt det hele, fløy uforvarende inn i den forfengelige røyken, og vinglet hostende videre som en forvirret sommerfugl. Den pelskledde flygeren hadde hatt et fint mål mat i sikte, en lubben, næringsrik nattsvermer, men nå var byttet forsvunnet fra sonaren. Søren òg, den hadde gledet seg til å dra og henge seg i det hule treet der oppe på åsen i god tid før soloppgang, nå kunne det bli en lang og slitsom økt på vingene før den lille magen ble mett, og i verste fall ville den ikke rekke hjem før det var dagslys, blendende, ekkelt dagslys, nettene var jo så korte nå, og dagene altfor lange. Pelsen reiste seg bare den tenkte på de mange timene med stekende sol ute og knusktørr varme inne som den snart ville måtte slumre seg igjennom, men den kunne ikke gjøre noe med det, trøstet seg med at tiden med de lyse nettene tross alt var kortere her enn i landene mot nord. Et par måneder, så ville mørket ha gjenvunnet mye av sin fylde, da ville ikke natten stryke forbi som en vagabond og stikke sørover før en fikk sukk for seg, da ville den stoppe og slå leir og åpne himmelkvelvens porter mot verdensrommet, og jakten ville igjen kunne utøves i ro og mak.

Nede på neset hadde noe begynt å røre på seg, det var den ene av de to skikkelsene som ved midnatt hadde stekt mat på bålet, den som nå hadde ligget utstrakt på et liggeunderlag, med nedre halvdel av kroppen dekket av en rynkete sovepose, i over en time, akkurat der det ellers bratte og ulendte berget dannet en skålformet fordypning fylt med et dekke av finkornet grus. En gang hadde fordypningen vært en diger jettegryte, nå sto bare noen rester av veggene igjen rundt bunnen, men selv disse egentlig miserable levningene var mer enn store nok til å gi den som måtte befinne seg der en følelse av trygghet. En kunne aldri trille ut, samme hvor mye en snudde seg i søvne, og avstanden til vegetasjonen, og dermed til potensielt innpåslitne insekter, var akkurat passe. Det var faktisk et av de beste stedene for enkel overnatting i hele distriktet, den som hadde lagt seg der var nok en lokalkjent.

Borte ved den andre skikkelsen, som hadde satt seg mellom bergene noen meter unna med knærne tett opptil brystet og hodet lent forsiktig bakover mot steinen, lyste fortsatt en glo i mørket. Men det kunne ikke personen i soveposen se, ikke ennå, han var bare delvis kommet opp i sittende stilling, lå med høyre albu på underlaget av mørkegrønn skumgummi, med posen som en halvåpnet kokong rundt livet, og prøvde å bestemme seg for hva han skulle gjøre, stå opp eller blunde litt til. Han ristet på hodet som en hund, tenkte en fortumlet tanke om at hjernen, som føltes nummen som et forslått lem, dermed ville dunke mot veggene i sitt væskefylte hulrom og på den måten bli hjulpet til å kvitte seg med døsigheten, den forferdelige døsigheten som hele tiden truet med å overvelde den gryende bevisstheten.

Da denne øvelsen ikke hadde noen merkbar effekt, satte han seg opp, brått, for å overvinne lysten til å la være, og dro alle sine fingrer gjennom det lange, hasselbrune håret, igjen og igjen, tilsynelatende i et forsøk på å gi de flokete og fettete tjafsene anstendige former, men den egentlige årsaken var at hårrøttene kjentes like numne som det de dekket over, og hvert pløyende drag med fingrene utløste dels vonde, dels frydefulle ilinger som for opp og ned ryggmargen og bredte seg utover i hjernen, som om det i nervene befant seg en av disse veldige, glitrende fiskestimene der hvert eneste lille individ plutselig utfører akkurat den bevegelsen som skal til for å få flokken til å skyte av gårde gjennom vannet. Han kjente disse ilingene fra før, det var ingen tvil om at de hørte sammen med, kanskje også bidro til å fremme oppvåkning, og derfor fortsatte han å framkalle dem, fortsatte til de hadde gitt fra seg all sin energi og ikke kom lenger. Da trakk han nattelufta langt ned i lungene, så langt ned at han syntes han kjente det kjølige surstoffet mot vev som vanligvis ikke var i bruk, og slapp så lufta ut igjen i et langt, befriende stønn, selv om han ikke kunne fordra å høre andre stønne, og sa til seg selv med streng og litt ergerlig stemme at William, nå må du jammen meg skjerpe deg, ikke sove bort hele sommernatten, det er jo dette du har gått og ventet på, og hvor mange netter til som denne får du egentlig? Ikke mange, sannsynligvis. Nei, snorke kan du gjøre senere, kom deg nå opp før stemningen forsvinner.

Dette syntes han i og for seg hørtes fornuftig ut. Men det er ingen grunn til å være så hard mot deg selv, sa en annen stemme, litt forulempet, du var jo segneferdig av trøtthet, og det var da ikke noe spesielt å se da det var på det mørkeste? Det kan ikke være stort du har gått glipp av, og uansett, nå har du fått en sårt tiltrengt time på øret, og kan nyte det som er igjen av natten mye mer enn om du ikke hadde blundet litt.

Jo da, han var enig i det, det var bedre å ofre en liten time av natten enn å gå rundt i halvsøvne og bare lengte etter å få legge seg på en myk madrass. Han stønnet igjen og begynte å rette på øyevippene ved å dra svakt i dem med fingertuppene, det var en vane han hadde utviklet etter å ha fått løse vipper inn på øyet minst seks ganger i løpet av de siste tre månedene, og jammen løsnet ikke et par vipper nesten umiddelbart, han ble sittende og studere dem et øyeblikk, de var lyse der de hadde vært festet i øyelokket, men ellers mørke, og hadde en fin kurve, og han husket at han en gang var blitt fortalt at han hadde slike lange vipper, han, en gutt, han hadde ikke visst helt hva han skulle synes om det, og siden, hvorfor et slikt trekk skulle være uløselig knyttet til det kvinnelige.

Det var imidlertid lenge siden, øynene hans var ikke som de en gang hadde vært, en gang i det siste av fangenskapets år, da han hadde fått en kompliment for dem, fra en jente, og var blitt så forlegen at han ennå husket det som om det bare var en uke siden. Akk, da hadde øynene vært større og klarere, det hvite et lysende hvitt, regnbuehinnen mer tydelig grønn og pupillene dypere, som svarte skogstjern, og vippene hadde ennå aldri falt av, ikke som han kunne huske, i alle fall. Nå lurte han på om han kom til å miste dem alle etter hvert, han begynte jo nesten å bli gammel, selv om oppdagelsestrangen aldri var blitt eldre enn atten. Tallet tjuefem var grundig passert, og tallet tretti var rett rundt hjørnet, han følte et sluk under seg bare ved tanken, han hadde allerede gjort unna en tredjedel av de årene han kunne håpe på å få, og de siste av de årene kunne en ikke regne med uansett, han kunne bli mer eller mindre hjelpeløs, ende opp som et stykke kjøtt på en av oppbevaringsanstaltenes pleieceller, siste stopp før kjølelager og kompost, og attpåtil bli trillet ut til allsang tre ganger i uka.

Nei, da foretrakk han å gå overende mens han ennå kunne gå oppreist, før han ble bedt om å smile pent og spise opp den istykkerkokte maten sin, og helst mens han ennå kunne dra ut når han ville, dit han ville, slik han ville. Det var ikke noe å lure på en gang, han bønnfalt det som måtte finnes av høyere makter om at frihet, i den grad det eksisterte noe som kunne kalles frihet, ville bli utgangen, det måtte bli utgangen, og utgangen var allerede begynt, med øyevipper som sa takk for seg. Vi er alle døende, helt fra fødselen av er vi døende, hvisket han til seg selv, og var det ikke sant, kanskje?

Men intet vesen på jorden er dyktigere enn mennesket til å ignorere, neglisjere og så tvil om det som kunne synes å være opplagte og uforglemmelige fakta om livets gang og grenser. Formulert i mer positive ordelag, intet jordbundet vesen er dyktigere til å glede seg over tilværet når en tar med i betraktning alt det har hørt sagt om livets sørgelige prospekter for individet. Dette er en evne som er nødvendig for dets overlevelse, en evolusjonær tilpasning, kanskje, eller en gudegitt gave, avhengig av hvem en lar svare, for ingen annen skapning på den blå planet er i stand til å forstå begrensningene som er lagt på dens legemlige eksistens på samme klare måte, og ingen andre av dens medskapninger opplever det samme fall, fra udødelighet tatt for gitt til det uunngåelige første møte med en frendes bortgang, og hvilken bevissthet som menneskets kan leve og blomstre bundet til skyggen av en overhengende trussel om fullstendig og evigvarende tilintetgjørelse?

Bevisstheten forlanger lindring, rom for noe mer, for tro, på en misjon for døden, og på overlevelse, på en mening for sin strid med verden og seg selv som går utover de korte blaff av egoistisk lykke og det korte, korte tidsrom som dens skjøre bolig har til rådighet. Den leter etter, skaper argumenter for å forsone seg med fysisk undergang, og for å gjøre en utvidet overlevelse, i en eller annen form, på jorden eller bortenfor, sannsynlig overfor seg selv, den skaper optimisme av halmstrå, ser sammenhenger der kanskje ingen finnes, gir hendelser betydninger som de slett ikke behøver å ha, og lykkes, i større eller mindre grad, med å skape seg et rom av håp. Den *må* lykkes, kan ikke annet, den må kjempe og vinne, tilkjempe seg uvissheten i det minste, eller bli fanget i en skyggedal, i en oppfatning av verden som *kan* være basert på det reelle, men som like gjerne kan være grunnlagt på en overdreven tillit til eget sanseapparat og menneskelig fatteevne.

Derfor varte det ikke lenge før William gjorde sitt første forsøk på å rive seg ut av sine tungsindige, men ikke desto mindre velfunderte grublerier rundt menneskets forgjengelighet. En stemme, hans egen, sa i et letthjertet, gemyttlig tonelag at hei, det var nå forferdelig hvor svartsynt du er blitt av å sove litt? Hør nå her, tenk på alt du har opplevd og utrettet bare siden du var seksten, og tenk på hvor lang den føles, den tiden som er gått siden du var liten. Det er nesten en evighet, i ordets rette forstand, og du har all den tiden og mer til igjen, kanskje førti eller femti eller til og med seksti gode år, og kan hende er de fleste sykdommer og plager da en saga blott, tenk på hva som er blitt utrettet av vitenskapen bare siden midten av forrige århundre, alderdommen kan bli helt ålreit, William.

Når det gjelder dette med døden, så får du slutte å sutre så fælt, alle havner under torva en gang, eller i en krypt, og tenk om det ikke var slik innrettet. Skulle de samme menneskene gå og tråkke her på jorden i tusener på tusener av år? Ærlig talt så tror jeg de fleste hadde blitt litt lei etter hvert, og ønsket seg et lite avbrekk, noen helt andre omgivelser, og hvor skulle nye mennesker ha gjort av seg? Det ville ikke ha vært plass til barn og unge etter hvert, en ville rett og slett ha måttet avskaffe all reproduksjon. Tenk på det, ingen nye unnfangelser, ingen skrikerunger, ingen barn som flyr og leker og gjør skøyerstreker, ingen opprørske og nytenkende ungdommer, bare en mengde voksne som prøver å finne på noe givende å fordrive tiden med. Etter noen millioner år på den måten hadde nok de fleste enten begått harakiri eller begynt å krige med hverandre for å komme seg vekk. Ja, med mindre noen skulle finne opp en farkost for intergalaktiske reiser, da. Det ville vel ha hjulpet litt. Men i det virkelig lange løp ville trolig ikke en gang det ha vært nok for folk.

Nei, det er sannsynligvis best at dette med liv og død forblir mer eller mindre som det er. Er du ikke enig? En livslengde på et par hundre år kunne sikkert ha vært fint, og slike aldre kan det godt hende at folk oppnår etter hvert òg, men noe særlig mer enn det bør en nok prøve å unngå. Vi er jo ikke barlinder som kan stå på samme sted i det uendelige og være såre tilfreds med det, se bare på deg selv, du higer stadig etter nye opplevelser og ny lærdom, og aller helst ville du hatt nye og ukjente land å oppdage, hvite flekker på globusen, som på de store seilskutenes tid, eller et romskip under din kommando, det er ikke småtterier du ønsker deg, og på toppen av det har du denne lengselen som knapt noe i dette universet kan tilfredsstille likevel. Nei, vi kan godt være enige om at to hundre år hadde vært en grei gjennomsnittlig levealder, men kanskje hadde du bare kastet bort mer tid, og verden kan ikke unnvære fornyelse, yngre krefter må få slippe til, naturen må få gå sin gang, det finnes ingen annen vei, ikke i den verden vi kjenner som fysiske og dødelige mennesker. Du får heller satse på at det kommer noe annet og enda bedre etter dette. Eventuelt noen spennende reinkarnasjoner. Sorry, mate. Beklager, kompis. Mer kan jeg ikke si.

William flyttet blikket vekk fra hendene og bort på himmelen i nord, og ble sittende og stirre nesten ubevegelig den veien i minutt etter minutt. Det var en del av oppvåkningen, et forsøk på å vinne tilbake den gode følelsen av ung sommernatt, av øyeblikk og forventning og store muligheters virkelighet. Han gjorde alt han kunne for å suge til seg noe av den kraften som strålte ut av det veldige, intense blå som bredte seg som et magnetfelt ut fra den fjerne horisonten og langt inn i den forsiktige natten over han, der mørket var akkurat sterkt nok til å gjøre noen av stjernene og satellittene og den internasjonale romstasjonen synlige for cellene på netthinnen.

Juninattens nordlige blå var den vakreste blåfargen han kunne tenke seg, kanskje fordi den syntes å ha et eget liv, ja, den var som lyset fra en kosmisk lyskaster, rettet inn mot jorden. Den var dessuten omgitt av det nesten fargeløse, skjønt ikke helt, aller lengst i nord gikk den over i svakt gulgrønt og lysegult, og til slutt i appelsingult der himmelen ble borte bak en stripe av blåsvart land. Denne stripen var ispedd spredte ansamlinger av ørsmå hvite og oransje lys fra menneskelige bosetninger, og under kom fjorden, blank og stille som en innsjø, og speilet himmelen i hele sin overflate, slik at også det salte vannet var som en sommernatts himmel, og slik at det som lå omkring av land liknet kystene til en verden som ikke var bundet sammen av gravitasjon og tektoniske plater, men som svevde fritt omkring i et endeløst rom av uhåndgripelig skjønnhet.

Lyset fra rommet var nå i ferd med å øke, og var blitt akkurat sterkt nok til at det lot Williams ansikt skille seg ut fra omgivelsene. Men fjeset liknet ikke et levende, så oppslukt av natten var han, det minnet mer om en egyptisk dødsmaske, og dette ble forsterket av hans særegne fysiognomi. To store, kullsvarte pupiller stirret som i transe ut i det uendelige, og over dem var glatte, men markante øyenbryn og en høy, rett panne, mørk i fraværet av dagslys fordi den var gjort gyllenbrun av stadig sol, og straks over begynte hårveksten, åpenbart vital, og i mørket nesten svart. Nesen var smal og rett, ikke spesielt framtredende, men den førte ned til brede lepper og til et markert, om enn noe tilbaketrukket kjeveparti der en minimal antydning til skjegg ytterst på haken tidvis kunne frambringe assosiasjoner til mongolske høvdinger.

Noe høvdingaktig, eller i alle fall adelig, var det også ved framtoningen som helhet, ansiktet var høyt og smalt, og hadde ingen grove trekk, og hele uttrykket var ett av beherskelse og høytidelighet, men det var ikke fritt for at en kunne ane, eller i alle fall forestille seg, noe truende i det rolige alvoret, en kriger, eller et rovdyr, og dette ble forsterket av det lange, bølgede håret som rammet ansiktet inn, slik at en bare så vidt kunne se de bakovervendte ørene, et hår som fortsatte ned på skuldrene og ryggen. Det var en løvemanke, eller frisyren til en viking, og den skilte seg ut, de færreste menn gikk med hår av slik lengde i det samfunnet William kom fra. Men han hadde aldri kunnet fordra å få det klippet. Håret var hans frihetssymbol, og han nøt en liten seier hver gang han ante at det overrasket, kanskje til og med irriterte noen, uten at de våget å si noe. La dem gå der i sine snevre oppfatninger og dyrke sine kvelende likhetsideer og sine kvalmende jantelover, kunne han tenke, for han husket godt hva han og andre var blitt utsatt for da de var yngre. Likevel, håret var ikke egentlig ment å provosere, lengden var ganske enkelt en naturlig del av hans person, en person som i sitt dypeste indre tilhørte noe annet, *det* visste han, uten at han helt kunne beskrive hva, en annen tid, kanskje, eller et annet sted, et annet sted enn den verden han var blitt født inn i.

Sett på avstand var det knapt synlige ansiktet et overraskende, nesten skremmende syn, som en apparisjon, men plutselig ble alvoret brutt, en tunge vætet leppene, og en stemme kom hviskende ut mellom tennene. William var ikke riktig tilfreds med diskusjonen han hadde hatt med seg selv om liv og død, han trengte noe mer å støtte seg på enn troen på en eller annen form for liv etter døden, en slags helgardering, om du vil, for hva hvis det ikke var noe etterpå likevel, hva var da vitsen med livet nå? Det kunne umulig være å se flest mulig turistmål på kortest mulig tid. Ei heller å tjene opp en høy pensjon og nyte sine siste ti år på en strand i Spania. Han nektet også å tro at vitsen kunne være å ligge med flest mulig mennesker. Eller å vise fram toalettet sitt på Universalis. Eller å kjøre rundt på autostradaen i en Alfa Romeo. Vitsen kunne umulig være selvisk lek og nytelse. Ikke alene. En kunne ikke ha havnet på denne kloden bare for febrilsk å tilfredsstille sine lyster og drifter i et knapt århundre, og deretter bli omgjort til kompost. Da hadde en ikke trengt intelligens. Det hadde vært mer enn nok å være en kanin. Eller en amøbe.

Kanskje svaret var at det ikke fantes noen mening. At den eneste ”meningen” var å more seg så lenge som mulig. Kanskje livet bare var noe fordømt tull, en utrolig spøk iscenesatt av en guddommelig sirkusdirektør med en usedvanlig bisarr sans for humor. Eller kanskje det ikke var iscenesatt av noen i det hele tatt. Kanskje det bare var et eneste stort kaos der det var om å gjøre å kare til seg mest mulig mens en kunne. En stor, tåpelig suppe der kuriøse elementer av og til fløt opp til overflaten før de sank tilbake til dypet og kokte i stykker i den boblende heten.

Nei, han trengte noe å støtte seg på som var mer håndfast enn muligheten for en åndelig eksistens når kroppen en gang tok kvelden, noe som kunne stå uavhengig av hva en måtte tro eller ikke tro om det hinsidige, men som samtidig var vidtrekkende og inspirerende nok til å løfte livet opp fra den dyrkelsen av det kortsiktige og sneversynte og uvesentlige som var i ferd med å kvele hele hans livslyst.

Han tenkte på arkitekturen, det kanskje aller tydeligste uttrykket for et samfunns holdninger, som et eksempel, hvordan det bygde miljø mange steder artet seg som et eneste stort angrep på bevisstheten, både fordi de fleste som kalte seg arkitekter syntes å være medlemmer av sekter som enten ikke ante hva estetikk var, eller hadde mislykkes totalt i sine forsøk på å endre den, og fordi beslutningstakerne åpenbart manglet både evne og vilje til å gi utviklingen en annen retning.

Heller ikke folk flest syntes å bry seg nevneverdig om at byene ble grimmere og grimmere for hver dag som gikk, nei, de var åpenbart langt mer opptatt av å pleie sitt utseende og sitt ego. Hva kunne gi et menneske mot til å tro på en livsoppgave, på et formål større enn det enkelte menneske, når byene minnet om krigssoner og estetikken hadde flyktet tilbake dit den kom fra, til naturen?

Han visste at menneskene før, i det minste i perioder, og på visse steder, hadde tedd seg annerledes, at de hadde maktet å skape bygninger og byer hvis navn selv i lang tid etter deres eksistens var blitt forbundet med skjønnhet og storhet, og hvis spredte levninger fortsatt vakte undring og beundring blant de nålevende. Men hvorfor? Hvorfor? Romerne i romerrikets store ekspansjonstid hadde ikke vært spesielt religiøse, men hadde likevel arbeidet for et prosjekt av nesten overjordiske proporsjoner, et prosjekt som det hadde tatt generasjoner å igangsette, og som alle ante at det kanskje ville kreve et uvisst antall nye generasjoner å fullføre, dersom prosjektet i det hele tatt var gjennomførbart, og to millennier etter hadde det fortsatt ikke forekommet noen ny periode i verdens historie som kunne måle seg med romernes hva varighet og konsekvenser angikk, ja, på visse måter eksisterte romerriket fortsatt. Hva hadde gjort det mulig? Var de som nå brukte sine liv på luksus og uvesentligheter virkelig den samme typen mennesker som dem som nærmest hadde grunnlagt en verdensorden?

Kanskje lå svaret i at religionen til dagens mennesker besto i en selvopptatt tilbedelse av velstand og nytelse, og at de derfor manglet et langsiktig og uselvisk jordisk prosjekt, mens romernes religion hadde vært republikken og dens idealer, dens framgang og dens utbredelse, og at hver enkelt i dette hadde sett et mål viktigere enn sitt eget liv?

Spørsmålet var om det noensinne kunne bli slik igjen, om menneskene noen gang ville kunne samles om et framtidsprosjekt av samme grenseoverskridende skala som det romerriket en gang hadde vært. Neppe i hans tid, men kanskje noen av hans tanker og visjoner kunne påvirke andre, og slik leve videre, vokse og utvikle seg og utløse positive gjerninger, selv om mange år fra nå? Han var ikke så opptatt av sitt ettermæle, om hans navn ville bli husket og aktet, det som betydde noe, var det han trodde på og sto for og håpet at verden en gang ville bli, og han tenkte på dominoeffekten av enhver handling, det faktum at enhver signifikant handling har en konsekvens, som igjen kan føre til en annen konsekvens, og at det kan fortsette slik så lenge mennesker eksisterer. Handlinger er på sett og vis uutslukkelige, og han funderte på dette en stund, på den veldige veven av hendelser forårsaket av andre hendelser som til sammen utgjorde universet, og kjente seg litt oppløftet, litt stimulert, og en tanke mindre dødelig.

Tiden var inne for en retur til den nære virkeligheten, han ville ikke bruke opp hele sommernatten på eksistensielle grublerier, han ville være til stede, også mentalt, det kunne bli lenge til synet av fjorden igjen brakte slik fryd til sinnet som nå, og derfor begynte den freidige delen av han å skjenne på den melankolske, som hadde tvunget tankene ut på slike vandringer, og han ristet på hodet og så seg omkring og følte seg bedre, men fortsatt ikke helt restituert. Jøye meg, sa han i et sukk, at en kan bli så omkalfatret i sin sinnstilstand av en liten lur, det var kanskje blitt for mange bålrøkte burgere og pølser, magen var like bulende stinn som da han sovnet, men blunden hadde da hjulpet litt, han var langt fra så døddrukken av døsighet som før timen på skumgummien.

Nei, nå merket han at livet langsomt sivet tilbake i hug og skrott. Han blandet seg en kopp kaffe av glohett termosvann og pulver fra en boks, og holdt rundt koppen med begge håndflatene og alle fingrene trykket tett inntil den varme plasten, som for å fange opp og nyttiggjøre seg så mye som overhodet mulig av den vederkvegende heten fra innholdet. Lufta var ikke lun lenger, som da han ga seg over til søvnen, det kunne ikke være mer enn femten grader, og alt han hadde rundt seg var vått, natten hadde drapert hver eneste eksponerte overflate, ryggsekk og sovepose, berg og blader, i et tynt, tynt lag av ørsmå, glinsende perler.

Han slurpet i seg det rykende, skåldende brygget og kjente det skylle ned gjennom systemet, sup for sup, han fulgte dets barduse ferd gjennom innvollene med kroppens indre sensorer, først fra svelget og ned gjennom spiserøret, deretter ned i magen, og han priset følelsen av ild som bredte seg gjennom blod og vev, selv om han var usikker på hvor sunn den bitre, svakt berusende drikken av stekte og frysetørkede frø i realiteten var. Rart, i grunnen, at legemet tålte slik behandling, år ut og år inn, men så ble det jo også slitt ut etter hvert, skjønt i hans tilfelle var det vel en god stund til slitasjen ville bli klart merkbar, i alle fall om en vurderte tid i tråd med konvensjonell menneskelig tenkemåte, og mye kunne skje før visningsstadiet ble innledet. Faktisk var det slett ikke sikkert at han kom til å leve så lenge, og dersom han likevel skulle gjøre det, så kom han ikke til å klamre seg fast til jordelivet ved å sitte rolig og innta medisiner, tvert imot, da skulle han heller, når han følte at tiden var inne, ta seg en joggetur i Jotunheimen, og håpe på et hjerteattakk, langt der inne i friheten mellom tindene, langt nok fra nærmeste sykehus til at ingen arrogante leger ville rekke å redde han.

Ikke at han planla å ta livet av seg, han ville bare sørge for å legge forholdene best mulig til rette for at naturen kunne gi han en oppbruddsmulighet, vente på flo og fullmåne, for å si det litt kryptisk, og så la fortøyningene løsne før noen kunne stoppe han. Det kunne bli litt ubehagelig, selvfølgelig, å dø uten hodeputer og morfinsprøyter, men en var da blitt født inn i verden en gang, ja, sågar dratt inn i den med tang, en ikke uvesentlig prøvelse måtte det ha vært, og da var det vel ikke så rart om det ble litt styr når en skulle forløses fra verden også? Litt styr skulle han nok takle, bare det ikke ble for langvarig. En mogop ville være hans hodepute, og soloppgangen hans morfinsprøyte. Det ville være verdt det. Han så det for seg, lyng, bjørk og en lyseblå himmel. Ikke så dumt, nei, slett ikke dumt. Det fantes da verre ting. Ja, han hadde allerede opplevd verre ting. Mye verre. Døden ville gå som en lek. Siden kunne de legge den forlatte kokongen på et stativ av stammer og grener, høyt opp mot den store himmelen. Der ville en bit gå til ravnen, en annen til ørnen, og resten til de fire vindene. Det ville være en passende avslutning.

William ble sittende og betrakte den vakre, om enn noe makabre scenen som han hadde malt fram for sitt indre øye. Den var blitt en film som hele tiden skiftet, og nå var landet et annet, men følelsen mye den samme. De store slettene var der, og det var morgen. Flokkene av dyr som fikk jorden til å riste var der, i det fjerne. Landsbyen ved elvedalen var der. En ulv snuste på en knokkel som lå og glødet i den tidlige sola. William smilte, og gråt en liten skvett, og ristet langsomt på hodet. Fader, hva var dette for slags tema å sitte å tenke på når han var noenogtjue år ung og natten lys og håpefull? Koffeinet, eller placeboeffekten, eller kanskje helst begge to i kollaborasjon, hadde begynt å gjøre seg gjeldende, han kastet seg over provianten, halte fram en plate kokesjokolade som hadde smeltet kvelden før, men som nå hadde stivnet igjen og var blitt steinhard, knasket i seg noen ruter, og følte seg rent pigg. Likevel lot han for en stund blikket gli tilbake til himmelen, han ville så gjerne huske den, fotografere den med hukommelsen, det var tross alt sjelden nettene var så klare og stille som denne, det var ikke en sky å se, og ikke en vindstripe på fjorden, fantastisk, så ble det en slik natt i år òg. Skulle han gidde å dra fram fotoutstyret? Nei, la nå det være. La nå det for én gangs skyld være.

Ett var dog sikkert. I det siste var han i større og større grad blitt en flue på veggen i sitt eget liv. Hans eget valg, jo da, skjønt et valg gjort innenfor en ufrihet så fundamental at en nesten kunne glemme at den eksisterte, en ufrihet som en helst *ville* glemme for å slippe å tenke på den, nemlig ufriheten skapt av møtet mellom hans egen person og samfunnets status quo. For hvor ofte ville en frivillig ha dratt omkring med over ti kilo glass og metall festet til ryggen hvis en hadde levd i en verden der, for det første, en ikke uavlatelig måtte produsere noe for å overleve, og, for det andre, alle intelligente vesener var overbevist om betydningen av å ivareta og videreutvikle verdens skjønnhet, og også handlet deretter, slik at all forkynnelse og strid var overflødig?

Han ville nok ha gjort det av og til, for fornøyelsens skyld, og for kunstens, men slik var ikke livet på orbis terrarum innrettet for øyeblikket. Derfor hadde han nå vent seg til å se potensielle bilder og reportasjer nesten overalt, det var nødvendig om han skulle kunne finansiere sitt livsopphold ved å skrive og fotografere, men stundom hadde nok en jobb fra ni til fire vært å foretrekke. Skjønt nei, nei, nei, han ville ikke ha orket det, ville ha gått berserk bak persiennene når det var strålende morgener utenfor, når han visste at den levende verden han elsket dampet og vokste og strakte seg mot solgløden i skogene. Bare tanken på å tilbringe det store flertallet av det korte livets morgener i lyset fra et lysrør var uutholdelig, og av den grunn var det altså at han hadde valgt, eller snarere var blitt tvunget til, å leve det livet han gjorde.

Jo, det var den fundamentale, opprinnelige årsaken, behovet for å være ute, og ikke stengt inne, for å kunne kjenne solvarmen og vinden og lukten av natten og se alle livets og lysets skiftninger, for å være nær det sublime, kanskje, nær verdens ånd, det ubeskrivelige, og være fri til å bevege seg, vandre dit han lystet, mentalt så vel som fysisk, og når han tenkte tilbake på stunder da dette behovet hadde vært oppfylt til fulle, og derfor glemt, og husket storheten i dem, da tillot han seg oftere og oftere, selv om fornuften fastholdt at det kanskje bare var menneskelig ønsketenkning, å konkludere med at i disse, så snublende nær at det var vanskelig å skjønne det, i disse lå bekreftelsen, beviset, lovnaden han søkte. Ja, der, rett der, nærmest foran nesen hans, i disse enkle, men overveldende opplevelsene som like gjerne kunne komme der han satt nå som hundre eller tusen mil unna, var en kraft uten ord som talte direkte til hans innerste, ordløse vesen, en kontakt som mennesket, når det først har opplevd den, kjent den igjen, alltid vil lengte tilbake til.

Men *hva* var det en opplevde forbindelse med? Hva var kraftens vesen, dens opprinnelse og mening? Forsøk på å tolke den kunne munne ut i en flørting med fristende muligheter, eller til og med en erkjennelse av en totalt annerledes verden enn den en var blitt kondisjonert til å forestille seg, alt ettersom hvor kritisk en var til sine egne resonnementer. William innså at han trolig aldri kunne få noe sikkert svar, i hvert fall ikke i hans nåværende levetid på jordkloden. Ingen er i stand til å vurdere sine sanseopplevelser og sin bevissthet fra et annet ståsted enn ens eget sinn. Dette var like selvfølgelig for William som at gullfisken i en bolle aldri ville kunne lære å kjenne det den skimtet på utsiden av glasset før sin død, og menneskene var utvilsomt gullfisker, de også, selv om noen plent nektet å innse det på grunn av implikasjonene for deres trygghetsfølelse og deres verdensbilde. Informert logikk levnet ikke rom for noen annen slutning, det var ikke mulig å vite noe sikkert om det som, hvis det fantes, overgikk ens egen fatteevne. En måtte bare velge, velge å tro eller ikke, og si farvel til visshet, for flere standpunkter kunne forsvares, og også dem en ikke selv valgte måtte derfor respekteres.

Men, du store, hvis en valgte å si ja, hvor grensesprengende annerledes alt da ble, ja, hvor vidunderlig dypere og rommeligere ble ikke livet da. I alle retninger åpnet eksistensen seg, uendelig bakover, uendelig framover, uendelig til alle sider. Ikke at jordelivet ble betydningsløst, tvert imot, det fikk en ny signifikans, men ens egen lille øyeblikkseksistens i en øyeblikksorganisme ble ubetydelig sett i forhold til verdens utvikling, tankens og skjønnhetens framgang, og kontroll med og minimalisering av det destruktive.

Visst lå det andre motiver til grunn for livet han førte, som gleden ved å skape noe, fryden ved å kunne frigjøre sin nysgjerrighet, og opplevelsen av å utføre noe av mer varig betydning enn repetitive, pengeorienterte oppgaver, men de var alle underordnet, var kommet til etter hvert, og var uløselig knyttet sammen med dette første og grunnleggende behovet for … Hva kunne han kalle det, uten å framkalle uriktige assosiasjoner? Det hellige, kanskje, det oppløftende, det lykkeinngivende, nei, han kunne egentlig ikke sette noe ord på det, for ethvert ord ville begrense det i bevisstheten til andre, konstruere rammer som ikke eksisterte, han kunne bare fastslå at han trengte det, at han var avhengig av det for sitt åndedrett, slik en potteplante trenger vann og gjødning, men egentlig skulle ha stått fritt i sitt naturlige miljø. Det fantes ikke noe viktigere, han visste at han ville gå til grunne, først åndelig, og snart deretter fysisk, hvis han måtte være det foruten.

Men hvordan var han blitt slik? Hadde han alltid vært slik, og, dersom ja, hvorfor? For annerledes var han, det var ubestridelig. Atskillige år var gått siden han første gang la merke til hvor mange som med åpne øyne entret yrker og livssituasjoner som ville kreve at de tilbrakte det meste av sine liv bak vegger og vinduer, eller i alle fall i kunstige, mekaniserte omgivelser der mennesker var seg selv nok, omgitt kun av det livløse, statiske og menneskeskapte, av bygninger, lyktestolper og veier, miljøer der de ble som fremmede for naturmiljøenes rikdommer og skiftninger. På samme tid i livet begynte de med dette pratet om jobb og fritid, arbeid og ferie, hverdag og helg, denne ideen, som mange tok som en selvfølge fordi den var så innarbeidet, og som en del også fant bekvem fordi de fryktet frihet og initiativavkrevelse, om at en måtte dele opp livet sitt og undertrykke sine egentlige ønsker, hvis en da hadde rukket å utvikle noen slike, til en fikk såkalt fri, at det var nødvendig, til og med beundringsverdig, å tilpasse sin personlighet til et ferdiglaget mønster.

Siden, ja, siden levde en kun, og da gjerne på en heseblesende og krampaktig måte, i disse fastlagte helgene og feriene, for så til slutt, når kroppen på det nærmeste var utbrukt og ånden ofte preget av tiår med sultefôring, å kreke seg av med pensjon, og først da prøve å leve det livet en egentlig skulle ha ført, når bisettelsen i beste fall var et par tiår unna, og i verste fall rett rundt hjørnet. Hva slags sykelig påfunn, hva slags bisarr kosmisk spøk var egentlig det? For samfunnet som maskin fungerte ideen naturligvis utmerket, den sikret en stabil tilgang på arbeidskraft og rikelig med mennesker som tok ut frustrasjon og lette etter livsmening i forbruk, hvilket igjen sikret opprettholdelse av arbeidsplassene og midler til opprettelsen av stadig flere. Vekst, for ikke å si kreft, i et nøtteskall. Det merkelige var at så mange individer mer eller mindre frivillig staket ut en kurs som på ytterst forutsigbart, nærmest skjebnetungt vis brakte dem fra ungdomstid til grav. Hvor var rommet for kontemplasjon og undring, sjansespill og eventyr, nye og uprøvde retninger?

Jo da, han var kanskje litt urettferdig, litt hard og unyansert, i sin avsagte dom, folk var forskjellige, mange følte at arbeidet deres var meningsfullt, at de gjorde en innsats for noe, og hadde det bra, men hvor sant var det egentlig, når det var en kjensgjerning at mange jobbet mest for å få råd til å ha fri, og for å kunne kjøpe stadig flere gjenstander? Var det ikke kanskje heller slik at de fleste følte at de ikke hadde noe valg, at de ikke visste hva de ellers skulle gjøre, at det store flertallet fortsatt var leilendinger, med penger i lommene, riktignok, men uten virkelig frihet, og at det fortsatt var en liten overklasse som satt makelig og trakk i trådene, og kalte brød for selvrealisering og sirkus for demokrati? Eller var det egentlig han som var litt forskrudd i hodet, og kastet bort tid på problemstillinger som kanskje eksisterte, men som det uansett ikke fantes noen realistiske og gode løsninger på? Verden hadde da tross alt kommet langt siden folk bodde på jordgulv og forlystet seg med sverdkamper. Skjønt hadde den virkelig det?

I alle tilfelle ville han ha fått det mye lettere dersom han hadde kunnet kvitte seg med sine anormale lengsler og ideer. Slik en under tortur kan bedre sin tilstand på et øyeblikk ved å si de rette ordene, selv om en kanskje forråder sine forbundsfeller, slik kunne han på kort tid ha fått et langt enklere og mer bekymringsfritt liv hvis han bare hadde vært i stand til å utslette sin tunge motstand og ukritisk la strømmen føre han av gårde. Rett nok ville det som var William ha gått til grunne, eller i alle fall ha entret en dvale, men du verden hvor friksjonsfritt alt ville ha blitt. Som den gamle enøyde en gang hadde kvedet, det kom ikke nødvendigvis noe godt ut av å tenke så mye, og et vitalt sinn kunne være en forbannelse, ja, det kunne i hvert fall komplisere eksistensen noe innmari, og gjøre det uhyre vanskelig å oppleve glede og lykke av noen varighet i jordelivet.

Vel, helt riktig var det nå ikke, han gledet seg over å være annerledes, og annerledesheten hadde da brakt han inn på mange givende og gledesrike spor, ja, kanskje hadde den sågar gitt han, eller rettere sagt dyttet på han, en slags oppgave i livet, nemlig rollen til den utenforstående, til astronauten som får se en blå planet langt borte, og innser at den ikke er stor og upåvirkelig allikevel. William forsøkte seg på en liten latter, men den ble bare et sukk. En astronaut, ja, det var hva han var. En astronaut som hadde blitt utsatt for en ulykke, mistet hukommelsen og ramlet ned på jorden. Det var hans tilhørighet til samfunnet han var blitt kjent med. Var han egentlig et menneske i det hele tatt?

Vel, det gjaldt å se det positive i situasjonen. Slik hadde det vært for Robinson Crusoe, slik var det for han selv nå. En avvikende personlighet gjorde det i alle fall mulig å se livet fra andre vinkler, legge merke til det som ellers ble ignorert, og han var egentlig redd for å bli tatt av strømmen, han fryktet ofte at nødvendige kompromisser med omverdenen skulle sløve han og forandre han til han bare var en skygge av seg selv, til han ikke lenger drømte fargerike drømmer, ikke lenger pleiet høye ambisjoner, ikke lenger elsket lidenskapelig og lengtet så det stakk i brystet, ikke lenger erindret med følelser det hukommelsen hadde mistet av syne, bare trasket gjennom livet som en av mange selvtilfredse eller resignerte, anonyme grå. Nei, da ville han heller dø eller leve som en lassis, heller det enn å overgi seg til aksept og anonymitet og selvgode autoriteter.

Ja, til helvete med autoritetene. Det var lenge siden de hadde hatt noen legitimitet. De kunne kanskje fengsle han, fabrikkere en tiltale, og sende han til galgen, men da skulle han bare spytte dem i fjeset med forakt, og være fortsatt fri. Ja vel, William, ikke hiss deg opp nå, sa han til seg selv, for han kjente at hjertet hadde begynt å pumpe blodet fortere, ingen har makt over deg her, nei, ingen steder, for den saks skyld, du er, mer enn noensinne, din egen herre, jo, det er du, det finnes bare ett jeg bøyer meg for, bare ett i hele verden, tenkte han roligere, og stirret opp på stjernene igjen.

Nei, nå var det på tide å lette litt på kroppen, skinkene var blitt sittet på for lenge, han trakk pusten så dypt han maktet, og smakte på den kjølige, rå lufta og dens friske dufter, blåste den ut igjen gjennom nesen og reiste seg vaklende opp, kald og nummen i muskulaturen. Men hodet var lys våkent, så våkent at det føltes som om han kunne brenne hull i bergene med blikket, og fange selv den fjerneste fugl med tanken, og ikle seg en sølvblank rustning med ett eneste ord, og kløyve verdens ondskap som et brakende, rettferdig lyn. Han frøs litt, ikke av trøtthet, men av stigende, svellende kraft, og tenkte i et glimt at dette ville ha vært en god dag å dø, ja, en god dag for å drive et spyd gjennom Custer. Ikke så sivilisert, kanskje, men hadde George Armstrong Custer noen gang oppført seg sivilisert?

William så seg omkring, det var lysere nå, men ennå dunkelt, og kom til å tenke på sin frende. Hvor hadde han gjort av seg? Sovet hadde han i alle fall ikke, liggeunderlaget lå fortsatt rullet sammen i gresset ved siden av sekken, og ikke hadde han passet bålet heller, der var det ikke så mye som en flamme å få øye på. William ristet på hodet og gikk opp på en knaus for å speide. Ingenting. Bare det forrevne berget som møtte det stille vannet. Fader heller, hva var dette for noe tull? Ikke et levende vesen å se. Ja, bortsett fra en ærfugl, da. Han holdt på å rope ut et irritert ”Hallo?” da han plutselig oppdaget noe likevel. Et lite, lysende punkt, og ved siden av, en skikkelse som satt sammenkrøpet og urørlig mellom de underlige geologiske skulpturene. Der var han altså.

William smilte som en rev og listet seg litt nærmere. Satt han og sov? Nei da. Men han hadde ikke hørt noe heller. William gikk så nær at han kunne klappe kameraten på ryggen. Fortsatt ingen reaksjon. Nå var William yr som en unge. Det var like før han begynte å brøle av oppspilt latter. Han tenkte på hvordan han best kunne utnytte sitt frydefulle overtak. Så bestemte han seg. Med høy og brysk stemme gjorde han sitt nærvær kjent med slik kraft at det gjallet i skogen inne i bukta.

”Nataniel! Han så det rykke i skuldrene til kameraten og sa i samme stil, dog en anelse lavere: ”Nataniel! Skulle ikke du slutte å røyke?”

”Herre Jesus, William! Prøver du å gi meg hjerteattakk, eller? Går det ikke an å få litt fred her heller? Klokka er halv to på natta!” kom det bistert. William ble overrasket. Han hadde begynt å le, men nå kjølnet latteren fort. Nataniel pleide å ta slike guttestreker bedre enn som så. Denne gangen var det ikke snev av spøk eller selvironi i stemmen. Oi, oi, oi. Dette var tydeligvis alvor.

William ble stående og studere kameraten et øyeblikk. Det kullsvarte håret, klippet kort nok til at det hadde frihet til å stritte, men ikke så kort at hodebunnen skinte igjennom, et hår som satt som en hjelm rundt det lange, ennå vinterlyse ansiktet som så ofte hadde antydninger til roser i kinnene. Mellom dem, en rett, markert nese, og nedenfor, en munn med bleke lepper, en tydelig, svakt framskutt kjeve, og kraftige, svarte skjeggstubber som ikke hadde sett en barberhøvel på minst en uke. En marineblå jakke dekket skuldrene. Jo da. Det var Nataniel. Etter denne innledende inspeksjonen satte William seg langsomt, prøvende ned ved siden av, dog på en god halvmeters avstand, det var best å trå varsomt.

Noen sekunder senere skottet han bort på personen til høyre for seg, og tenkte at de i grunnen var forbausende like i bygning, især når en tok deres høyst forskjellige opphav med i betraktningen. Akkurat like høye, ett hundre og åtti omtrent, og like slanke, begge under sytti kilo. Ja, forbausende like på andre måter også. I humør, for eksempel.

Var Nataniel en typisk armener? Vel, det var jo bare moren som var armener, da. Mormoren og morfaren hans var blant de heldige som hadde unnsluppet folkemordet. Men det snakket de aldri om. Hva med alle dem som ikke kom seg vekk? Hadde de vært som Nataniel? Som han selv? En ung og håpefull, halvt norsk mann, skjønt nei, ikke mann, det lød for alvorlig, og gutt klang for naivt, menneske passet bedre. Et ungt, halvt norsk menneske, skjønt selv den norske delen var egentlig en cocktail av ulike lands gener, det var bare å se på slektstreet, men de var i alle fall europeiske. En ung europeer, altså, men nei, det lød ikke helt rett, det heller. For hva var Europa? Han hadde aldri tenkt på seg selv som europeer.

Nei, da foretrakk han begrepet amerikaner. Tenk bare på innseilingen til New York. På stjernene, ørnene og friheten. Ideene. Innovasjonen. Energien. Europa ble nærmest ynkelig i forhold. Dagens Europa, vel og merke. For visst hadde det vært store ideer, store tenkere, i Europa. Akk, visst hadde det vel det. Men var ikke den tiden nå for lengst forbi? Den var nok det.

Nå, ja, nå hadde Amerika utvilsomt en kraft i seg som ikke fantes i Europa. En kraft, og en selvsikkerhet, og en gang, en gang om ikke altfor lenge, når store deler av det som hadde vært Europa ville ligge ødet, eller ligge og krype for et tyranni, ja, da ville kanskje Den nye verden fortsatt være, være fri, slik den og Storbritannia en gang holdt ut som frie land mens nazismen fløt som bek utover kartet over verden.

Akk, hvilken ironi det var at Hitler, som hadde villet herske over et germansk imperium, kanskje var den personen som hadde gjort mest for å berede grunnen for Europas undergang, og ikke så mye på grunn av nazismens barbariske gjerninger i seg selv, som på grunn av ettervirkningene av dem. Europa hadde aldri riktig kommet ut av deres lange skygger.

Men Den nye verden hadde sine svin i bakgården, den også. Mange svin. Frihetens republikk var ikke blitt helt slik en hadde håpet da uavhengighetserklæringen ble skrevet. Hvilken vei ville republikken velge videre? Det var umulig å si. Alt synes å skjelve, ingenting var sikkert. Var det i det hele tatt noe i denne verden som var sikkert lenger?

Nei, han var den han var i sitt hjerte. Han var det ånden var, og ingenting annet. Litt viking, som Leiv Eiriksson. Litt kelter, som Vercingetorix. Litt sivilisert romer, som Cicero. Litt nobel villmann, som Red Cloud. Identiteter som alle var forskjellige fra de andre, og slett ikke perfekte. Definitivt ikke perfekte.

Men han kunne hente det beste fra dem alle, eller rettere sagt bruke dem til å sette navn på og personifisere de mange ulike elementene som han allerede hadde i sitt selv. Tro ikke at det finnes personer eller institusjoner kan lære mennesker hvem de er, tenkte han, fortsatt opprørt over en av statsapparatets uttalelser. Alle kan ha bruk for kyndig og sågar bestemt veiledning, men bare roboter trenger programmering. Hvert enkelt menneske er et unikt individ, verken mer eller mindre. Ingen behøver å la seg binde av landegrenser, religioner eller historie. Ingen behøver det, i alle fall ikke i sitt eget indre, og ingen bør det heller, ikke i en tid som denne, som har så altfor mye å lære av det som er skjedd før.

Verden trengte slike nye og inspirerende identiteter. Den trengte identiteter med kraft til å forene og føre framover. For fortsatt var stammementaliteten den dominerende. Fortsatt søkte folk til stivnede og gjensidig fordømmende tankesett som kveg til salte steiner. Menneskenes identifikasjonshorisont måtte utvides. Radikalt. Frihetens og visdommens idealer måtte sikres overlevelse og seier. Men det var langt fram. Kanskje ville elvene og havene farges røde av blod før et slikt mål kom innen rekkevidde. Kanskje ville det aldri komme innen rekkevidde. Avgjørende slag så ut til å kunne komme i hans egen levetid. Slag som mer enn noe annet ville handle om ånd og identitet og frihet. Utfallene ville kunne føre verden framover, eller sette den hundrevis av år tilbake.

Det var ingen tvil. Voldsomme utfordringer var like rundt hjørnet. Løsningene ville måtte være tilsvarende veldige og dyptgripende. Men hva var folk mest opptatt av for øyeblikket? Mobiltelefoner? Ost og vin? Det gode liv? Dekadense, ville en ha kalt det. Før uhemmet relativisme og overdreven skyldfølelse begynte å erodere vekk alt som var blitt bygd opp siden renessansen. Skjønt ordet folk var vel en urettferdig vid betegnelse, en grov overforenkling. Men var det strengt tatt mulig å uttale seg klart og konsist om noe som helst uten å forenkle? Noen ganger var det nødvendig å forenkle for å få fram det vesentlige. Noen ganger var frykten for forenklingen det godes fiende.

Slik var flere minutter gått. Fortsatt hadde ikke Nataniel sagt et eneste ord mer. William kom til at det trolig var han som måtte bryte tausheten, tok sats mentalt og uttalte sin nøye preformulerte setning i det mest taktfulle tonefall han kunne finne:

”Ja, ble det noe fisk, da?” Ingenting tydet på at det var blitt noe. Men kameratens fiskestang sto faktisk og hvilte mot et framspring ved hans høyre side. Han måtte ha prøvd litt, i alle fall. Derfor kunne spørsmålet forsvares. Men Nataniel forble stum. William ga seg imidlertid ikke. Han visste at det verste han kunne gjøre var å gi opp og gå.

”Temperaturen har jaggu meg sunket litt. Skal vi ta og få fyr på bålet igjen?”

William telte sekunder og var kommet til ni da strategien begynte å virke. Nataniel rugget på seg, stønnet og så en anelse mer opp. Nå var det like før. Var det verste over? Eller var han helt på bristepunktet?

”Jeg vet da faen,” svarte han surt, og gned seg i fjeset med de sotete håndflatene som en fugl som prøver å pusse fjærene etter en oljekatastrofe. Så snudde han plutselig på hodet.

”William?”

”Ja?” hørte han seg svare. Var kameraten helt rød i øynene? Mørket gjorde det vanskelig å være sikker.

”Er det egentlig noe håp for menneskene?”

Skeise. Det var altså det han satt og balte med. Nå igjen. Han også. William visste ikke om han orket å gå ut på den galeien en gang til, og det nylig havarerte forholdet hadde vel ikke akkurat lysnet kameratens verdensbilde. Fullt forståelig, i og for seg. William husket henne godt. Men hadde Nataniel virkelig trodd at han kunne holde det gående på to fronter samtidig? Ubemerket?

”Vi får da tro det,” sang William med skingrende falsk lystighet.

”Er du virkelig så naiv?” repliserte Nataniel, nesten sint nå. ”Hvor har du vært de siste dagene? I mørkerommet ditt?”

”Vær så snill. Selv om du er en pessimist for tiden, så trenger du ikke å dytte svartsynet ditt over på alle andre.”

”Er det mulig å være optimistisk når du ser en hel by bli blåst i filler?” freste Nataniel. ”Fortell meg hvordan i helvete det er mulig å være optimist når du ser kroppsdeler ligge strødd i gatene! Femti tusen mennesker – poff – borte! Flott, hva?” Han så bort. ”Men du har vel omtrent ikke hørt om det en gang. Har du fortsatt ikke Universalis hjemme? Snakk om å sky virkeligheten.”

”Du burde ha kastet ut de greiene, du også. Sitte med filmbriller og se på video fra flygende roboter. Det er galskap. Du kommer altfor tett på det som skjer. Du kan bli ødelagt av det.”

”Alle har det systemet nå. Hvordan kan du la være å følge med når noe sånt skjer?”

”Du har vel ikke glemt at det ennå er noe som heter Internett? Der blir du i alle fall ikke bombardert med inntrykk sånn som i Universalis. Ikke er det eid av ett eneste selskap heller. Ingen har klart å kontrollere det ennå. Det ble jo egentlig laget med tanke på atomkrig. Virkeligheten er ikke det vi får servert gjennom Universalis. Det er bare en liten flik av den. Et vrengebilde. De sitter og plukker ut de verste hendelsene de kan finne, og kjører på dem i dagevis som om det ikke fantes andre nyheter. Det er akkurat som før de store avisene gikk dukken. Bare vold og drap og kjendisprat. Verden er full av skjønnhet og kreativitet. Men det ser du ikke mye til i overføringene til Universalis. I verste fall blir du helt hjernevasket av det der. Hadde alle brukt kveldene på å se på tredimensjonale sendinger fra ghettoer og krigsområder, ville antakelig verden ha blitt sånn som de presenterer den til slutt. Du har vel hørt at negativitet er djevelens beste venn?

”Men William, du kan ikke bare ignorere at femti tusen mennesker er gått i lufta. Bare en liten flyreise unna.”

”Har jeg sagt at jeg ignorerer det? Men det var ikke akkurat noen overraskelse heller. Hvor mange angrepsplaner var det de stoppet der i fjor? Tre hundre? Men selv etter den avsløringen ble det ikke gjort stort. Faktum er at myndighetene har oppført seg akkurat som Chamberlain og kompani gjorde i 1939. Det positive er at problemet nå blir umulig å ignorere. De som pønsket dette ut har på en måte skutt seg selv i foten. Hadde de ikke foretatt seg noe, bare ventet, så hadde den langsomme erobringen fortsatt i kulissene helt til det hadde vært umulig å stoppe den. Nå har i alle fall folk våknet. Det kommer til å bli opprør over hele kontinentet."

"Kanskje. Men spørsmålet er om ikke det er for sent allerede. Agentene deres har infiltrert hele samfunnet. Til og med politiet. Herre Jesus, mann. De sitter bare og venter på å kaste seg over oss."

"Vel, jeg tror du overdriver. Vi må ikke miste hodet, da ødelegger vi bare for oss selv. Europa har vært i hardt vær før. Det blir nok mange hendelser som den i forgårs framover, men flertallet av landene vil sannsynligvis overleve. Folk kommer til å kjempe med alt de har når de bare skjønner hva som står på spill."

"Men tenk på hvor mange liv som kommer til å gå med, William. Jeg fatter ikke at det har kunnet gå så langt som det har gjort. At det ikke ble gjort noe før. Vi hadde jo endelig fått et noenlunde fredelig Europa. Moderat religiøsitet. Høyt utdanningsnivå. De gamle arvefiendene rundt samme bord i EU. Fred i Nord-Irland. Selvstendighet til baskerne. Kontroll over mafiaen. En likestilling Ibsen bare kunne drømme om. Det beste Europa noensinne, og så kommer altså dette og truer med å rive ned alt sammen. Alt på grunn av den ubegripelige naiviteten til en samling grønnskollinger som kaller seg politikere."

"Tja. Bare rosenrødt var det vel aldri. Men jeg tror det skjedde noe omtrent på den tiden da den kalde krigen gikk mot slutten. Noen fikk denne ideen om at hele verden kunne bli en eneste stor, lykkelig familie. Jeg husker vi drev og tegnet disse tegningene på skolen, av mennesker av alle mulige opprinnelser som gikk og holdt hverandre i hendene og smilte. Det var en vakker visjon, og det var mange som ble begeistret for den. Ja, jeg var begeistret for den selv også. Jeg så for meg en slags drømmeverden uten landegrenser og militærstyrker, en verden styrt av FN, som regnet tiden fra menneskerettserklæringen i 1948. Jeg har egentlig aldri helt gitt slipp på den drømmen. Hvorfor tror du jeg nektet militæret? Selv nå tror jeg vi bør prøve å beholde den som et slags fjernt, ideelt mål. Men vi var opptil flere hundre år for tidlig ute. Det var altfor mange som bare ventet på en anledning til å utnytte den nye tankegangen. Da grensene ble åpnet, begynte de å legge sine planer, og selv da planene ble avslørt nektet styresmaktene å innse at det vakre prosjektet deres var dømt til å mislykkes. De gjorde narr av de skremmende rapportene og fortsatte i samme spor, og ble dødelig fornærmet hver gang noen prøvde å påpeke at de kanskje tok litt feil. Kjærlighet gjør blind, som kjent, og deres store kjærlighet var denne romantiske ideen om mangfold. Problemet var bare at mange av dem som skulle sørge for dette mangfoldet ikke selv var interessert i noe mangfold. Men de benyttet seg mer enn gjerne av ideen til å fremme sine egne, monokulturelle interesser."

"Jo da. Vi drev med akkurat det samme der jeg gikk på skole. Vi lærte mer om regnbuer enn om livets realiteter. Hva som skjedde med romerriket tror jeg aldri ble nevnt med et ord. Det var mye som aldri ble nevnt, og disiplin var et fremmedord. Vi brukte mer tid på å skravle med hverandre enn på å lese og skrive, og lærerne var livredde for å fornærme oss. Ikke rart vi ble blåøyde," smilte Nataniel. Han sukket og begynte å le, hadde fortsatt de absurde scenene fra ungdomsskolen friskt i minne.

"Lærte dere om Troja, da? Da fienden ikke klarte å innta byen med militære midler, lot de som om de hadde gitt opp, ga byen den beryktede hesten i gave, og ventet til alle trojanerne enten sov eller var fullstendig døddrukne etter å ha feiret slutten på beleiringen. Så hoppet en liten gjeng elitesoldater ut av hesten, åpnet de veldige portene, og sørget for at den greske hæren kunne entre byen nærmest ubemerket. Noen timer senere var hele den trojanske befolkningen enten drept eller lagt i lenker. Nå står det trojanske hester over hele Europa."

"Ja, det er lystelige utsikter, hva? Vet du hva en gammel kæll jeg snakket med på nettet sa? At vi som er unge og har en framtid bør se å komme oss vekk herifra før det virkelig braker løs. Han sammenliknet situasjonen nå med den han så i Tyskland i 1933, da han var bare guttungen. Har du vært i Costa Rica noen gang? Jeg og Alexander var jo der i 2008, vet du. Ikke noe dumt sted, det. Men for deg er det vel like greit å dra til California eller noe slikt. Du kan jo egentlig stikke av gårde når som helst, var det ikke så?"

"Jo da. Men ville du kunne leve med å være så feig? Hvis alle bare stikker halen mellom beina og drar, gjør vi jobben for fienden veldig enkel. Tenk på alle som har kjempet for at dette landet skulle bestå. Skal vi bare si sorry og ha det bra? Jeg tror det ville hjemsøke meg resten av livet. Jeg ville aldri ha kunnet se Eldar i øynene igjen. Nå er jo han borte, men likevel … Du kan selvfølgelig si at samfunnet her er kommet temmelig skjevt ut på mange måter, men det er tross alt et av de bedre verden har frambrakt. For ikke å snakke om naturen. Nei, jeg er ikke født her, men hvis jeg har noe som kan kalles røtter på denne planeten, så er det her. Dette er et land jeg kan identifisere meg med. Sånn passelig, i alle fall. Jeg er ikke rede til å kaste kortene og begynne å pakke. Spesielt ikke så lenge vi har en fair sjanse til å vinne."

"Det er jo prisverdig, William, men jeg vet ikke om jeg kommer til å være så pliktoppfyllende. Når slaget virkelig begynner, kan det være for sent å komme seg vekk. Har vi noen garanti for at Amerika vil ta imot alle og enhver som bestemmer seg for å flykte? Vi vet ikke engang om det vil finnes noen fly å borde." Nataniel trakk pusten.

"Herre Gud, William, jeg kan nesten ikke tro at vi har denne samtalen. Gjennom hele oppveksten feiret vi jul og påske, selvstendighet og frihet, og hørte bestefaren din fortelle historier om 1940 og 1945. Jeg har alltid tatt det for gitt at dette landet ville vare i tusen år. Tåpelig kanskje, men jeg har følt meg hjemme her. Har aldri vært i Armenia engang. Har ikke kjent noe behov for det. Jeg har vel vært litt misfornøyd av og til, litt irritert over en del fordommer og slikt, men det har alltid vært en slags bakenforliggende sikkerhet her, og nå er altså alt i ferd med å bli revet bort. Det er som om det har åpnet seg et svart hull foran oss. Ingenting er sikkert lenger. Om hundre år er det kanskje ikke et menneske som feirer jul her. Kanskje jul er blitt forbudt. Kanskje ingen vet hva frigjøringen var. Kanskje en ikke følger samme tidsregning en gang. Nei, jeg begriper ikke hva slags sykt eksperiment myndighetene våre har plassert oss i. Jeg er da ikke helt blank når det gjelder historie, har jo lest litt på egen hånd på grunn av mor, vet du. Det var først i forrige århundre at landegrensene i Europa ble noenlunde stabile, ikke sant? Det ble slutt på de store skyttergravskrigene, arbeiderne fikk høyere levestandard, de gamle klasseskillene ble brutt ned, demokratiet var i framgang. Men ikke før hadde en skapt nasjoner som var sånn noenlunde bra å leve i, så begynte en å ødelegge dem. Det er lett å se det nå. Nå vet vi ikke engang om Europa kommer til å fortsette å eksistere eller ikke. Myndighetene er blitt forrædere, og prøver en å protestere, får en tekstmeldinger med drapstrusler."

"Vel, jeg er ikke akkurat noen ekspert på analyser av politiske kursendringer, men jeg tror en av de viktigste årsakene til det som er skjedd er en slags dårlig samvittighet. Den kan befinne seg så langt bak i kulissene og være dekket av så mye staffasje at det er vanskelig å få øye på den, men den er der. Noe av den har nok vært berettiget, men resten er egentlig en slags kollektiv psykose. Et form for selvhat, om du vil, som er blitt ført videre og videre i alle mulige former, og som har ført til en håpløs mangel på evne til å se hva som er rett og galt, kultur og ukultur, kunst og perversjon, et cetera, et cetera. Det har gått så langt at en har diskutert om Vesten i det hele tatt har noen eksistensberettigelse lenger, om ikke hele vår historie egentlig er bare oppspinn og vrangforestillinger. Du vet, Vesten har helt til nå hatt denne uhyre dårlige samvittigheten for det som noen av de vestlige stormaktene gjorde i koloniene. Som i Afrika, for eksempel. Overgrepene som ble begått bør selvfølgelig ikke glemmes, men en snakker som om det bare er Vesten som har gjort noe galt i historien. Faktum er at det har vært ført imperialistisk politikk og utført slavehandel over hele verden, av alle slags folk. Tenk bare på araberne, som holdt på med slavehandel enda lenger enn Vesten, og som til og med tok slaver i Kaukasus og på kysten i Europa, eller de brutale regimene til flere av de kinesiske keiserne. For ikke å snakke om aztekerne og deres ofringer av krigsfanger i dagens Mexico."

William trakk pusten og fortsatte: "Hvis landene i Europa hadde gått til den andre ytterligheten og blitt for forsiktige og pasifistiske, ville de antakelig selv ha endt opp som kolonier og protektorater til slutt. Spredning av ens sivilisasjon har vist seg å være den beste forsikringen mot tilintetgjørelse. Tenk på den avgjørende rollen til USA under andre verdenskrig. Hadde ikke England og Frankrike kolonisert Nord-Amerika på 1700-tallet, hadde antakelig Europa forblitt nazistisk eller endt opp som en del av Sovjetunionen. Det er den harde virkeligheten. Men i den fredelige, humane, nesten molboaktige avkroken av verden som dette har vært de siste tiårene, har en hatt veldig lett for å glemme hvor brutale forholdene faktisk var ute i verden før, hvilken kamp det hele tiden var om territorier og herredømme og handelsveier. De som ikke hevdet seg og ekspanderte, ble ganske enkelt erobret og utslettet. Selv våre besteforeldre, fred være med dem, visste det. De opplevde en verdenskrig, og de var stolte av våre selvstendige land. De visste hvor mye blod og svette og død våre grenser hadde kostet. Hva det var verdt å kunne være fri.

Likevel klarte en på utrolig kort tid å skape dette bildet av Vesten som den store, stygge ulven i verden. Faktum er at mange av dagens unge i Vesten, kanskje spesielt i Europa, nærmest er blitt oppdratt til å forakte sin kulturarv, eller i alle fall til å stille seg likegyldige til den. Vesten har naturligvis gjort mye kritikkverdig også i nyere tid, som når ulike land har støttet diktatoriske regimer i bytte mot olje eller velvilje, vært for passive i forhold til konflikten mellom Israel og palestinerne, eller drevet rovdrift på forskjellige naturressurser, men stormakter som Kina og Russland har gjort mye av det samme. Gjør det fortsatt, for den saks skyld. Selvkritikk kan selvfølgelig være både sunt og nødvendig, men det er mer enn velfundert selvkritikk en har bedrevet her i Europa de siste tiårene. Selvkritikken er gått over i selvødeleggelse."

"Trøste og bære, William. Det var litt av en kraftsalve. Er det din såkalte optimisme? Jeg spurte deg om du tror det finnes noe håp for oss mennesker. Det høres ikke akkurat sånn ut. Jeg synes det ser helt forferdelig ut. Ikke bare har vi klart å plassere noen av våre verste fiender midt i våre egne byer. Det er jammen meg nok av djevelskap utenfor grensene våre også. Ta Russland, for eksempel. Husker du da vi satt og så på Gorbatsjov? Han hadde ikke mye hår på hodet, og du hengte deg stadig opp i det fødselsmerket hans, men han var et godt menneske. *Da* kunne en snakke om håp, da. Glasnost og perestrojka på alles lepper. Endelig skulle det bli slutt på trusselen om utslettelse. Endelig skulle småunger som oss få slippe å gå rundt og være redde for hva slags galskap de voksne kunne komme til å sette i gang med et lite knappetrykk. Men den gang ei. Se på den presidenten de har nå. Han er kald. Iskald. Det lover ikke godt. Vi skal liksom hjelpe Russland med å fjerne farlig avfall. Mens de bruker milliarder av rubler på å bygge seg opp til en supermakt igjen. Tror du Russland vil betenke seg på å invadere oss den dagen de slipper opp for gass eller olje hjemme? Eller trenger noen fjorder til å gjemme ubåter i? Vi har jo omtrent ikke forsvar igjen. Anlegg som en brukte millioner på å ruste opp under den kalde krigen ligger brakk eller brukes som turistattraksjoner. Russerne kan valse over oss på et par dager hvis de bestemmer seg for det. Det eneste som gir oss en slags trygghet er alliansen vår på tvers av havet. Som mange gjør sitt beste for å rakke ned på. Men ikke nok med det. Kina er også på offensiven, og hvem vet om ikke Tibet og Taiwan bare er begynnelsen? Afrika er et eneste kaos av kriger og borgerkriger og malaria, og på toppen av alt dette har vi klimaproblemene. Kort sagt elendighet uten ende. Jeg er dritt lei, William. Dritt lei av hele skiten." Han vendte seg bort igjen. Begynte å hikste.

William kjente at han var sint. Ikke på Nataniel, men på hele sin fordømte verden. Han hadde lyst til å rope ut til alle de forkvaklede, inhumane jævlene at nå fikk det for helvete være nok. Rope så høyt at de falt døde om, alle sammen. Rope, tordne, drive dem vekk med et skinnende sverd, som en av vikingtidens rasende krigere. Herre Gud, den gang kunne en i alle fall møte fienden i det åpne og slåss mann mot mann. Nå satt de unge og tok ut sin frustrasjon i virtuelle verdener på nettet, mens samfunnet omkring dem forfalt.

Men han ytret ikke et ord. Isteden flyttet han seg nærmere Nataniel, la en hånd på skulderen hans, kort, for ikke å overdrive, og hørte sin håpefulle side uttale: "Hei. Nataniel. Det har aldri vært lett å bry seg om verden. De likegyldige har det mye lettere. I alle fall i sine jordeliv. Men hva slags livsholdning er det? Det er ikke annet enn egoisme og ynkelighet. Jeg har ofte tunge stunder, jeg også. Du husker vel da jeg var atten? Da var det jo helt krise. Men når jeg er nede, og en del av meg har mest lyst til å gi blaffen i alt sammen, da tenker jeg på alle de gode menneskene i verden. Både de som har levd før oss, og de som lever nå, og de som kommer til å leve når vi er borte, og resonnerer: Hvordan kan vi svikte dem? Hvordan kan vi forråde alle dem som uselvisk har kjempet og lidd og dødd for det gode? Hvordan kan vi ignorere alle dem som i dag bare er små barn? Vi er nødt til å tro at hver og en av oss kan gjøre en forskjell. At verden blir en anelse bedre hvis vi kjemper for det gode enn den ellers ville ha blitt. At vi alle kan bidra på en eller annen måte. Det er det eneste holdbare, det eneste som gir mening, og skulle vi ta feil, finner vi i det minste vår bane med flagget hevet. Vi må bare bestemme oss for at det er håp. Om ikke for oss selv, så for dem som kommer etter oss. Uansett hvor absurd dette livet kan virke. Pessimisme kan uhyggelig fort bli selvoppfyllende. Men jeg tror ikke vi skal dyrke illusjoner om at ondskapen i verden helt kan bringes til opphør. Den kan minimaliseres, men ikke tilintetgjøres. Så lenge det finnes mennesker med fri vilje, vil det også finnes tvilsomme og forkastelige handlinger. Vi har alle noen mørke skygger i oss. Det vil alltid kunne oppstå strider mellom det gode og det onde, og hvis alle hadde vært snille som lam, ja, da ville vel verden ha vært temmelig kjedelig, eller hva?"

Verken William eller Nataniel sa noe på en stund. Stillheten rådet, men den var ikke ladet med anspenthet lenger. Begge satt med hendene rundt knærne og stirret utover det store, stadig mer skinnende vannet, men egentlig stirret de innover i sine egne tanker. Langt innover. Tankene var mer som filmklipp enn som resonnementer, noen fra fortiden, noen fra framtidshypoteser, noen kanskje fra en virkelig framtid, noen kanskje fra en annen verden uten at de kunne vite det, og ingen av dem var opake, de var alle som bevegelige tegninger og malerier på gjennomsiktige papirer, eller som skylag i forskjellige høyder, de gled forbi hverandre og over i hverandre, uten hensyn til tidsrommet de tilhørte, og det var som om bevisstthetene som kunne ha avgjort deres adgang og bestemt deres kurs for et øyeblikk hadde gitt fra seg kontrollen over sine sfærer, og latt alle sine barrierer forsvinne, slik at tanker uhindret kom drivende forbi fra steder utenfor, fra deres egne, ukjente dyp, kanskje, eller fra andre levende vesener, eller kanskje til og med fra det som begynner der alt annet slutter.

De hadde sittet slik i noe som syntes som en uendelighet, selv om de visste at det ikke var det, og samtidig forsto at det kanskje var det likevel, da de begge ble var at noe ved det nære og håndgripelige hadde endret seg. Det var som om oppmerksomhetene deres hadde begynt å lytte til en annen kanal, en kanal som i flere minutter hadde kringkastet en sending de lenge hadde ventet på, men som de ikke hadde fanget opp før nå. Dog, i det øyeblikk de ble den bevisst, kom den til dem med slik klarhet at de fikk gåsehud. Det var fuglesangen som hadde kommet i gang, fuglesangen slik den bare kan høres når det gryr av dag, og alt annet er lydløst i forhold. Den kom til dem helt fra de store, skogkledde åssidene hundrevis av meter unna, og nådde dem likevel med en kraft og en klang som var som hentet fra koret i en usynlig katedral. De kunne høre den bli formet av landskapets resonans, av de høye trærne og ekkoene fra deres stammer, av høydedragene og himmelen og vannflatens ro, en virvelstrøm av livskraft, ikke vakker som menneskenes musikk, men vakker likevel, på fuglesangens underlige, oppløftende måte, en virvelstrøm henrivende vemodiggjort av minnene den talte til, minner som en gang hadde vært hendelser som nettopp dette, men som siden var blitt vevet sammen og foredlet, til kun en gyllen, eventyrlig anelse om liv og levnet var tilbake.

Én sanger, skjønt den var egentlig mange, syntes å være den fremste, det var den svarte fløytespilleren, den hvis sang en aldri riktig kunne forutsi, men som likevel, eller kanskje nettopp derfor, sang skjønnere enn noen av de andre i islandenes skoger. Den var den kullsvarte rare med sitt gule nebb og sin tassende, hoppende gange på skogenes bunn, den ensomme silhuetten på en gren mot brennende skyer, den klare stemmen i en svalende kveld. Men lyden som var mest slående kom fra en annen, en det kun var én av, og som kun sang av og til, nemlig gjøken, den besynderlige, hvis enkle, men hugflengende stemme alltid fikk William til å stoppe opp og huske, føle, se en scene han aldri hadde kunnet glemme, en han ikke hadde sett på seksten år, og da kun én gang, i noen korte minutter av en morgen, og likevel nå nesten var redd for, redd for å bli overveldet av, men også redd for å miste, så sterke var følelsene for den.

Gravholstjernet. Det hadde vært navnet. Du verden hvilken entusiasme og hvilke drømmer den turen hadde framkalt i han. Hadde han vært en annen, hadde han kanskje bare smilt av det, at han husket et slikt lite og betydningsløst sted sterkere enn mye annet. Men han var ikke en annen, og det var ikke noe å smile av, det hadde vært stort og betydningsfullt for han, var fortsatt betydningsfullt i hans indre, og han kunne stundom lure på om det var noe ved stedet selv som var årsaken til dette, eller noe ved han, eller kanskje begge deler. Han kunne ikke svare, og nå levde det sitt eget liv i det underlige forrådet av opplevelser som var essensen av hans korte eksistens. Heklefjells klirrende og klakkende steiner, lysegrønne av knudrete lav, og så, foran dem, den mektige dalgryten med de høye klippeveggene som stupte ned i slake, fjellbjørkdekte lier, lysegrønne, krokete skoger som løp ned til grønne enger og vasstenkte, bomullshvite myrer, og der, plutselig, et tjern, et løyndomsfullt, blåblankt tjern, ufisket og nytt, som kalte på utforskeren i han. En verden for seg, et fortryllende Shangri-La, på alle kanter skilt fra viddene omkring, ja, bortsett fra der en liten streng av vann rant østover gjennom et skar, og fra de fjerne bergene på den andre siden, den han hadde lengtet slik etter å nå, kom den skjøre lyden av en gjøk som gol, gol ut i stillheten, og ble foreviget av minnet til en gutt.

Gravholstjernet. Det hadde alltid vært en antydning av vemod ved det, for de hadde aldri siden vært der, og nå ble han på gråten bare av å tenke på det. Uten han hadde de aldri våget seg så langt, hadde de sagt, Eldar og Vilde, og hvor mange turer hadde ikke de og han gått i lag? De hadde alltid vært der, som to støtter i verdens ildregn, nå lå de begge under en støtte av stein. Han kunne tvinge tårene tilbake, men de var der likevel, noe i verden var gått tapt, og han visste ikke om det noensinne kunne gjenvinnes. Kanskje burde også han ha ligget under seks fot jord, hva var det egentlig i verden for han, hva var det egentlig på denne burleske planeten, i denne merkelige tidsalderen, for en skipbrudden astronaut som han? Han fråtset litt i tanken, og skjøv den så fra seg. Men kunne ikke helt fri seg fra den. Nå hadde han bare veien og sverdet. Eller veien og staven, alt ettersom. Det så ikke ut til å være helt avgjort ennå. Eller kanskje var det to sider av samme sak. Kanskje fikk striden være et mål i seg selv. Ragnarok kunne bare komme, han var klar. Så klar som han noensinne ville bli. Kom da, Fenris. Kom da. Tror du jeg er redd for deg?

Klokka var blitt kvart på tre. Dagslyset var nesten kommet, den linne sommernatten hadde for lengst begynt på sin retrett. Noen fiolette skyer blødde glødende rødt over synsranden i nord, ellers var himmelen blitt blek, nesten fargeløs, i forhold til hva den hadde vært i nattens midte, men en antydning til rosa og lyst blått hadde inntatt den høye atmosfæren, det var soloppgangens første, elegante begynnelse, og de fine kulørene der oppe ble uvergelig tatt opp av vannet, der de fløt sammen som i en akvarell i uopphørlig skapelse, og dannet stadig nye og forunderlige nyanser av sitt opphav. Alt var rolig. Ikke en eneste artifisiell lyd var å høre. Nei, ikke én fra noe sted.

En kunne lett ha forestilt seg at alle verdens mennesker, så nær som Nataniel og William, lå i sine hjem og sov, og i landet de to kameratene befant seg i, ville faktisk en slik tanke slett ikke ha vært så langt fra sannheten. Intet kjøretøy bevegde seg i noen gate, ingen båt rørte seg i noen havn, intet fly befant seg i dets luftrom. Hist og her ravet enslige eller par døddrukne omkring i retning dører og divaner, eller falt om kull på fortauene og ble liggende og døse, ellers var det knapt tobeinte å se. Naturens timer var omsider kommet. Endelig kunne andre levende vesener imøtese en pause fra den allestedsnærværende homo sapiens og dens frenetiske aktivitet, dens stinkende og støyende rastløshet og dens grenseløse diskriminering av sine medskapninger og slektninger. Landet ville snart framstå vakrere enn det hadde gjort på lenge, men nesten ingen av dets menneskelige innbyggere ville oppleve det, de fleste av dem kom ikke en gang til å se ut av vinduet før det nesten var formiddag, og da ville det hele være over.

Heldigvis, måtte en i grunnen si, ellers ville de sannsynligvis bare ha spolert alt sammen. Så, langt på dag, kom de kanskje til å plapre i vei om den minneverdige stemningen på et eller annet eksotisk reisemål, på en eller annen statusberikende ferie, lykkelig uvitende om hva de for bare litt siden hadde gått glipp av i sitt eget nærområde. Skjønt uvitende? Hvilket menneske i denne fjordens land kunne sies å være uforskyldt uvitende? Brydde folket seg egentlig noe om høyverdig skjønnhet, eller ga de rett og slett blaffen? William var blant dem som mistenkte det siste. Han formulerte for seg selv at øyne og lidenskap for skjønnhet i de fleste tilfeller kun var frø som måtte vannes og bringes til å spire om det skulle bli noe av dem, akkurat som dyder som anstendighet og pliktfølelse og disiplin, og nå dyrket en ikke fram noe som helst, ja, kanskje bortsett fra forakt og apati, da, men slikt var det stort sett håpløst å peke på, uansett hvor sant det var, for samfunnet var ikke interessert i sannhet lenger, det var kun interessert i det lettvinte og skjødesløse og underholdende.

Oi, oi, oi. Nå var han slem. Han overdrev nok litt, men det var ikke bare tull, heller. Kritikerne av Vesten hadde et poeng. Ja, mer enn ett. Kanskje det til og med hadde vært det beste om storparten av landene i Vesten falt. Selv om de falt ned i en ny middelaldernatt. For middelalderen hadde måttet vike for en ny blomstringstid. Nå var blomstene for lengst gått over til frukt, og frukten var ugjenkallelig i ferd med å råtne. Eller? Han skuttet seg. Nå tenkte han altså slik, han også. Han og den etterlyste fyrsten var vel egentlig ganske like. De hadde bare, av mer eller mindre tilfeldige årsaker, landet på litt ulike standpunkter. Omtrent som to fotballsupportere fra to forskjellige byer. En ulik oppvekst, et uvørent skudd, en annen fjernsynskanal, det var alt som skulle til. De ville vel i virkeligheten mye av det samme.

Eller var det en feilslutning? Var de kanskje ikke like i det hele tatt? Var deres mål og idealer egentlig umulige å kombinere? Han kunne ikke helt bestemme seg for hva han skulle mene. Verden var i grunnen blitt for komplisert til at en kunne mene noe som helst fullt og fast. Gjorde du det, var det trolig noe i veien med deg. Med dine kunnskaper eller din tenkeevne. Eller var det i den tankegangen problemet befant seg? Lot en seg forføre til å forkaste sin standhaftighet og sine prinsipper av et blendverk av detaljer?

Plutselig skjedde det noe som fikk William til å banne høylytt av overraskelse. Rett foran dem hoppet noe blankt og avlangt minst en meter opp i lufta, gjorde en full saltomortale mens det dalte, og forsvant ned i vannet det var kommet ifra med et smell av et plask. Hele oppvisningen var over på noe som syntes som mindre enn ett enkelt sekund, etterpå vitnet bare noen tause ringer som spredte seg utover som sjokkbølger fra et forsvunnet episenter om at noe håndgripelig faktisk hadde funnet sted.

”Skeise. *Så* du det?” sa William i ærefrykt, og kikket bort på kameraten for å få en bekreftelse på at også han hadde fått med seg den fantastiske hendelsen. Men Nataniel trakk bare munnvikene opp i et kunstig, eselaktig smil og nikket stumt og pliktskyldig, uten å røre en muskel i resten av kroppen. Selvfølgelig hadde han sett det. Hvordan kunne han ikke ha sett det? Men spilte det noen rolle? Spilte noe som helst noen rolle for han nå? William fikk ta den, han. Nataniel kjente selvmedlidenheten gjøre et nytt overfall og grafse som en bjørneklo i magevevet, og følte seg bare verre og verre. Fiske? Han? Samme søren kunne det være. Skulle han ikke dø snart likevel?

William, som plutselig hadde fått lyst til å leve en stund til, bestemte seg for å ignorere kompanjongens manglende entusiasme, og begynte isteden å diskutere opptrinnet og aktuelle tiltak med seg selv. Jaså, endelig hadde den altså vist seg, og det til gangs, et vak som det hadde han ikke sett på minst tre år. Den kunne ikke ha vært liten heller, skurken, sannsynligvis godt over kiloen, kanskje til og med det dobbelte. I alle tilfelle var den der ute et sted nå, og han hadde ikke fått sjøørret på mange måneder, og definitivt ikke av en slik kaliber som denne, og kanskje var den fortsatt i nærheten, han kunne ikke la en slik sjanse gå fra seg, han måtte i alle fall gjøre et forsøk, noen kast forbi stedet der den hadde vært oppe, og den blå og sølvblanke sluken satt jo alt på snøret. Jo, nå skulle han jammen se om ikke den ville la seg forføre av hans sportsfiskerekspertise, kanskje dagen kom til å begynne bra allikevel, men rolig nå, du må ikke skremme den, stanga står vel der borte ved bålet, list deg nå opp der og hent den før det er for sent.

Et halvt minutt etter var William tilbake der han hadde sittet. Han konsentrerte seg om stedet han ville treffe og sendte sluken av gårde med slik velrettet kraft at den tok vannet nøyaktig der han hadde tenkt, uten å lage noe mer støy enn en forsiktig, elegant knipselyd. Utmerket, William. Utmerket. Fornøyd med sine tekniske ferdigheter begynte han å sveive forventningsfullt inn. Et par kast senere, fortsatt optimistisk, hevet han øyenbrynene, bet seg i leppa og gløttet bort på kameraten. Hadde han virkelig tenkt å bare sitte der? Så ille hadde det aldri vært før. Hadde han husket å ta pillene sine, tro? For det var jo et eller annet han gikk på. Selv om han aldri hadde fortalt hva. Det hadde begynt allerede før det berømte bruddet. Samtaler. Medisiner. Overraskende e-poster. Var det lykkepiller han gikk på nå? Vel, noen og enhver kunne få lyst på lykkepiller i disse dager. Men, alvorlig talt, kunne det være de pillene som var blitt beryktede for sine bivirkninger? Han fikk prøve å finne ut hva som foregikk. Dog, akkurat for øyeblikket var det nok best å la temaet hvile.

”Det vaket var sjokkerende frekt. Slik oppførsel kan vi ikke la passere ustraffet. Er du ikke enig?” sa William skjemtende, og understreket vitsen med et smil. ”Ta nå og prøv et par kast du òg. Jo flere som fisker, desto større er sjansen for at vi får gitt den en lærepenge,” fortsatte han.

Fem minutter sneglet seg av sted. William hadde nesten gitt opp både ørretfisket og Nataniel, da kameraten plutselig reiste seg opp og gikk. Like etter kom han tilbake, med en fiskestang hvilende mot skulderen. Han begynte å kaste, med panna trukket opp mot håret og derfor full av midlertidige rynker, slik han hadde for vane å gjøre når en stor belastning var på vei ut, akket seg og sukket og kom med et svakt, men ærlig smil. ”William, William, William,” sa han langsomt.

”Oggi è una bella giornata,” sa William, uten å være sikker på om han mente det ironisk eller ikke. ”Det er en vakker dag i dag.” Uttrykket hadde for alltid fått en egen, helt spesiell mening dem i mellom etter året i Australia. Han trengte bare å uttale de ordene, så husket han akkurat den dagen da han hadde lært dem. His first lession in Italian. En solfylt dag ved Coogee Beach. Palmer, grønne hager, rustrød murstein. Havet med de disige dønningene og den gylne stranden hundre meter nedenfor. Nataniels absurde drageeksperiment. Jo, den dagen hadde virkelig passet til uttrykket. På en lys og munter måte. Han var spent på hvilken reaksjon han ville få nå.

”Esatto,” sa Nataniel i et blaff av sitt tidligere selv. Han gliste bredt og gjorde et nytt kast. En stadig voksende glorie av glødende guloransje lys hadde materialisert seg over åsen med den grasiøse formen oppe i nordøst. Sola var bare sekunder fra å komme til syne. En enorm, brennende stjerne ute i det veldige, dunkle verdensrommet. En stjerne som aldri sluttet å kaste sitt varmende lys på en liten, blå planet. En planet som hadde soloppganger, dager og netter, kulde og hete, fordi den roterte rundt sin egen akse. Helt utrolig, egentlig. Proprio incredibile. Et mirakel som ble tatt så til de grader for gitt av menneskene at de fleste bare sjelden tenkte over hva en soloppgang egentlig var. Der. Der. Noe flammet opp mellom de fjerne trærne på åskammen, noe funklet av gull mellom grenene. En, to, tre, og se, en kule av livgivende ild på vei opp på himmelen. En lunk mot huden. Blendende stråler. Et guddommelig hydrogenkraftverk. Akkurat langt nok fra jorden. Akk, kunne det bare ha vært slik hele tiden, at menneskene aldri fullstendig mistet verdens storhet av syne. Balder. Vishnu. Wakan Tanka. Gi dem en hjelpende hånd.

”William?”

”Ja?”

”Spørsmålet er vel om ikke denne kula vi går og tråkker på hadde hatt det mye bedre uten oss mennesker. Har vi egentlig gjort noe annet på denne planeten enn å stelle i stand faenskap?”

”Nå overdriver du. Var det ikke du som irriterte deg over mitt naturvernengasjement her forleden? Jeg trodde det var jeg som var den grønne av oss to. Men jeg har aldri vært noen fundamentalist. Jeg har aldri hatt noen sans for dem som sammenlikner mennesket med et virus som burde utryddes. Det blir for ensporet, synes jeg. For svart-hvitt.”

”Ja vel? Var det ikke du som en gang sa at det eneste skadedyret på jorden er mennesket? At mennesket er den eneste skapningen som kan kalles ondskapsfull og blodtørstig?”

”Jo, det var vel det, og det står jeg for så vidt ved. Mennesket er og blir det eneste kjente vesenet på denne kloden som ikke er bundet av sine instinkter, som har full frihet til å velge sine handlinger. Likevel utfører det stadig destruktive og grusomme gjerninger. Ingen andre skapninger kan stilles til ansvar for sin oppførsel slik et menneske kan. Mennesket har en helt annen autonomi, og derfor også moralske forpliktelser. Det var det jeg mente å si.”

”Tja. For meg høres det ut som om du egentlig mener det samme som jeg sier. Du pakker det bare inn i uklare ordelag.”

”Nei. Stopp nå. Jeg sier ikke at mennesket er utelukkende destruktivt og ondskapsfullt. Det kan også være fantastisk skapende og omsorgsfullt og uselvisk. Tenk på hva vi har frambrakt i løpet av de siste to eller tre tusen årene. Filosofi. Musikk. Poesi. Fabelaktig arkitektur. Billedkunst. Demokrati. Lovgivning og rettssystemer. Teknologi av en annen verden. Millioner av bøker. Menneskerettighetene. FN. Romskip på vei til Mars. Det er vel verdt noe? Dessuten er menneskene så forskjellige. Se på historien. Noen fryktløse enkeltmennesker bringer utviklingen i nye og positive retninger nesten uansett hva det koster dem selv. Mennesker som ofte ikke blir forstått fullt ut før lenge etter at de dør eller blir drept. Gjør ikke slike individer at menneskeheten fortsatt fortjener en sjanse og en framtid, uansett hvor mange dumheter og forbrytelser som blir begått?”

”Cristo. William, jeg har en litt annerledes liste til deg. Inkvisisjonen. Heksebrenningene. Slaveskipene. Oliver Cromwell og Irland. Skyttegraver og maskingevær. Zyklon B. Gulag. Røde Khmer. Dyreforsøk og DDT. Mao og kulturrevolusjonen. Avskoging og ørkenspredning. En atmosfære full av våre utslipp. Fortsatt sikker på at vi bør eksistere?”

”Vel. Jeg er ikke uenig i at det har skjedd mye fælt. Jeg nekter ikke for at vi har mye å ta tak i. Ingen er mer overbevist enn meg om at vi alle har større eller mindre porsjoner av mørke og djevelskap i oss. Men jeg mener likevel at det blir galt å si at vi ikke burde være til. Ideen om at naturen ville ha det mye bedre uten oss er en mental kortslutning. Naturvernfundamentalistene er veldig opptatt av å understreke at mennesket er en del av naturen. Men hvis vi er en del av naturen, og naturen representerer noe verneverdig, ja, da må vel også mennesket være verneverdig? Jeg har vondt for å se at jorden skulle ha det bedre uten den mest avanserte arten den noensinne har frambrakt. Vi er langt fra perfekte, men ingenting annet kan sammenliknes med den menneskelige bevissthet, og er vi heldige, kommer vi til å utvikle oss videre i framtiden. Men vi må være bevisste på våre feil og tilbøyeligheter og behov. De positive egenskapene våre må framelskes av samfunnet på en helt annen måte enn i dag. Helt fra vi kommer til verden, og ikke bare gjennom oppdragelse og undervisning, men gjennom hele det konstruerte miljø. Bare da kan vi bli det beste vi kan bli.”

”Men William. Hva hvis vi ikke klarer å forbedre oss? Hva hvis vi fortsetter som i dag. Hva da? Vil det ikke da være best for naturen om vi forsvinner?”

”Vi blir nødt til å forbedre oss. Det ser vi jo tydelig nå. Selvfølgelig har naturen en verdi som er uavhengig av oss mennesker, men jeg har begynt å spørre meg: ’Hva ville egentlig være meningen med alt det vakre og mangfoldige på denne planeten hvis det ikke fantes bevisstheter, eller sjeler om du vil, som kunne glede seg over det og reflektere over det?’ Jeg sier ikke at naturen er til kun for oss, men jeg må jo si at en jord uten et eneste fullt ut bevisst vesen fortoner seg som noe temmelig tomt og meningsløst i forhold til den verden vi har nå.”

”Det siste kan jeg i og for seg være enig i. Men det er uansett bare et mindretall av menneskene som faktisk bryr seg om og gleder seg over naturen, og selv dette mindretallet bidrar mer til å ødelegge naturen enn til å bevare den. Hvilken mening gir det at naturen blir sett og verdsatt når de fleste av betrakterne også er med på å rasere den? Menneskene er som en infeksjon. Eller en brann ute av kontroll. De hogger og hamrer og forsøpler seg gjennom verden i en forferdelig hastighet. Det beste vi kunne gjøre for denne kloden, for ikke å si universet, er å detonere atombomber i alle verdens byer. Da ville vi i alle fall gi naturen et skikkelig pusterom, for nitti prosent av jordens befolkning bor jo snart i en eller annen by, og det meste av naturen ville klare seg helt fint. Se bare på Tsjernobyl-området. Ubeboelig for mennesker, men stappfullt av plante- og dyreliv. Slik sett hadde det egentlig bare vært bra om den kalde krigen hadde blitt varm.”

”Du kan ikke mene det, Nataniel. Nitti prosent av verdens befolkning er det samme som over seks milliarder individer. Mennesker som deg og meg og våre foreldre. Bryr du deg ikke om menneskeheten i det hele tatt?”

”Jo da, men tenk på hvor mye plass det ville bli til de personene som overlevde. Det ville nesten bli Edens Hage-tilstander igjen. Nå er verden i ferd med å bli en eneste stor maurtue. Det er trengsel overalt. Sju milliarder mennesker, William. Det er mye, og det stopper ikke der. Om ikke lenge trenger vi minst to forskjellige jordkloder bare for å få plass til å snu oss i senga. For ikke å snakke om ressursene som slukes. Nei, si heller tre eller fire. Hva hjelper det at befolkningsveksten har stoppet opp i landene i Vesten, når den fortsetter som før i resten av verden? Det eneste vi har oppnådd med å la være å få unger her i Vesten, er å dømme våre egne etniske og kulturelle grupper til utslettelse. For økonomene roper fortsatt på vekst, og vekst krever flere mennesker, og dem må vi nå importere. Om hundre år er vel hele den opprinnelige befolkningen i Europa byttet ut med en som vet å formere seg, mens våre etterkommere har søkt tilflukt på en øy i Canada.”

”Nataniel. Nå glemmer du å tenke på følgene av det som nettopp er skjedd, og når det gjelder dette med etniske grupper, har jo foreldrene og besteforeldrene våre sørget for at vi står temmelig lagelig til for hogg når vi begynner å diskutere akkurat det. La meg se, sist jeg sjekket ættehistorien kom jeg til at jeg går rundt med gener fra minst ti forskjellige nasjoner, og hva med deg? Minst tre eller fire folkegrupper inne i bildet der, var det ikke så? Hva formeringen angår så ville den ha vært på topp her òg, hadde vi bare ikke vært så flinke til å sørge for at det ikke blir unger av fornøyelsene. Men nå orker jeg ikke å snakke mer med deg. En kunne få lyst til å drukne seg av mindre enn det vi har vært igjennom. Fader, Nataniel. Du vet jo at jeg også sliter med å holde meg flytende. Send meg en melding når du er i bedre humør igjen. OK?”

Han fikk ikke noe svar. Hadde for så vidt ikke regnet med det heller. Men da han hadde reist seg, ble han likevel stående og vente. William kunne ikke helt fri seg for ønsket om at Nataniel skulle respondere likevel. At han skulle si at ja da, det var greit at kameraten gikk, det var det, han trengte bare litt tid for seg selv, han skulle nok komme seg ovenpå igjen. Noe i den duren. Det hadde vært det beste. Men det forble stille. William dyttet det hele fra seg, snudde seg vekk og gikk bort dit overnattingsutstyret lå spredd utover berget. Sovepose. Klam utenpå. Skitt au, du kan tørke den på terrassen senere. Ned i kompresjonstrekket med den. Underlaget. Rull det sammen. Belte, feste. Fiskestanga. Dele. Uff, hva er det for noe. En ripe. Ja, ja, ingenting materielt varer evig. Skli den ned i trekket. Så var det termosen, da, og koppen, og kaffen, og sukkeret, og kaffefløten, og slukene, og slukboksen, og brynet. Fy, hvor mye du drar med deg. Han prøvde å le litt. Muntre seg opp. Det fungerte sånn passelig. Hvor satte du nå ryggsekken? For et rotehode du er. Ikke der, og ikke der, og ikke der heller. Selvfølgelig. Under steinen der borte. Herre mare. Ja, ja. Det har vært mye å tenke på i det siste. Litt for mye. Du husker jo søren meg nesten ikke noe uten lapper lenger. Vel. Klikk, og klikk. Klart for avgang. William gransket bakken der han hadde oppholdt seg en siste gang. Intet glemt. Greit.

Alt i orden. Kom deg nå av gårde før du ombestemmer deg. Ja? Så gå da, mann. Sånn, ja. Det var bedre.

Sola han hadde sett bli født, var kommet flere centimeter opp på himmelen. Høyt nok til at det var blitt farlig for øynene å se på den. Men ikke så høyt at strålene var blitt fargeløse. De falt stadig som smeltet gull på vannet, som en bris lenge hadde flørtet litt uskyldig med. Nå var brisen blitt innpåsliten. Vannet var ikke rolig lenger. Små bølger kom i utallige rekker mot det bratte neset. Blålige på skyggesiden, gylne på solsiden. Sølv midt imellom. Hundrevis, tusenvis, skarpt hviskende, som gresshopper i kalde høstkvelder. De kom og kom, hvorfra? Det var umulig å si. Men et sted oppsto de. Siden forflyttet de seg et stykke, ble presset opp eller svekket av ulike hindringer under overflaten, og fortsatte, før de enten knuste seg mot steinene eller bare gikk stillferdig til grunne. Tenkte de noen gang på om de hadde en mening? Hadde de noensinne spekulert på vitsen med å skapes, å vokse og bli vakre, og like etter viskes ut, slik at ikke et spor av deres eksistens var tilbake? Var de der for å glede han, kanskje? Bare han i hele verden? Eller var de der for å forbedre sirkulasjonen av oksygen og næringspartikler i vannet de tilhørte, slik at mangfoldet av marine organismer kunne blomstre? Eller var de der bare for moro skyld? Fordi det var deilig å være til, så fristende deilig at ingen av dem kom på noen grunn til å avslå et tilbud om nøkkelkort til verden, samme hvor tidsbegrenset det måtte være?

I alle fall nøt William synet av dem. Eller gjorde han egentlig det? Tja, de satte han i det minste i en annen sinnsstemning enn den han hadde vært i under samtalen med Nataniel. En annen enn den han hadde vært i da han våknet og ble sittende og se på himmelgløden også. Han følte seg mer levende. Tankene kom som i en flom av ukjent opphav, slik de av og til gjorde når forholdene lå til rette for det. Nå så han den broen igjen. Følte den. Høy og rød og majestetisk, skjønt han mistenkte at dens fysiske karakteristika bare var metaforer for noe immaterielt. Han så en bro fordi broer betydde noe spesielt for han. Han så broen i San Francisco fordi det var den vakreste og viktigste broen han noensinne hadde sett. Men hvorfor så han den akkurat nå? Hvorfor i stunder som dette? Hvorfor var det som om broen ropte på han? Hvorfor kjente han et sug fra den?

Akk, du bro, min framtid, fortid, fjetret, flerret, skip, et seil, av sølv, et stjerneskip, en fyrig hingst, en blødende, i strid, en rød, en død, en bro, et gap, et seil, et skip, et lukket skap, en fugl av tap, en fråde hvit, et land av is, en sti i skog, en hest med horn, et tårn i brann, ni rosers duft, et slott av luft, en ambisjon, en streng visjon, en vill pasjon, et annet land, et eventyr, en skutt martyr, en mares ritt, en fremmed strand, et hellig vann, et offer der, et ungdomsland, et sommerland, en kosmos' elv, et stjernehvelv, et helvete, en skygges jakt, mitt seil, min hingst, en ulv, en pakt, et sølv, et hav, et bunnløst vann. Et bunnløst vann.

Akk, William. En underlig, forvirret mann. Du har i alle fall ikke mistet evnen til å fabulere. Nei da, tydeligvis ikke. Men William, hva om det ikke er bare fantasi?

Hva om det er, ja, dine egne minner? Bruddstykker av noe du har glemt? Eller av noe som kommer til å skje. Ja, ikke se sånn på meg, da. Jeg bare spør, jeg. Har et åpent sinn, vet du. Noe sier meg at dette er mer enn bare svermerier, William. Noe av det, i det minste. Tenk bare på alle tegningene du laget som liten. Eller drømmene dine. Faktum er at du hadde en hel masse rart i deg fra starten av. Helt fra du kunne ta i en blyant, so to speak, skjønt før det også, og det er neimen ikke blitt noe mindre av det med årene. Jøye meg, for en cocktail du er, William. Jeg skjønner godt at det ikke er lett å ha det sånn. Men ville du egentlig ha vært annerledes?

Vanskelig å svare på, selvfølgelig. For da hadde du jo ikke vært deg. Men tenk om du hadde vært bare litt mindre rastløs i hodet, for eksempel. Du ville aldri ha fått gjort det du har gjort. Nei, det hadde ikke vært bra. Husk, prisen for tilfredshet er middelmådighet og glemsel. Jeg tror du er på rett spor, jeg, selv om du ikke har det så behagelig. Det er bare det at ingen av oss vet hvor du kommer til å ende opp hen ennå. Men det kan bli noe skikkelig bra av det til slutt. Ja, jeg mener det. Noe skikkelig bra, William. Faren er at det kan komme til å kreve forferdelig mye av deg. Forferdelig store offer. Det spørs om du vil ofre så mye. Du vet hva jeg mener. Vil du det? Du må snart bestemme deg. Du kan selvfølgelig være heldig, få i både sekk og pose, men det skal mye til. Ni år, William. Ni år. Innen da må du ha bestemt deg.

Neset lå bak han nå. Han gikk ikke lenger på steingrunn, han var kommet over på et frodig stykke eng som dannet overgangen mellom brusende, storvokst løvskog og det stadig ebbende og fløende saltvannet i bukta. Én urt bredte seg utover i det strie gresset med sølvskimrende blader, en annen sto høy og svaiende i brisen og spredte en duft av honning fra sine smørgule kroner. Han visste hva de het, hva de var blitt kalt av mennesker som hadde sett dem før, men slike navn spilte ingen rolle for han lenger. En gang hadde han hatt moro av å kunne dem, av å vise sine kunnskaper om dem og høste anerkjennende applaus, nå lurte han på hva slik kunnskap egentlig var verdt, utover den nytteverdien den kunne ha i visse viktige, men sjeldne vitenskapelige sammenhenger. For hva sa egentlig navnene om det de var ment å beskrive? Nesten ingenting. Han orket ikke lenger å høre på personer som stadig måtte identifisere med navn og vitenskapelige utredninger alt de observerte i naturen, og han mistenkte sterkt at det egentlig var en metode de brukte for å skape seg en følelse av kontroll og orden, eller for å gi seg selv et inntrykk av at de tross alt mestret *noe*.

Til helvete med navnene, de fleste var ikke en gang vakre eller velformulerte. Han la merke til hver plante og deres utallige måter å aspirere mot liv og skjønnhet på, det var det eneste som egentlig betydde noe, han kunne dvele ved dem som ved en forelskelse, berøre dem og smake på dem og kjenne deres ange, navnene var uvesentlige, irrelevante, overflødige merkelapper, det store var å se og kjenne dem, virkelig se og kjenne dem, i et møte mellom to levende. Ingen navn nevnt, ingen merkelapper brukt, hvem kunne vel ønske seg noe mer?

William! Hallo? Han måtte rope på seg selv, hva er det du driver med, du kan ikke gå forbi dette. Nei vel, da. Litt motvillig rygget han skritt for skritt tilbake, først én meter, deretter centimeter for centimeter, og så det langsomt skje, så alt komme sammen og bli ett, et bilde verdt å fange, komponert, et dikt, lyrikk, han kjente det igjen fra før, men hadde ikke sett det på tre år, først nå klaffet hans tilstedeværelse igjen med optimale forhold. Den vesle båten med den rette formen var satt ut, fortøyd i en skrantende påle, vannet fylte vikene og flommet inn i sivet, som hadde akkurat den rette veksten, og i det fjerne var den høye åsen, den som hadde akkurat den rette profilen. Jo, han burde ta et bilde. Han måtte ta et bilde. Ta det nå.

Fotoapparatet og stativet ble posisjonert med perfeksjonistisk nøyaktighet. Etter fem minutter åpnet lukkeren seg for første gang. Etter femten minutter var han sikker på at han hadde det bildet han var ute etter. Etter tjuefem var han klar til å dra videre. Han kunne ha ønsket seg et annet lys, mer stille vann, en soloppgangs farger, men når ville også de faktorene være på plass? Om tre år til, eller om ni, kanskje, og hvor ville han befinne seg hen da? Ville han være på jorden i det hele tatt? Ville båten fortsatt eksistere? Ville eieren fortsatt kunne ro?

Noen bilder kunne en ikke vite om en noensinne ville komme over en gang til. Noen bilder kom aldri tilbake. Gjerne dem en skulle ta ved en annen anledning. Vel. Nå var i det minste dette tatt. Et øyeblikk hadde fått en sjanse til å leve evig. Det vil si, øyeblikkets visuelle side ville kunne observeres til evig tid. Det var blitt en fil, og nå var det allerede på vei til hans arkiv. Ett bilde blant utallige usynlige som for gjennom lufta, gjennom skyer og vegger og kretser, uten at noe menneske kunne oppfatte det. Et bilde som ville kunne vare så lenge mennesker fantes. Så lenge datamaskiner fantes, mennesker eller ikke, og når ikke en gang levende maskiner var til, da kunne dette øyeblikket likevel eksistere på et vis. Da kunne det ligge lagret under tusen meter stein, i en geologisk stabil sone, i påvente av en ny intelligens' tilblivelse. Eller være på vei gjennom rommet, med kurs for en annen jord, like klart som den dagen det ble tatt, og kanskje, kanskje ville det en dag bli virkelighet igjen. Den dagen virkelighet kunne skapes og entres og oppleves. Den dagen en intelligens fant nøkkelen til universets hjerte.

Han var på vei igjen. På vei til bilen, på vei til hjemmet, på vei til måltidet han skulle tilberede og vinen han skulle drikke. Men egentlig var han bare på vei ett sted. Framover mot nye sjanser, framover mot graven, ubønnhørlig framover, framover gjennom den bittersøte mikstur av helvete og paradis som var tiden på den blå planet. Framover, ustanselig, ustoppelig framover, til de dagene eller det minuttet kom da han skulle henge mellom himmel og jord og vente for siste gang. Vente i uvisshet, vente i håp, vente med nagler bitende i vevet, kanskje, og når det skjedde, hva da? Skulle han da fortsette framover, ubønnhørlig framover, mot noe han ikke kunne vite hva var før han var framme? Eller kom reisen til å vare evig, slik kosmos utvilsomt var evig i tid så vel som i rom? Utenfor og bortenfor, utenfor menneskenes univers og bortenfor all menneskelig begripelse, der var utvilsomt kosmos like fullt, uten grenser, uten ende, uten begynnelse og slutt, ubegripelig for jordisk liv.

Jo, det kunne så visst bli en lang reise, dersom han kunne imøtese en fortsettelse, og han ville være særdeles magert utstyrt. Ingen sjakt over hans sarkofag ville lede han til stjernene, intet skip ville hjelpe han å krysse tusen hav, intet sverd ville verge han mot ville hunder. Han ville bare ha seg selv, det selv han nå strevde med å raffinere og å styrke. I sitt selv måtte han ha alt det som ville kreves, eller risikere å gå fortapt for alltid, og det ville jo ikke være noe hyggelig. Stille og rolig, kanskje, men ikke noe å se fram til. Overhodet ikke noe å se fram til.

Et vakkert sted hadde omsluttet han mens han gikk slik i tanker. Han rettet oppmerksomheten utover, og visste straks at det var, om enn kanskje utelukkende for han, et av de vakreste som fantes i den fysiske verden. Lange, voksende grener, med dunkledde skudd som barken ikke hadde rukket å omslutte, og med løv som ennå var i sin ungdommelige tilstand, lysegrønt og bløtt og duftende, strakte seg langt utover det salte, stigende vannet, som drev klart og glimtende over den grålige, muddermyke bunnen, der elfenbenshvite skjell og grønnsvart sjøgress skapte skjulesteder for de underligste livsformer. Han var vitne til et møte mellom to uforenelige motsetninger, edelt løv og evig sjøvann, der den førstnevnte utvilsomt ville måtte dø, kom de hverandre for nær, men her søkte de likevel sammen, løvet vokste mot det salte havet uten tanke for konsekvensene, nærmere og nærmere, og månen var på vei mot sin sirkelrunde fullbyrdelse, det var kjærlighet som ikke kunne vare, og deri lå dens fjetrende skjønnhet. To motsetninger, den ene sårbar som vingene til en sommerfugl, den andre mer varig enn alle jordens fjell. Den ene på stadig leting etter lyset, den andre dypere enn noen stråle kunne nå.

Akk, sol kom dansende med skygge, flammet opp i løvets vev og gnistret ved møtet med vannet, det var i sannhet vakkert, men hva var vakkert, hva var skjønnhet, hva var fagert og hva var stygt? Dette hadde William fundert på lenge. Ikke fordi han ikke selv visste forskjell, men fordi han lette etter ord til en debatt. Til en konfrontasjon. Et manifest. Skjønnhetens manifest. Proklamasjonen som skulle forandre verden, eller i det minste det bygde miljø i den sfæren han kunne influere, og slik innlede en ny og bedre æra. Foreløpig manglet dog manifestet ganske mye. Men ett kom han stadig tilbake til, nemlig at det skjønne er det som løfter og beriker og utvikler menneskenes sinn, og at det stygge er det andre ytterpunktet, det som trekker sjelen ned i søla, raner den og lar den ligge blødende og svekket i rennesteinen til den enten går under eller kommer seg på fote igjen. Skjønnhet var kompleksitet, og likevel enkelhet. Bestanddeler vevet sammen til en gripende helhet. Skjønnhet var elementer som sammen skapte noe mer enn de kunne bli hver for seg. Kontraster. Former. Komplementære farger. Skjønnhet var høyere og større enn det såkalt ordinære menneskelige. Åndelig. Henrivende. Guddommelig. Skjønnheten kunne vanskelig forklares. Den var, til sjuende og sist, like ubegripelig og mystisk som kosmos' tilblivelse og eksistens, og likevel kunne altså mennesker sanse den og skape den, eller i det minste kopiere den. Skjønnheten var muligens det mest betydningsfulle hint som noensinne ville bli gitt til menneskene om deres egen og kosmos' dypere natur.

William var også enig med seg selv om at det skjønne kunne være det som brakte fram det beste i et menneskes minne. Som lot fordums øyeblikk berøre dagens, uansett hvor vide gap som lå imellom. Selv de minste og mest unnselige steder kunne være skjønne for den som så dem ladet med livets hendelser. Denne stranden var et slikt sted. Dette beltet mellom lund og sjø, der William nå gikk og ante øyeblikk fra tid for lengst forlatt. Stedet der hans gamle bestefar hadde kommet på at han hadde glemt igjen sin kjære skyggelue, en mørkegrønn, besjelet sixpence, på en sittestein ved neset, og tilbudt William ti kroner for å hente den, og der William hadde sagt ja og løpt som en geit over stokker og steiner med sine føtter av åtte år, tre hundre meter til lua, og tre hundre meter tilbake til Eldar, i en slik rasende fart at salivaet i munnen hadde blandet seg med blod. Ikke for de ti blanke kronene, men fordi han ville gjøre noe godt, fordi han elsket den gamle Eldar både som en venn og som en far. Det hadde vært noe vakkert, det hadde vært skjønnhet, men han hadde ikke sett det da, han hadde vært liten, levd i nuet, og kunne aldri ha ant at noen skarve minutter på en strand skulle overleve hundre tusen andre. Nei, først nå hadde øyeblikket krystallisert seg og dets skjønnhet blitt fullt synlig, for et lysglimt virker nødvendigvis sterkest mot en bakgrunn av mørke, og det mest umistelige er det som aldri igjen kan erverves.

Til Eldar fordi han er Eldar, hadde han skrevet, en gang i de årene da han hadde gjort seg flid med hver eneste hilsen og presang, i de årene da han møysommelig hadde tegnet hilsener med blyant på papir før hver eneste fødselsdag og høytid. Fortsatt hang den der, utmerkelsen ført i elegante gotiske bokstaver, i leiligheten Eldar hadde bodd i like til ventetiden satte inn, fortsatt hang den der og minnet om hva de hadde hatt, for William hadde aldri skrevet noe sannere, det hadde han visst allerede da bokstavene ble til. Ingen pompøse ord, ingen entydig erklæring, bare til Eldar fordi han var seg selv, og hvem, hvem visste vel nå, unntatt den ensomme William, hvor mye han hadde vært?

Eldar, verdens trygghet og tålmodighet, den sindige og gavmilde, og samtidig en mann med temperament og tanker, høye tanker, en mann som kunne begynne å sitere den største og mest vidløftige av litteratur i de mest mundane situasjoner. Dikterkongene, de gamle sagaene, Eldar hadde hatt dem alle i sitt lærde, sølvgrå hode, i sinnet bak det underlig glatte ansiktet med de store, strenge brillene og de milde, blå øynene. Han hadde ikke skapt så mange dikt selv, Eldar, han hadde vært tilfreds med å framheve verkene til andre, la *dem* sette ord på hans følelser, og hva var vel galt i det? Litteraturen hadde like fullt vært hans store lidenskap i livet. Litteraturen, språket og historien, og han hadde brukt sin entusiasme på høyverdig vis, han hadde vært lærer, et yrke William før litt nedlatende hadde avfeid som mindreverdig, men nå hadde han begynt å tenke at de beste av lærere også var skapende mennesker, skikkelser større enn livet som skapte dyktighet og drømmer og visjoner i menneskene de underviste, profesjonelle artister som formet sitt publikums framtid uten at publikum innså det før lenge, lenge etter at forestillingen var slutt. Det måtte ha vært slik Eldar hadde vært som lærer, William var sikker på det nå, selv om Eldar aldri hadde nevnt sitt yrke med et eneste ord.

Nei, Eldars tid som lærer hørte til de mystiske årene som var fjerne alt da William ble født, en epoke det ikke skulle snakkes om, men William hadde allerede tidlig funnet ledetråder til dette Eldars andre liv. Tre sigaretter i et skrin, den første gangen William kjente lukten og smaken av tobakk, en radio som aldri var i bruk, og som William derfor hadde tillatt seg å demontere til det ugjenkjennelige i hemmelighet, en vegg med bøker som han bare kunne komme opp til toppen av ved å klatre oppover på hyllene. Støvete, gylne bøker, støvete, forgylte navn. De hadde alle vært ukjente for han, de døde forfatterne, nå kjente han dem alle igjen. Dem, og så mye annet, et univers av gjenstander hadde det vært, små og store eiendeler som kunne letes opp og utforskes, med eller uten lov, nysgjerrigheten hadde vært hans tillatelse, og tilgivelsen hadde aldri vært langt unna. Tilgivelsen og affeksjonen, som når han ville leke gjemsel, og Eldar la fra seg aviskronikkene og kom. Eller når en dag var over og skulle avsluttes, og skjegget på et ubarbert kinn stakk han litt hardere enn vanlig.

”Er du der, William,” hadde han sagt, og det hadde vært en barnlig glede i hans øyne da han åpnet dem. Slik hadde de møttes, han stående og Eldar liggende, mellom klorgrønn plast og hvite lakener på sykehusets akuttmottak, og William hadde prøvd å si noe fornuftig eller lystelig, og hadde lyttet til seg selv mens ordene kom håpløse og vonde fra et ansikt som kjempet for å holde seg sammen.

”Hvis jeg ikke overlever dette, får du ha takk for alt vi har hatt sammen,” hadde Eldar sagt, og kinnet hadde vært nybarbert og mykt og fuktig, lenge, og så hadde de trillet han bort. Så hadde de trillet hans bestefar bort. Men det var ikke slutten. Dessverre, hadde William stadig oftere tenkt siden. Det ville ha vært en trist, men vakker slutt. En slutt som i en film. Men Eldar overlevde, og våknet. Som en annen. Døden var blitt satt på vent. I alle fall for kroppen. Men bestefar var borte. Først da døden nærmet seg igjen kom han tilbake. Men da var skaden skjedd. William slet ennå med å se forbi demonene som var kommet mellom han og den Eldar han gjerne ville huske. Demonene som vekket han om natten og trakk nåler gjennom brystet hans. Demonene som også før hadde truet med å tvinge han i kne og drive hodet hans inn i en løkke. Men da hadde han hatt Eldar. Ja, Eldar og Vilde, og Sunniva.

Magnar hadde ikke hatt noen. Magnar, som alle trodde de kjente. William kjente bare navnet, og likevel visste han hvem han hadde vært. En dag hadde han sett seg tilbake for siste gang. Han hadde sett den gylne sanden og de lysegrønne skogene, og kjent at smerten var for stor, større enn den medfødte angsten som fikk han til å gispe ukontrollert etter oksygen, større enn gnisten i hans indre som fikk han til å hulke som en unge over det han var i ferd å begå, og i glimtet av et øyeblikk ga han seg over og var borte. Havet fylte hans lunger med vann, havet drepte han og havet frelste han, og i havet ble hans legeme tatt hånd om, mens mennesker på land ristet på sine tomme hoder og fordømte hans anonyme navn. Mennesker som hadde sittet og suttet på en sølvskje siden de forlot mors liv. Det var motbydelig, men det var tross alt kun verden, og verden var for havet kun et isflak, og havet var kun en dråpe dugg på universets tre.

Det hendte William lurte på om ikke også han burde ha vært død. Det hendte han ga blanke faen i sitt eget liv. Men så vendte livslysten og den såkalte fornuften tilbake. Skjønt det var vel mer stridslyst og dumskap enn glede og rasjonalitet. Den stridslysten og dumskapen som til alle tider hadde holdt mennesker i live. Djevelen kunne bare komme. Pine han og ta hans liv. Men aldri få hans overgivelse. Aldri noensinne. Var det ikke det som til sjuende og sist var menneskets lodd? Var ikke alle dømt til å tape? Men likevel hadde så mange kjempet videre. Det var ære i å kjempe videre, og ens ære var kanskje det eneste som det var opp til en selv å bevare.

William så dem i sitt sinn, hørte dem slå på sine skjold og håne den fryktelige overmakten, vel vitende om hva som ventet. Snart ville de kalde rustningene komme og viske dem vekk fra kloden og historien, og likevel hadde de kraft til å le av sine bødler. Le til de løp dem i møte, uten annet enn sitt våpen og sitt frie hår. Det hadde vært horribelt, og samtidig gloriøst. Det hadde vært deres eneste ærefulle utvei, og det var verdt alt. Var det der han sist hadde gått bort? Med gull rundt halsen og en bleket manke, på en slette ved Alesia?

En skikkelse beveget seg sakte oppover de dunkle bakkene som måtte forseres om den skulle hjem. En skikkelse ved siden av to hjul som avga en nesten uhørlig klikking mens gummien omkring dem smakte på stadig nye centimeter av nedslitt asfalt. Morgenen var i ferd med å gå tapt, jordens krumning slapp sola stadig høyere opp på himmelen over Williams øy, men disse bakkene luktet ennå av fuktig daggry, og lyset ble filtrert gjennom løvverket og baret til den gamle skogens fullmodne kroner, slik at bare skjelvende bruddstykker av det traff grunnen. Dette var et av de sjeldne stedene der *den andre siden* alltid syntes å ha en større eller mindre grad av tilstedeværelse, og der dens forunderlige atmosfære aldri var langt fra å overvelde barrierene til den besøkende. Høyt over veiens vestre side var en grotte, gapende og dyp, den stirret på forbipasserende, slik pupillen i et øye stirrer fra et tomrom som også er en brønn, og i den brusende marka som var bakenfor tegnet glinsende væte mørke striper på ansiktene til tunge steingarder. Gjerder, grenser, skillelinjer av kilo på kilo, tonn etter tonn med store steiner som en gang, i en tid intet menneske nå husket, var blitt plassert med slik omtenksomhet i forhold til hverandre at ingen av dem kunne flytte seg, forsiktig, til meter på meter, kilometer på kilometer av disse nå for lengst mosekledde byggverkene strakte seg igjennom øyas grønne kappe, langs dens furede, ondulerende åkrer, forbi dens hvite enger, og under eikenes krokete grener.

I år etter år, hundreår etter hundreår hadde mosen vokst på disse merkelige monumentene som for lengst var blitt strippet for enhver funksjon av menneskenes rastløshet. Mosen, kraftfull, nesten selvlysende når regnet ga den føde, svak og blek og inntørket som en vampyr i dagslys når dråpene fra oven uteble. Levende, død, og levende igjen, liv, dvale, og igjen liv. Slik hadde mosen grodd, millimeter for millimeter, slik hadde den dekket over de forsvunne menneskenes verk til bare de glatteste, mest utilgjengelige flatene fortsatt var nakne. Der rant vannet i strimer fra mosen lenge etter at et regnskyll var dratt videre, rant og rant, som tårer over et kinn, som om muren gråt, og stille, stille, som et barn uten håp, over sine skaperes skjebne, som om den visste at ikke engang deres gulhvite knokler hadde kunnet motstå tidens gang, og som om den var pint av vemodet ved spriket mellom menneskenes flyktighet og dens eget, nesten uendelig lange livsløp. Det var et løp så langt at menneskene, som bare observerte det i et blaff, uten å nøle beskrev det som udødelighet. Men selv steingarder kunne dø, det gikk bare så forferdelig, forferdelig langsomt, med røtter som trengte ned mellom steinene og tvang dem fra hverandre, med regnets usynlige tæring og vinterfrostens sprengninger, dag for dag, uke for uke, over årtusener, kanskje, til byggverket ikke lenger var.

Mosen hadde rikelig med tid til å tenke over sitt eget og menneskenes lodd, og var det kanskje derfor den gråt, av selvmedlidenhet så vel som av empati? Den misunte menneskene, som bare varte i et glimt og var borte, som kom og gikk som årstider og grønne blader, og var like ubestandige som fuglesang en kveld ved sankthans, eller løvgresshoppens serenade før frosten i september.

Ja, mosen var avundsyk på menneskene, som levde så intenst og ubetenksomt, skjønt den visste at det fantes mennesker som var som steingarder, men de var få og spredt, og varte, sitt sinnelag til tross, ikke lenger enn de ordinære. Nei, det var ikke ønskelig å leve så lenge som den og muren måtte gjøre, den ville ikke ha unt selv sin verste fiende en tilstand av slik perpetuell fredsommelighet som den nå måtte se til ende, og likevel kom mennesker på visitt til den med hensikt. Den, muren og mosen, to uatskillelige, ett, en uoppsplittelig enhet. Menneskene fulgte den, berørte den, ble fascinert av den, av den samme grunn som gjorde at den felte tårer, dens udødelighet, for menneskene fant dens tilsynelatende uforanderlige vesen automatisk betryggende, og for noen av dem var den også betryggende på en tankevekkende måte, den var en av de få strukturer i deres nærhet som minnet dem om livets og verdens større linjer, størrelser som var og hadde vært og alltid ville være ubegripelig mye mer enn små mennesker kunne vite og forstå.

Aye, de var virkelig som blomster, som blåveisen om våren, de rødfiolette stjernene som dukket fram i tusener fra snøvåt mold, de var like rare og naive, men muren var blitt glad i menneskene, og derfor gråt den, ofte og uten at det fantes noen tydelig utløsende årsak, for menneskets tilværelse var tragisk uten at det fantes noen annen grunn til det enn at verden var tragisk i sin natur, og derfor kunne den lyse lykkelig av kraft og optimisme, for menneskets tilværelse var også et mirakel, uten at det fantes noen annen grunn til det enn at verden også var et underverk.

Veien flatet ut og veien snodde seg videre, og veien tok mot til seg og nærmet seg skogens dunkle sumper, svarte og bunnløse puslespill av små og store dammer, der det sitrongule pollenet fra trærnes rakler hadde falt ned og festet seg til vannets hinne, og samlet seg i vikene ved orenes mangroveliknende røtter. I vikene, der fiolette og sitrongule sverdliljer steg opp av det bunnløse svarte, og betraktet veien og hverandre med underlige, langstrakte ansikter. I vikene, der libeller krøp ut av sine larvehammer som fullendte kunstverk, og samtidig var fullendte og hjerteløse rovdyr.

Men skogen ble lysere og slapp inn jorder, og veien lot sin gamle forfar komme til syne ved siden av sitt nyere og bredere løp. William valgte den gamle, den som krysset en bekk som fløt glitrende over en seng av sølvgrå grus, for det var veien han hadde gått med Eldar og Vilde, og det var veien Vilde hadde gått for over hundre år siden, veien hun hadde gått da hun var et barn med sløyfer i håret, for over hundre år siden, og henne hadde han, William, kjent. Nå syntes det fullstendig uvirkelig, som om både hans og deres liv aldri hadde vært annet enn fortellinger, fantasifulle fortellinger som han nå kunne lese om på sidene i en støvete bok.

Han kom forbi de grønne åkrene og ante byen i en dis langt borte, på vannets andre side, og han passerte den overgrodde låvebroen som ikke lenger ledet opp i noen låve, og foran han var bygningen, den hvite, ærverdige murbygningen som ikke lenger eksisterte, og han gikk rundt den for å lete, slik de en gang hadde gjort da de var tre, besteforeldre og barnebarn på tur, og der, ved et av de ustelte blomsterbedene under de høye, gotiske vinduene, var hun, Vilde, og han så at hun kjente han igjen.

”Jeg hadde på følelsen at du snart ville komme,” sa hun, og smilte det ærlige smilet som hun bare hadde smilt til han, det særskilte smilet som bare en bestemor kan avgi og bare et barnebarn kan se, og William ble minnet om de årene da hun gjerne hadde hatt tomatsuppe og ovnsbakt eple ventende på han, og så ofte hadde sagt at hun hadde hørt han åpne døra før han faktisk åpnet den, og han hadde smilt litt overbærende og spilt litt tøff ung mann, men vært mer lettet over å være tilbake enn han selv forsto.

William ble stående og se på henne en stund, mer forundret over situasjonen enn han hadde regnet med å bli, men hun svarte han før han rakk å ytre noe spørsmål:

”Du undrer deg over dette, du, jeg kan se det på deg. Ikke vær redd, du ser det du ser fordi det er slik hukommelsen din husker meg.”

Hun hadde gravd opp noe, hadde med en liten spade, en slik hun hadde hatt på turer før, og i en medbrakt potte sto en plante med hvite blomster, snøhvite, duftende blomster på en høy stengel. Hun var den lille damen som hadde vært så glad i planter, og han husket at hun hadde vannet på dem til det siste, til hun i fortvilelse ville hoppe ut fra balkongen og aldri mer kom tilbake fra asylet, og nå hadde de visnet ned og blitt til jord, alle sammen. Han hadde ønsket å bevare dem, men slik var det ikke gått, de var blitt den marerittaktige overgangens uskyldige ofre. Tenk ikke mer på det, William, skjedd er skjedd, du gjorde det du kunne, du gjorde faktisk det, ingen kunne krevd noe mer av et ensomt og nedtynget barn. Han spurte henne hva hun holdt på med, mens han lurte på hvorvidt hun hadde vært bevisst eller ikke, om hun hadde kunnet høre og føle i de lange timene før den tunge pusten hadde stilnet og den røde huden hadde falt til ro.

”Jeg … jeg satt og holdt henne i hånden til det var slutt,” hadde Eldar grått, og siden hadde han sittet der på det nakne, klorgrønne rommet, med sin anger og sin sorg og sitt svekkede minne, hadde sittet der i ensomhet og påkalt døden til døden hadde kommet også til han. Fire uker hadde den brukt på å bestemme seg, og så, en tidlig morgen etter en urolig natt, hadde William våknet og funnet det nummeret på telefonen igjen, det nummeret han var blitt vant til å finne, men som akkurat da varslet mer enn han hadde kunnet eller villet forestille seg, og han hadde ringt det opp og fått beskjeden og kastet seg i bilen, og siden hadde han ropt på og forbannet og bønnfalt Herre Gud til han nok en gang sto i rommet, og straks hørte åndedragene som varslet at det snart var slutt.

”Hva jeg holder på med? Å, jeg graver bare opp en gammel orkidé, som har vært her siden jeg var ung. Jeg tenkte jeg fikk ta den med før alt her rives ned. De kan det å rive, vet du,” svarte Vilde, og han la merke til at kinnet med de myke rynkene var vått, og ga henne en klem, en klem slik han ikke hadde gitt henne siden hun hadde kommet trillende i rullestol og tryglet han om hjelp, og nok en telefon hadde gått til den fordømte sentralens fordømte telefonkø.

Vel, han måtte videre, og hun likeså. Snart syklet han på et fortau ved den susende trafikken og kjente raseriet komme. Han hatet hver eneste bil som passerte, han hatet hver eneste lyktestolpe og hver eneste fotgjenger og hvert eneste hull i den sprukne asfalten, han hatet alt det staten hadde utsatt han og hans familie for til han ikke orket å hate stort mer, til han sparket opp sin fordømte inngangsdør og sparket ned sin fordømte seng og slengte den fordømte oppvasken veggimellom, til han satte seg ned og gråt, hjemme i sin helvetes leilighet, og tok en slurk av den helvetes flaska som sto med korken av på det møkkete helvetet av et gulv. For et liv, Jesus, for et liv, mumlet han, gurglet en fandenivoldsk latter, sank ned på madrassen og vinglet ned i søvnen som et løv tatt av vinden, og løvet falt, falt og falt til det landet på en elv og strømmen førte det av gårde, et blekt og fjærlett løv på en dunkel og ubendig flod, av gårde mot Oweynagat, i rasende fart mot Oweynagat, og vannet flommet inn mellom kalkgrå vegger og forsvant, forsvant i et ekkofylt mørke, forsvant fra denne siden, og flommet uransakelig mot ukjent land.

En halvøy med strand etter strand. Veldige, gylne månesigder nede mellom høye headlands av bratte klipper og eviggrønn skog. Å, se den vare disen som ligger i lufta der bølgene kommer rullende inn fra havet, blågrønne og mektige, under en varmende sol, og se de vandrende og badende menneskene, små som prikker på den veldige sanden. Det var der de hadde møttes. I Terra Australis. Incognito.

Han var ikke egentlig så glad i blonde jenter. Hadde alltid vært mer tiltrukket av de mørke. Som da han var sju, og oppdaget henne hvis navn han aldri siden hadde nevnt for andre enn seg selv. Cecilie. Som da han var femten, og ble sittende ved siden av henne hvis vesen hadde hjemsøkt han i år deretter. Victoria. Som ganske nylig, da han endelig tok mot til seg og talte til den skjønne som var kommet om bord under den lange reisen. Nei, han var ikke så tiltrukket av de lyse. Det hadde han i alle fall trodd. Til dagen i Terra Australis, til dagen han møtte Michelle. En dag under eviggrønt løv, en dag under evigblå himmel. Han var blitt fanget av de store øynene. Fuktige, med iris av det samme blå som havet like ved. Fanget av håret, det gylne og gule som krøllet seg og glødet i det sterke lyset. Fanget av et flørtende smil. Men all hennes fysiske skjønnhet ville ha vært uten avgjørende kraft, hadde det ikke vært for det indre som strålte ut i og påvirket det ytre. Hennes klare intellekt, hennes uanstrengte dannelse og enkle eleganse, fraværet av arroganse, tilstedeværelsen av humor, hennes åpenhet og interesse, hennes kunstneriske kall.

Ja, hun var en åpenbaring. Hun bodde på en halvøy med strand etter strand, der palmer svaiet i vinden, høyt over brott og brenninger, en tunge av land med havet der sola kom opp og en glitrende fjord der sola gikk ned, og der himmelens farger speilet seg i villaenes skinnende vinduer. Det hadde vært noe betagende uskyldig ved henne, og samtidig mystisk, hun hadde vært så tydelig lovende, så dyktig og beundret, et bedre motstykke enn noen kunne håpe på å finne. Siden var fire år gått, og hun var blitt kunstner som moren, men nå var hun bare et bilde og et minne, og hennes etternavn et fremmed og en annens.

Den hadde begynt alt da han var sju. Knuten i magen, ilden som bredte seg igjennom kroppen. Fortvilelsen. Det var da den hadde slått klørne i han for første gang. Da han hadde sett henne i søvnens mørke, sett noe som han ikke lenger kunne huske, og våknet som en liten og utrøstelig gutt. Da han hadde nektet å stå opp og nektet å fortelle om grunnen til sin gråt, av frykt for hva de ville si, men til slutt, da Vilde hadde sittet ved hans side til han ikke lenger kunne tie, fortalte om den likevel. Ikke alt, og ikke hennes navn, bare antydninger, og Vilde hadde prøvd å trøste han, også hun hadde en gang vært forelsket, men ordene fra Vilde hadde bare gjort William mer og mer frustrert, ja, sint, hans forelskelse var annerledes, sterkere og større, forsto hun ikke det, forsto hun ikke at han trengte hjelp? Han trengte hjelp, men visste ikke hva slags, eller ante det kanskje likevel, han trengte hjelp til å overvinne seg selv, hjelp til å bli modig, til å vinne selvtillit og få kontakt, nå gråt han over sin feighet, den usynlige muren som sto imellom han og henne.

Cecilie. Han kom aldri til å få vite hva det kunne ha blitt. Han hadde ikke fått noen hjelp, han hadde bare hatt sitt eget svake jeg, og kjærligheten var blitt bitter av resignasjon, og de flammene som ikke hans egen kapitulasjon hadde kvalt, hadde andres djevelskap, andre barns djevelskap, sendt ned i glemsel, og slik hadde månedene gått og livet blitt for alltid forandret, og slik hadde hans første kjærlighet og sjanse gått tapt, ugjenkallelig tapt, den mest dramatiske forelskelsen han noensinne hadde kjent, den mystiske forelskelsen han hadde vært for ung til å ha, men som han ikke desto mindre visste, selv to tiår etter, at han hadde hatt likevel. Han lurte på hvor hun var nå, hvem hun var blitt og hvordan hun så ut. Hadde hun det samme mørke håret, de samme brune øynene, det samme vene vesen? Tedde hun seg slik som da han betraktet henne i smug, mellom løv og kvist og røde tistler? Kunne det ha blitt dem, helt til voksen alder? Det hadde hendt, det kunne ha skjedd. I et annet liv. I et annet liv.

Alderen var kommet til han nå. Kunne han noensinne bli forelsket igjen? Han tvilte. Hans indre kjentes like gammelt som de mosegrodde steingardene i øyas dyp. Det var blitt for mange tapte sjanser. For mange spirer som hadde visnet ned. Smerten ved å bli minnet på dem var blitt sterkere enn gleden ved nye møter. Nå trakk han seg heller unna. Høflig og uberørt, et forbannet, ufrivillig skuespill, mens smertene jog gjennom kroppen. Han var blitt mannen med jernmasken hver gang han traff noen som kunne … som kunne ha blitt hans, og nøkkelen til frihet lå på bunnen av fortidens brønn. Nå levde han som en munk i et kloster, tilsynelatende from og uberørt av jordiske lengsler, og prøvde å glede seg til døden og befrielsen, og i uker, måneder og år kunne han klare nettopp det, men så kom den plutselig og stakk han som en nål, uforvarslet, synet av en kjærlighet som aldri kunne bli, stakk slik at han tenkte at hjertet måtte slutte å slå, og så fortsatte det å slå likevel, hoppet kanskje over noen slag, men slo så bare videre. Dessverre. Videre og videre, han lurte på hva som var verst, smerten ved å føle kjærligheten spire og kjempe for sitt liv og dø, igjen og igjen, eller smerten ved å dø selv.

Vel, det var ikke nødvendig å finne på noen sprell, å lage noen løkker eller kutte over noen årer, han ble langsomt eldre, og det gikk fort, allerede sto han med sin ene fot i graven, snart ville han stå med begge to der, det var på tide å få seg noen nye og varmere sko. Han kunne ha ønsket seg én sjanse til, bare én virkelig sjanse til, men det ville ikke gå, det lot seg ikke gjøre, han var for varig skadet, skadet av livet og av verden. Han måtte dø før nye sjanser kunne komme, først på den andre siden kunne han håpe på en ny start, ja, slik tenkte William nå, og svelget fortvilelsen som best han kunne før den nådde øynene, for alt var som før, menn måtte ikke gråte, det var verdens ubarmhjertige orden, og hva kom vel til en mann som gråt, annet enn spott og forakt? Gråt var ydmykelse, bare i det skjulte kunne tårer felles, bare i det mørke kunne han slippe sine følelser ut. Bare i det usette kunne han være den han faktisk var. Ikke mann, ei heller kvinne, bare en søkende sjel, bare en redningsløs gutt. En gutt som ikke et levende menneske brydde seg om, en sjel som ingen kunne hjelpe. Ikke et menneske på jorden kunne redde han, ikke ett, unntatt Herren.

William måtte le. Han kunne falle død om i morgen, men begivenheten ville neppe avstedkomme en eneste bemerkning i trykk eller i tale. Han ville kunne ligge død på en avkrok av sin kjære strand i uker eller måneder, kanskje sågar år, og ikke et menneske ville spørre etter han. Ikke en hund ville lete opp hans legeme, ikke en katt ville mjaue av savn, ikke en kjælegris ville nøffe av bekymring. Det positive var at ingen øvrighet ville rekke å plassere han i et av kirkegårdens hull, å nei, til det ville de komme for sent, de ville bare se et lite hvitt bein, vasket rent av vannet og polert av sanden, tilfeldig plassert mellom tangklaser og tomme skjell, og tro det hadde tilhørt en fugl, og for en gangs skyld ville de ha rett, mer enn de kunne forstå, det ville i sannhet ha tilhørt en fugl. Han lurte på hvilken del av han det kom til å være snakk om, om det ville være en tommeltott eller en tå, eller kanskje et stykke av hans ryggrad? Han smilte, det kunne jo i grunnen være en ganske grei måte å forgå på når så først skulle skje, å ligge og skvalpe i de lekne bølgene i sol så vel som i regn, i fjæra som han alltid hadde elsket, og gradvis bli ett med havets salt.

Ja, ved havet kunne han forgå, det kunne ha vært passende som slutt. Ett for ett ville molekylene som hadde vært hans vev og sjelens redskap flyte ut med strømmene og føres nordover, opp til de kalde og isbefengte farvannene som lå bortenfor selv sagaenes Thule, og der, et sted der intet land var i sikte, ville de langsomt synke ned med vannet til de veldige og uutgrunnelige dyp, og sakte føres sørover mot andre oseaner, trolig allerede splittet opp i sine enkelte atomer og ført sammen med nye og fremmede. Slik ville det som en gang hadde vært bestanddelene i hans hjerne og hjerte gli videre og videre i klodens usynlige blodomløp, videre og videre til de en dag falt til ro og fant nye roller i skapelsens ustanselige prosess, i nye kontinenter, kanskje, eller i et tre, eller i et vesen som ennå ikke fantes, og en gang, en gang om uendelig lenge, når Tellus og Titan kun var ord i et eventyr for barn, eller i bevisstheten til en kunstig intelligens, da ville de samme bestanddelene fortsatt være til og ta del i nye solers og nye, merkverdige verdeners tilblivelse, og en gang, en gang enda mer uendelig langt framme, når selv universet måtte dø og bli fornyet, da ville kanskje disse bestanddelenes bestanddeler bli innvilget det uutslettelige kosmos' nåde, og i den nye verden, når alt det gamle var blitt intet og blitt født på ny, da ville de igjen være til stede i en verden, snart i luft og snart i berg, snart i hav og snart i jord, og kanskje en dag i nye cellers spinnende spiraler, og kanskje en dag sågar i nye menneskers oppbygning og liv. Akk, hva som kunne bli, hva som kunne komme, det var mer enn hans hode kunne favne, bare en volve kunne vite, og ønsket han å høre det hun ville si, eller ikke? Han ville nok helst ikke.

William falt igjen, han falt og ramlet ned, hardt, det var midt på en dag han ikke husket navnet på og han lå på parketten, tilbake fra sin ferd, han reiste seg og laget seg en kopp svart guffe, dempet med fløte og gyllen demerara, gikk ut i det blendende lyset på terrassen, og satte seg tungt på en brennhet grønn plaststol. Made in the Destroyer of Tibet, sannsynligvis. Men hvem brydde seg om det? Hvem brydde seg om alle menneskene som ble omskolert og torturert?

Han slurpet villig i seg døgnets andre dose koffein, denne gangen fra en bonde i Brasil, og myste mot de flombelyste omgivelsene. Han var fullstendig desorientert. Men hva gjorde vel det? Han lente seg tilbake og lot fotonene bombardere huden, omtrent som et vekselvarmt krypdyr som har opplevd en altfor lang vinter. For et liv. Tankene var en eneste vase. Men han husket møtet. Kunne studere det bak øyelokkene. Vilde. Ja, det hadde vært henne. Han prøvde å huske henne slik hun hadde vært før elendigheten begynte. Men det var vanskelig. Dog husket han avskjeden. Den stunden han ikke hadde ant var en avskjed, men som siden var blitt stående som nettopp det likevel. Han var glad for at de hadde fått den stunden sammen. Ti minutter, eller kanskje bare fem, og enda var det nå som om ingenting annet av slik betydning hadde skjedd imellom dem på flere år. Hun hadde rukket ut sin gamle hånd, og han hadde tatt imot den med sin unge, og slik var de blitt sittende, hun i en elektrisk seng, han i en stol skjøvet inntil.

Han hadde forsøkt å si noe og få en slags respons, igangsette en samtale, men hun hadde bare sittet og holdt fast i han og ikke villet slippe, holdt fast i han mens hun stirret på han med et dempet, uutgrunnelig smil, et smil av fred, hadde han følt, ja, smilet til en som vil berolige, og lenge hadde hun sittet slik og sett på han, sett på han med øyne der pupillene var blitt som bunnløse tjern, og det hadde ikke vært mulig å få tale ut av henne, som om ordenes bruk hadde falt bort, og så hadde han måttet gå, han hadde hatt så mye som skulle utføres og ordnes, og hun hadde bare motvillig løsnet sitt kraftløse grep, og han hadde blitt stående og vente på den skranglende heisen med sitt stress og sin ubehagelige samvittighet. Slik hadde det siste møtet vært. Siden hadde hun bare sovet, sovet og sovet og vært syk som et lite barn, og slik hadde jul og nyttår gått sin rolige, men mørke gang, og en dag mens snøen ennå lå blåfrossen på bakken utenfor hadde de begynt, de siste timene i et nesten hundreårig liv, de lange, urolige timene med pustingen og pleierne og det som hadde virket som bevisstløshet, men som ingen hadde våget å bedømme med sikkerhet, timene da han ikke hadde orket mer og dratt, og siden fått meldingen per telefon.

William spurte seg om det var selve sjelen som hadde gått i stykker da det begynte, da tidsbegrep og dømmekraft forsvant, da hun ble som en unge og begynte å grine og skrike og ringe når hun var alene, og kunne snakke om den avdøde faren sin som om han sto i samme rom. Var det sjelen som hadde gått i frø, eller kun dens instrument? Hadde sjelen langsomt forvitret, lik en flamme som dør ut, eller var det kun dens bolig som ikke lenger hadde kunnet motstå tidens tann? Hva hadde hun egentlig vært, og hva var han selv? Reaksjoner og impulser i vel en kilo svampete vev, som til sammen gjorde han bevisst, eller noe annet og mer varig, en kraft som brukte kropper til de rustet opp og måtte dø, og som siden kunne eksistere for seg selv, eksistere, dvele ved et sted eller reise til et annet, og vente, vente til en ny anledning bød seg og et nytt liv kunne startes, i nærheten eller langt unna, i menneskenes univers eller i andre? Møtet var vel det eneste svaret han kunne håpe på å få. Foreløpig.

Tjueåtte dager senere hadde det vært Eldars tur til å kaste loss. Det hadde vært verre, verre for William, Eldar hadde endelig gjenvunnet deler av sin tidligere klarhet, og William fabulerte om gemyttlige stunder som kunne lages til, men Eldar tenkte kun på Vilde, på den hvite kisten med de blå blomstene, og hennes rosenrøde kinn på fjellvidder for lenge siden. For så sterkt hadde de, til tross for alt som hadde slitt i dem, vært knyttet sammen, at den ene ikke kunne unngå å ta den andre med seg. Det var ingen som kunne gjøre noe for å stanse det.

”De er sinte på meg fordi jeg snakker om å dø,” hadde han sagt, mens han stirret på William med sine stadig klare og blå øyne og sine to lektorrynker mellom brynene, sint selv over ikke å møte den forståelsen han mente å ha krav på, sint og sørgende og lei.

”Det er kanskje vanskelig for deg å forstå, men jeg ønsker ikke å leve lenger,” hadde han sagt videre, den samme dagen som han hadde mottatt den nye barberhøvelen som det hadde vært så om å gjøre å få tak i, og William hadde utmerket godt forstått at han måtte ønske å komme seg vekk, vekk fra rullestolen og senga han ble eltet rundt i av stadig nye mennesker, vekk fra bleiene og pillene og de lange døgnene i ensomhet, vekk fra de halvgale demente som gikk og lusket mumlende omkring i korridorene, vekk fra sorgen som hele tiden brant i han, og William hadde blitt taus og kjent at ingenting han kunne si ville falle riktig ut. Skulle han be sin kjære bestefar om å holde ut slik pine, kun for at William fortsatt skulle kunne komme på visitt? Hvordan kunne han be om noe slikt, hvordan kunne han be den stolte Eldar om å sitte ydmyket og immobilisert på sykehjemmets lagerkammer, som fange i sin egen kropp? Kunne han selv ha sittet slik? Aldri, bedre da å bare gi etter, bedre da å kutte alle trosser, og sette sin lit til sjøen.

Etter den samtalen hadde det bare gått et par dager, plutselig var Eldar blitt syk, alvorlig syk, og William fikk aldri noen leges rasjonelle forklaring på hvor sotten kom ifra, men kunne ikke glemme hva Eldar hadde sagt. Eldar hadde bestemt seg for å dø, han hadde bestemt seg for å komme seg av gårde, og ingen skulle få lov til å stoppe han. Slik var sinnets potensielle makt over legemet det hadde bolig i, og aldri hadde den vært mer åpenbar for William enn da.

Prosessen skred fort fram da den var kommet i gang, døden hadde ikke vært kranglevoren da den kom for å forhandle med Eldar. Den ene dagen var han sengeliggende, dog våken og noenlunde klar, og hilste William med ord og smil, morgenen etter var tidevannet bare timen unna. William hadde styrtet inn som i langsom film, redd for hva han ville finne, men han hadde kommet tidsnok, han måtte ha kommet tidsnok, og de fremmede hadde heldigvis trukket seg tilbake, gudskjelov at de hadde trukket seg ut av rommet, og siden hadde det vært dem alene, bare han og Eldar, bare bestefar og barnebarn, for ingen andre fantes eller kunne. Snørr og tårer og papir, det dryppet og datt ned på dørken i et gyngende skip, og verden, hva var vel verden unntatt sølevann og stormende skyer? Bare ett fromt ønske hadde han båret fram, at Eldar fortsatt måtte høre, høre så han kunne vite at William var kommet, høre så det som burde sies kunne bli sagt. Hadde han fortsatt kunnet høre? William hadde bare ett mulig tegn å klamre seg til, en tåre fra venstre øye. En tåre, det var alt han hadde, hvordan kunne han gi den opp?

Eldar, som han hadde kilt på føttene for å vekke når det var morgen, Eldar, som han hadde lekt gjemsel med når det var kveld. Det var vel det de hadde gjort mest av alt, leke, og hva hadde vel vært viktigere? De hadde spilt ludo og kort og dam, bakt brød på kjøkkenet og plukket bær i skogen utenfor, og laget ogurer i et stummende mørkt kott. Ogurer, de merkelige vesenene som bare kunne vise seg når han og Eldar hadde med en lykt og visste å la fingrene få spille med lyset, spille, spille, til spillet fikk sitt eget liv, og lyset ble til sommerfugler som svermet i natten.

Jo visst, William hadde vært oppslukt av det gåtefulle allerede den gang. Han elsket sensommerens lumre kvelder, skyene som formet seg til ambolter av guddommelige dimensjoner, mørkere og mørkere over solbelyste skoger, og som fortsatte å vokse til de syntes å berøre grensen for den jordiske sfære, og de første knitrende brakene nådde balkongen der han ventet, høyt over løv og land, mens han ante byen og havet i det fjerne. Når brakene kom ut av lufta som glammet fra et tiltakende slag, da kjente han en slange gli kilende igjennom ryggraden, og huden reise seg i frydefull bevegelse, for en eventyrlig stund som var på vei, og sola gled ned bak skyenes svulmende tårn, og skyggene kom krypende og slukte lyset, og verden skiftet ham og ble en hall, av mørke uten ende, og vindkast kom speidende for hordene som var i ritt, og fikk den gamle parasollen ved hans side til å ynke seg og spinne som en forhekset karusell. Så var den over han. Stormen. Natten. Oskoreia.

Da var det på tide å gå inn før Vilde kom og trakk han inn likevel, han stilte seg bak vinduet og kunne knapt stå stille, like bristeferdig av forventning som skyene var ladet med magi, og plutselig kom den, kveldens første synlige salve, det hvite blaffet som lyste opp i stua, der ingen ennå hadde rukket å skru lampene på. Det var da han skulle telle, hadde han lært, og høytidelig uttalte han tallene til braket kom, tusen og én, tusen og to, tusen og tre, kanskje fire, til skrallet sprengte spenningen i tusen glødende filamenter, og gjorde han ellevill av underfull forskrekkelse.

Vilde var ikke like begeistret, å nei, hun var alt annet enn det, holdt seg bare lengst mulig unna leilighetens ruter, ja, både ruter og alt som hadde med metall å gjøre, og håpet at uvesenet ville forsvinne like fort som det hadde dukket opp. I slike stunder kunne hun fortelle anekdoter som virket som om de var hentet fra en side i en pocketbok om Donald Duck, hun hadde sett lynet komme ut av telefonkontakten, og sa at det ble tiltrukket av metall, ja, til og med av en nål eller en skje. William, som hadde hørt det meste året før, og aldri sett det bli bekreftet, var smilende skeptisk, og tok mer enn gjerne en stoppenål i hånden for å vise hva han mente om sannsynligheten. Men han avviste ikke alt hun sa fullstendig, han ble, frivillig eller ufrivillig, kallet til å fantasere om en særskilt personlighet der ute i det mektige mørket, en Zevs eller Jupiter, Dagda eller Tor, dog uten fysisk form, som lot menneskene få kjenne på hans makt, og William forestilte seg at en arm kanskje ville komme inn i rommet i et glimt, uhindret av vegg og glass, og gripe både han og metallet som han utfordrende sto og holdt i, og hva da? Han ville i alle fall ikke at dramaet skulle gli over. Derfor ble han også ergerlig på Vilde når hun sa at hun ikke var noe glad i det, og argumenterte opprørt for tordenværets gode sider. Ja, allerede da var han en ambassadør for det sublime og det magiske, en ambassadør i krangel med det tørre og praktiske og jordnære, han kunne bare ikke artikulere det med klarhet, og han kunne slett ikke ane hvilke kvaler hans rolle som envoyé for dette sakrale i en møkkete og steinhard verden skulle føre til.

William var aldri sikker på om Vilde virkelig mente det hun sa eller ikke, men han ertet henne uansett, mest for å vise at hun ikke kunne rokke ved hans fryktløse fyrighet, nei, det hun sa virket heller motsatt, jo mer bekymret Vilde ble, dess modigere følte han seg selv, og dess sterkere ble følelsen av eventyr. Det gnistret av ild over pipene som raget opp fra byen, og likeledes over de grønne åsene omkring, det rumlet som fra store skred av stein over den høye bygningen de bodde i. Å, hvor han elsket og aktet slike stunder, og hvor han ønsket å bli værende i dem, å følge med dem, og unnslippe det tamme samfunnet han hadde havnet i. Han ville ha drager, lik dem han hadde tegnet, riddere, lik dem han hadde sett i filmene, borger, lik dem som fantes i brosjyrene, og han ville ha alt det de var symboler for, mystikk og storhet og grenseoverskridende hendelser, og ikke det ynkelige ordinære som omga han til vanlig.

Mange, ubegripelig mange, syntes å være fornøyde med det gjennomsnittlige, og kanskje hadde de et bedre liv, og fant glede lettere, om enn også middelmådighet, men slik var aldri han, nei, ikke han, William lengtet etter mer, mye mer enn han da kunne forstå, og kanskje mer enn den kloden han var landet på noensinne ville kunne gi. Han foraktet kjernen i byen han hadde i sin nærhet, den åpenbare planløsheten og den funksjonalistiske, deprimerende arkitekturen, selv om han ikke riktig ennå hadde tilegnet seg slike ord. Han foraktet fraværet av estetikk og den tilsvarende tilstedeværelsen av likegyldighet og skammelige innsparinger, eksosen fra bensindrevne biler og den råtne kålen i røyken fra fabrikker som ennå ikke var blitt pålagt å rense sine innbringende utslipp. Han foraktet byen slik han kjente den, og drømte om en annen, om søyler og tårn og filosofer i fargerike kapper, og søkte tilflukt i skogen og ved kysten, for bare mellom eik og alm, ved havets åndende vann, kunne han til fulle stille sin lengsel. Der kunne han rent glemme sin vemmelse for det hedonistiske og troløse samfunnet han var blitt fange i, men selv ikke skogen og strendene var nok for William i lengden, og kanskje ville ikke noe jordisk liv være nok for han, og hvorfor det? Hvilken mening var det i å komme inn i verden og bare lengte vekk? Overlevelse og paring tjente det slett ikke, og dermed intet gen heller, og hva kunne det tjene til da? Hvem var det egentlig han tjente? Nei, kun måtelig klok bør en være, for sjelden er forståelse til gagn for glede. Kun måtelig klok skulle han ha vært, for livet er lettere å leve for den som lite vet. Nei da, han var ikke dum, den gamle Mercurius, som satt i sitt høysete og talte til skaldene for æoner siden.

Men under oskoreia, da var William i sitt ess, og slik kunne både halvtimer og timer fly av sted, uforglemmelige øyeblikk skapt like mye av hans egen intense venerasjon for dem som av de åpenbare kreftene i atmosfæren, kreftene som uten at han visste det, ga fornyelse til jorden de passerte over. Trollbundet sto han ved vinduet og fulgte med, som om han sto og lyttet til et orkester i skjul, og hørte virkelig musikk for aller første gang. Ja, slik sto han til bulderet ble svakere og mørket mindre tett, og regnet kom avløsende til og lot sitt teppe falle over scenen, over verden, og lyden av det strømmende vannet fikk han til å synke sammen på gulvet og kjenne at han var blitt trøtt. Da kunne han bli liggende på det varme, hårete teppet til han falt i søvn, eller krype opp i den mosegrønne lenestolen som han gjerne satt i når han og Eldar så på fjernsyn. Det var en stol som Eldar ofte hadde hatt, men som han uselvisk pleide å tilby William fordi han visste at han likte den, og siden satt de der i fellesskap, Eldar i sofaen, rolig smilende og tilsynelatende uberørt av alt som hadde skjedd, og William krøllet seg sammen som en pus, med en pute under ryggen der den gamle stolen ikke riktig kunne følge hans barnlige positur, og kanskje dukket det en western opp på skjermen når Vilde hadde lagt seg og ikke kunne uffe seg over kuler og krutt og heltemot, og nattelufta kom frisk og kjølig inn i stua fra en blålig, klarnet kveld, og en dag bedre enn de fleste kunne endes på dyna i en nyoppredd seng.

Ja, den lille spenningssøkeren elsket de kveldene som sto i tegnene til Zevs og Wayne og Eastwood, likeledes de sjeldne, men vidunderlige strømbruddene om vinteren, når elektrisiteten forsvant og den ganske verden syntes å skifte karakter, og William kunne tenne stearinlys for Eldar og Vilde og slapp å be om lov til å skru av alle lampene, og bisarre skygger flakket over de nedarvede møblene i rommet, flakket over speil og skatoll og biedermeierbord, over kobber og messing og guder fra antikken, mens glitrende frostroser tok til å vokse på de vintersvarte vinduene.

William prøvde gjerne å forårsake strømbrudd også, men lyktes bare av og til, dog ofte nok til at det var bryet verdt å prøve, for hva livet vel mer opp i en ensformig kveld enn en altomfattende kortslutning? For det meste valgte han imidlertid det enkleste, nemlig å be Eldar og Vilde om å komme, sitte ned og vente, mens han gikk rundt og slukket lysene og iverksatte sin hemmelige plan. Ingenting han kunne finne på var større enn det, å skape stemninger og skuespill, å regissere sitt eget liv, og hva hadde de ikke akseptert? Først senere forsto han hvilken frihet han hadde hatt.

Han erindret romjulskveldene i nesten totalt mørke, bare opplyst av en uthult appelsin med telys i, og han husket, til tross for alle årene som var passert, den brente, bittersøte lukten, det oransje lyset gjennom porene i fruktskallet, og fortellingene om den andre siden. Det var blitt store øyeblikk av slike stunder, og ikke kun for han, men for dem alle, han hadde vært en sol i deres liv, var det blitt sagt, og kanskje hadde det alene rettferdiggjort hans merkelige inntreden i kropp og tid. Store øyeblikk, stadig blant de største i hans liv, og han hadde skapt dem med sin kraft, sitt personlige initiativ. Jo, han hadde, trass i alt, levd i en magisk verden, den vanskelige, men vidunderlige verden som en barndom kunne være. Det gjorde vondt i magen når han tenkte på den, og på dem, på alt som hadde vært og aldri skulle komme tilbake. Fantes det ikke barmhjertighet i verden? Fantes det kun barmhjertighet i døden?

Han så sin daværende skikkelse gå og hente et av bindene med eventyr, og kjente det i hendene, ja, selv innbindingens knirking var lagret i hans minne, både den og hans daværende ham, en liten gutt med store øyne og krøllete hår, og slik gikk han ut i stua og ba Eldar om å lese for han, og Eldar tok bindet og lot William legge seg med hodet på den myke, litt for store magen, på den glinsende ulla i en strikket kofte, og William kjente Eldars varme og var trygg. Han kunne godt ha lest det ganske bindet selv, å lese hadde han da kunnet siden han var seks, men det var bedre å bli lest *for*, han konsentrerte seg om meninger i Eldars stemme, og de bisarre tegningene på bindets gulnede sider ble levende og virkelige for hans indre øye.

Å, Eldar, Eldar, så varm du ser ut, han strøk den gamle, gamle mannen over pannen, og den var høy og glatt, men het, han reiste seg opp og løp igjennom rommet, redd for å være borte for lenge, fant en servant og fikk fuktet en klut med kaldt vann, og løp tilbake til Eldar. Kanskje kunne han om ikke annet kjenne dette, noe kjølig og fuktig mot sin brennende kropp. Den same vind den heite panna svalar, han strøk Eldar varlig over ansiktet, øynene var halvåpne, og munnen likeså, og gullet ligg på snjo, som fyrr det låg. William kunne ikke hjelpe seg lenger, han hikstet og gråt som en unge, men fortsatte å la den svale kluten gli over Eldars sorgfulle uttrykk. Vannet var hans olje, og Eldar hans konge, og han åndet roligere nå, rolig som en sovende gutt. Eg gløymer dagsens strid, som fyrr eg gløymde, når eg mot kveld av sol eit glimt fekk sjå.

Akk, talløse dikt, og talløse strofer, de for gjennom hodet hans, og Eldar hadde kunnet dem alle. William var ikke helt slik, han husket knapt et eneste av diktene ordrett, men det ordrette hadde aldri vært det viktige, nei, det var det en deklamasjon *innebar*, den åpne verdsettelsen av poesi, av dette andre og høyere enn la vita ordinaria, som hadde festet seg i William. Hvilke stunder lyste vel sterkere i minnet enn de korte sekunder med lyrikk, når Eldar plutselig brøt ut i kvad? Som den siste stunden av dem alle, da Eldar hadde begynt å resitere noe, men ikke hadde fullført som før, og den trygge stemmen brast og ble et eneste langt hulk. Det hadde vært et sjokkerende øyeblikk, verre enn nesten alt det andre som hadde vært og skulle komme, det hadde vært sekunder da Eldars utilslørte fortvilelse rev opp tilværelsen slik en motorsag river opp veden i et gammelt tre, et tre som har levd i tusen år, men som mennesker kan henrette på ti minutter.

Det stig av hav eit alveland, men en drage kommer flygende, det er synkende nå. Eldars pust var stadig rolig, men ble svakere og svakere, William måtte legge hodet inntil Eldars for å kunne høre noe, og lyden ble svakere og svakere til den forsvant, og William forsto at det var skjedd. Han prøvde å løfte Eldars hode, som for å kalle han tilbake, men det var så tungt, så tungt, og øynene var fortsatt blå og klare, blå og klare som øynene til et barn, men de rørte seg ikke, rørte seg ikke, og William klemte det kraftløse hodet mot sitt og ønsket seg vekk, han òg, klemte det forlatte hodet til det var vått av hans egne tårer.

Så var det virkelig skjedd, og ingenting i verden kunne snu det om. Herre Gud, Herre Gud, Herre Gud. Han ville skrike, skrike til hvert eneste atom i hans figur ble splittet, skrike til han eksploderte som et speil, og de tusen bitene gikk i nye tusen biter og forsvant, og hans legeme opphørte å eksistere. Det var som Eldar hadde sagt, all glede må til sist betales for med sorg, og William hadde mye å betale for, han måtte betale som en sønn betaler for en kjær far, og lenge lå han ved siden av Eldar, død han også, til han til sist, for Eldars skyld, reiste seg og gikk, gikk som en levende død gjennom dagen til den omsider var over, gikk som en levende død til han igjen kunne gråte i fred.

Både måneder og år var nå passert, men William kjente fortsatt Eldars død i brystet der han satt i sola utenfor sin leilighet og prøvde å la seg trøste av en hengebjørk i bris. For det var en kald sol og en kald vind, og det grønne treets framtoning var like vemodsfylt som hans eget sinn. Snart ville vel også det treet møte motorsagens barbari, og hva slags utsikter hadde han vel selv? En siste indianer som hadde valgt å kjempe en håpløs krig fra fjellene, det var han, nå levde han i grunnen kun på trass. Skjønt nei, han levde også for noe annet, for skjønnheten, den som mennesker spyttet på og mishandlet, men ikke hadde klart å drepe, og han levde for håpet, en liten gnist av håp som verdens kulde ennå ikke hadde klart å slukke.

Hva skjer med øynene når en begraves? Hva skjer med øynene når en kremeres? Han orket ikke å tenke på det, orket ikke, orket ikke, orket det ikke. Han hadde bare kunnskapens grense og kosmos' uendelighet å klamre seg til, for det var skanser som intet levende menneske noensinne kunne innta. Hva var kosmos?

Var kosmos guddommelig? Var kosmos Gud, og universene som klinkekuler i dette ubegripeliges spill? Det var lov å håpe. Det var lov å tro. For ingen kunne vite, og ingen vet mindre enn de som tror de vet. Det var det han visste, og det var i grunnen nok. I alle fall nok til å holde ut i noen tiår til. Men om han ikke visste, så hadde han en anelse, og kanskje kunne anelser tross alt gi både mer og bedre frukt enn visshet. Han lurte på hva som ville bli fruktene hans. Sitroner? Dadler? Nøtter eller epler?

Den digre bjørka skulle gjerne ha gitt han et svar, men den måtte vente på en sterkere vind. Bare hvis en bølge av vind rullet innover øya kunne den snakke ut og gi han et tegn, styrke den følelsen i han som trengte støtte for å vokse og gro. Følelsen var ennå kun et frø, og bjørka husket jo seg selv, hvor vanskelig det hadde vært for den. Siden var alt blitt annerledes, hvordan kunne den ha ant hvilke innsyn den skulle få i verdens vev? Innsyn var belønningen, om en da kunne bruke et slikt ord, for hva et tre måtte utstå av prøvelser, og dem hadde det sannelig vært mange av. I stadig større ensomhet hadde den vokst, og sett frende etter frende falle fra mens den selv ble stadig høyere, og urørlig måtte den stå på samme sted mens vintrenes is glaserte dens grener og somrenes tørker fikk bladene til å falme. Nå var den ved sitt livs vendepunkt, aldri skulle den rage større og stødigere. Barken liknet et konglomerat av knudret stein, og fra sin krones luftige apeks kunne den se fjorden glimre som et løfte, ikke mer enn en bedagelig pollenreise unna, og mellom sjøen og løkka der den grodde var hundrevis av hustak å studere, noen av rødlig og noen av glasert svart takstein, noen tildelt patina og verdighet av tidens gang og andre uærbødige og nye, og mellom takene var hager og hekker og veier og stier og oppblåsbare bassenger, og alt det som stadig drev og flyttet på seg, mennesker og biler og bier og fugler og fluer, og pinnsvin og snegler og grevlinger når mørket fikk menneskene til å trekke inn i sine boliger.

Bjørka kjente bladene gnisse mot hverandre og mot grenene, de tynne og myke grenene som hang nesten som hår fra de store og stive og hvite, tusener av dråpeformede blader mot tusener av disse vare, lettbevegelige grenene. Det var vel derfor menneskene kalte den for hengebjørk, og den visste at den ble regnet for å være vakker, og var ikke uenig i det, nei, slett ikke, men den visste at dens utseende hadde sin pris, både eikene og lindene og furuene, ja, til og med de alvorstunge granene ville leve lenger enn den, og nå var den altså ved sitt klimaks. Den kunne kjenne det i veden, snart ville den lange nedgangstiden begynne. Gren for gren ville den falle til jorden, knopp for knopp ville den måtte se sin fagre kappe svinne hen, til den en gang ikke maktet å møte våren med et eneste nytt løv, og bare dens mest omfangsrike stamme sto igjen, et smuldrende skjelett uten liv, dog kanskje med små fuglenebb i hakkespettens hulrom. En del av prisen, det også, som trær måtte betale for sin innsikt, og hva kunne de vel gjøre med den, annet enn å hviske om den, stundom synge om den, og håpe at noen ville høre og forstå?

Ja, det var merkelige oppgaver de hadde fått, og de var neimen ikke blitt noe lettere med årene, for jo mer mennesker fant ut om den sanselige verdens konstruksjon, dess mer arrogante ble de. Slik var fattigdommen i deres sinn, bjørka var fortørnet nå, at de trodde det å måle noe med et instrument, å sage det opp i dets synlige bestanddeler eller telle molekyler i en fotosyntese, var det samme som å ha forstått det til fulle. Hvordan kunne de, med noen større sikkerhet enn for millennier siden, da en ennå hadde hellige lunder, si hva et veldig tre ikke kunne være? Ja, de hadde funnet cellulose og de hadde glant på klorofyll, men hva betydde vel det? De hadde sågar dissekert sine geniers hjerner, men hvor mange av dem ville ha sverget på å vite alt om sine bevisstheter og sine sjeler? Hvor mange av dem ville, all forskningen til tross, ha skrevet under på at Gud var død, og aldri siden fryktet for sin frelse?

Mer vind var endelig på vei, nede ved strendene var trærne allerede i bevegelse, og nå nærmet den seg mer og mer, den vristet kronblader fra slitne roser og søte dunster fra dannede syriner, og brakte sommerfugler ut av kurs, og plutselig var den der, sugde tak i bjørkas grener og ville ha dem til å følge, slik at hele treet syntes å vende seg og trekkes i dens retning, men midt i strømmen av virvlende blader sto bjørkas stamme like fast som masten på et skip, og treet lot vinden gi det stemme og talte sitt gåtefulle språk, og kjente gjennom universets usynlige vener at William hadde snudd på hodet for å lytte. Han lyttet, og følte noe, men hva var vanskelig å si, velvære, kanskje, et åndedrett, en kraft, som havets, vemod, stemmer, noe oppløftende, noe stort, et sukk, det steg og sank i styrke, urovekkende og vederkvegende på samme tid, igjen og igjen, til vinden stilnet av og bladene på nytt hang rolige og lydige og samlet sol.

På en slik dag var det William og Nataniel hadde fulgt den grønne dalen med tyrihjelm og revebjelle mellom spisse tinder, og siden hadde valgt den bratte ruten som syntes å lede dem til verdens tak. De hadde krabbet og klatret og gått, oppover og oppover, til de sto på snøen på den veldige jøkelen og skuet ned på landet som buktet seg mot horisonten, og bare hørte summingen av eget blod i ørene, hørte stillheten slik den bare kunne være mellom fjellene. På en himmelblå dag som denne hadde de stått i det blendende lyset, på jøkelens hvite rygg, og det hadde vært som å være på en sky av den typen som bare fablenes bønnestengler noensinne vokser opp i.

Nå var alt forandret, deler av den prektige breen hadde mistet taket i berget og rast ned i avgrunnen, de ville aldri kunne returnere dit de hadde vært. Årsaken var varmen, ble det sagt, det ville snart bli like mildt som i de store løvskogenes æra, da menneskene ennå støpte våpen i bronse, og av og til ofret dem i tjern og sjøer, ja, slik skulle det bli, enda bensin var blitt forbudt for flere år siden, og røyken i byene om vinteren var vanndamp, det skulle bli som da Roma ei var grunnlagt og Luxor bare påbegynt, og det kunne jo bli spennende, dog på en alarmerende måte, en klokke var trukket opp og måtte få tikke til den stoppet, og ingen kunne forutsi ved hvilket tall den ville stanse.

”William? Kan du begripe at vi gidder å klatre opp og ned på disse fjellknattene?” hadde han sagt, og William hadde et øyeblikk vært redd for at han mente det, men selvfølgelig gjorde han ikke det, han sto og gliste bak de store solbrillene som speilet landskapet omkring, og nøt den åpenbare ironien.

”Nei, det er helt ufattelig,” sa William, men kjente smilet stivne og bli alvor.

”Du vet, for mange *er* det faktisk ubegripelig,” fortsatte William etter en stund, ”de bryr seg ikke filla om naturen, og kunne i hvert fall ikke tenke seg å gå i flere timer for å nå en isbre. De ville ikke ha likt seg her om de så hadde blitt fløyet hit. Det ville bare ha vært underlig for dem. De bryr seg ikke engang om skogene når fuglene synger og frukttrærne blomstrer. Naturen betyr omtrent like mye for dem som en elektronisk avis som har mistet forbindelsen til redaksjonen. Kanskje fordi de aldri egentlig har opplevd den. De har aldri opplevd den som noe mer enn et bakteppe for sine egne aktiviteter, og knapt nok det. Prøv å si noe om naturens åndelige betydning til dem, og de vil bare riste på hodet og le av deg. De sitter med Universalis til de er gule og blå på fingrene og røde i øynene, og ofrer ikke vår naturarv en tanke, og derfor blir det mindre og mindre igjen av områder som dette. Folk bryr seg rett og slett ikke.”

”Du vet da hvorfor,” sa Nataniel, ”de forræderiske myndighetene har sørget for at datastrømmene er fulle av nevronprogrammer. De vil ikke innrømme det, men indisier har ligget ute på nettet i årevis. Jeg har et lite program på ray som jeg kjører hver gang jeg har vært på Universalis. Det søker igjennom hele hjernen din og nøytraliserer alt det skadelige du måtte ha fått i deg. Akkurat som antivirusprogrammene pleide å gjøre på de gamle PC-ene. Hvis du bruker det til å rense opp i hodet ditt hver gang du har vært tilkoblet, da er du temmelig sikker på å unngå å bli avhengig. Det sier i alle fall han du vet i Seattle, og de guttene der pleier å ligge et hestehode foran det meste.”

”Trøste og bære. Stoler du virkelig på det? Vi er omtrent like trygge som jødene var i Tyskland i 1938. Vi kan ikke stole på noen. Ikke på hverandre engang. Det er angivere overalt. Kanskje sitter de til og med og hører på oss her og nå. Diskuterer hvor det vil være best å internere to oppviglere som oss. Så går det noen dager, og plutselig en natt lander det et spøkelsesfly utenfor husene våre, og vips er vi blitt borte vekk. To unge menn savnet, kommer de til å si på nyhetene, og dagen etter finner de en båt drivende på sjøen, og det blir leteaksjon og alt mulig, det må jo virke troverdig, men de finner selvfølgelig bare en jakke og et par sko. Til slutt står politiet fram og sier at vitneforklaringer peker på overdrevent alkoholinntak som en mulig årsak, bla, bla, bla, og kistene våre blir satt tomme ned i jorden. En tragisk, unødvendig ulykke, det var det hele. Ja da, de vet nok hvordan de skal gjøre det, og de har gjort det mange ganger allerede. Det sier i alle fall ryktene. Oftest for å fjerne dissidens, men også for å hanke inn personer de har bruk for. En skulle tro at vi snakker om en gammel grøsser fra det tjuende århundre, eller om Russland, men det er naturligvis nettopp det de vil ha oss til å tro, at kidnappingene kun er rykter.”

Ja, slik hadde de stått og diskutert samfunnets fordervelse, men de hadde tross alt befunnet seg der oppe på det skinnende hvite, under en intenst blå himmel, og naturen hadde tross alt vært den samme som femti eller hundre år før deres første celler var et faktum. Men nå var ikke engang naturen den samme lenger. Vel, William modererte seg en tanke, en del steder var den fortsatt noenlunde intakt, men ikke der oppe ved hans kjære jøkel, og slett ikke der han satt og drakk sin bitre kaffe. Færre og færre var de store trærne som raget opp over bebyggelsen, folk likte dem ikke lenger, det drysset sånn av dem om høsten, ble det sagt, det var visst ikke måte på hvor mye svineri de trærne slapp fra seg, og dessuten var de livsfarlige for både barn og voksne, de kunne jo en dag komme til å dette over ende, og nåde den som sto under dem da, og de var sikkert allerede pill råtne innvendig, ble det hevdet. Det rare var bare at de nesten aldri var pill råtne når de først var blitt felt, å nei, da flommet sevjen fra den ferske bruddflaten som blodet fra nakken på en giljotinert rebell.

Unnskyldninger og atter unnskyldninger, den virkelige grunnen var at trær ikke lenger var på moten. Der mennesker i romantikken hadde sett noe fantastisk, lik treet som i sagaene viste seg for en prinsesse mens hun sov, kunne ikke flertallet av nåtidens mennesker se annet enn en værbitt stokk med ekle blader på, blader som kunne komme til å plette den plenen de brukte timer av sin fritid på å opprettholde som en ørken av grønt gress.

Plenen som fenomen var definitivt en studie verdt. Hvorfor denne iveren etter å fjerne mosens myke puter og løvetannens solgule holder? Hvorfor denne trangen til å gjøre frodigheten om til grisebust som gulnet om sommeren? Ja, hvorfor dette eiendommelige ønsket om å trone som jegere med støvelen på byttet over naturen som de uløselig var vevet sammen med? Var det kanskje enda et av menneskets patetiske forsøk på å skape seg en beroligende illusjon av kontroll og forutsigbarhet i et univers der jorden ikke var annet enn et sandkorn i Sahara? Riktignok et korn utenom det vanlige, vakrere og frodigere enn mange av dets søsken, men ikke desto mindre et korn, og på det, på det levde altså menneskene. Den striglede plenen omkring huset tillot menneskene å innbille seg at de hadde en sone av lettfattelighet og sikkerhet rundt hiet de holdt til i. Slik måtte det være. For så vidt forståelig, slik et lite barns vaner og ideer gjerne er forståelige om en setter seg i barnets sted, men ikke desto mindre bør planlegges endret eller eliminert i løpet av oppdragelsen.

Ja, var det ikke riktig å se dem som en form for barn, alle disse voksne som utryddet livets mangfold rundt seg fordi de ikke taklet det, omtrent slik små barn ofte skremmes av nattemørket eller av skogen, og helst skulker unna alt som en må gjøre en innsats for å forstå. Jo, de var utvilsomt barn, de som hadde opprettet en hage på tusenårig jord og forlangte å få definere hvilke planter som var tillatt på dens overflate, eller som bygde hus ved skogen, og ikke tålte dens fugler og dens dyr i sin nærhet med mindre skogen anerkjente de strengeste reglementer for besøkstider og beiting.

Akk, de sa kanskje at de var glade i blomster, men nølte ikke med å forgifte dem som ikke passet deres personlige smak, og de kunne ha drept for å slippe å dele sine tulipaner og moreller med dem som i tusen år hadde bodd på den pletten av en tomt som de med slik selvfølgelighet hadde annektert og gjerdet inn.

Nei, det var ingen tvil, det var åpenbart at de var barn, en kategorisering som sikkert ville ha vært provoserende for dem det gjaldt, og det bekreftet bare kategoriseringen. For var det kanskje ikke slik at nettopp bortskjemte småbarn lett brøt ut i sinne, ikke minst når de ante at noen ikke ville la dem få sine egosentriske ideer oppfylt? Var det kanskje ikke slik at de ofte ble rasende når de forsto at de kanskje ville bli tvunget til å tilpasse seg omgivelsene, istedenfor å tvinge omgivelsene til å tilpasse seg dem?

William måtte flire, han kunne se for seg hvilke scener som ville ha utspilt seg om han åpent og ubeskjemmet hadde ytret slike ord på trykk. Han ville vel ha fått dører slamret i fjeset og kjevler slengt etter bilen, og stramme, indignerte fjes ville ha møtt han når han spaserte gjennom byens og forstedenes gater. Kanskje ville folk sågar ha lagt igjen drapstrusler på telefonsvareren hans. Jo, det kunne ha blitt litt av et sirkus, og det ville bare ha bidratt til å bevise at han hadde rett, for hvem lar seg vel alvorlig affisere av kritikk med mindre de selv føler seg truffet av den, og dypt i sin bevissthet aner at den er sann?

Nei, det var ikke trærne som var råtne, men menneskene. De var striglede utenpå og hule inni. Men hule trær kunne huse et millennium av innsikt. Hule mennesker var bare skall. En krise, et slag, en krig, og de ville knuses som utblåste påskeegg. Akk, hvor mye hadde ikke raknet på noen skarve tiår, hvor mye hadde ikke raknet, og nå var hele sulamitten i ferd med å gå skeis. Virkelig, fullstendig skeis. Snart ville kataklysmen melde sin ankomst, han hadde sett den mens han sov, og da ville ikke et eneste av trærne han kunne se bli stående. Ikke et eneste av husene heller. Men nye trær ville vokse opp der de gamle hadde gått til grunne, og andre steder også. De ville spire i kjellere fylt av dagslys og i bassenger uten vann, de ville bryte opp ruinene med sine røtter og la gamle plankevegger morkne i skyggen av sitt løvverk, de ville langsomt skjule rustne biler i sitt indre og gjemme sprukne veier under lag av blader, og til slutt ville de være de eneste som visste hvor hele byer var blitt av.

Vel, vel, det var ettermiddag, og melankolien hadde festet seg i lyset og i vinden, han fikk bryte opp og ta en tur på de hemmelige stiene fra barndommen mens den gamle skogen ennå skaget, og himmelen ennå var klar og blå. Andiamo.

På den andre siden av øya, den som hadde sol når det led mot kveld, var Nataniel på vei sørover. Han hadde trasket flere kilometer langsetter strendene siden morgenen, hadde studert blåskjellene som filtrerte vann i pyttene og de badende som skrek og moret seg i sjøvannet. Han tok seg god tid, hadde ikke noe hastverk, men det var en grunn til at han var på vei sørover, det var et sted i sørvest som han gjerne ville se igjen, et sted som kunne egne seg for det han skulle gjøre. Jo mer han tenkte på det, dess mer gråt han, han følte seg som en vulkan i sitt indre, og dess mer riktig syntes det å være at det skulle skje nettopp der. De hadde gått og leid hverandre i hendene der, en sommer for mange år siden, da de var ti, hun og han, under de gamle poplene og piletrærne, langs den vesle bekken som rant ut i sanden, ut i bukta der bølgene skyllet innover de vidstrakte grunnene. Der hadde de lekt med sanden og med vannet, blitt fulle av sandkorn på de små fingrene sine, og tatt hverandre i hendene igjen. Det hadde vært så fint, så fint, han hadde aldri holdt noen i hånda før, ikke en jente, og i et lite skogholt hadde de plukket markjordbær og trædd dem på et strå, og spist av strået fra hver sin ende, og så … og så hadde hun dødd. Den lille engelen hans hadde dødd, av resistent tuberkulose, og aldri kommet igjen. Det var det angrepene hadde gått ut på det året. Multiresistente bakterier. Den lille engelen hans hadde dødd, og aldri kommet igjen.

Nataniel stoppet, prøvde å tørke vekk alt snørret med håndbaken, men det kom bare mer og mer. Porca troia. Hva hjalp det å gråte? Det var så mange slike skjebner. Det hadde vært så mange slike skjebner da de ble drevet ut i ørkenen og drept, mens landene som kunne ha grepet inn slaktet sine unge mellom skyttergravene. Akk, så mange skjebner. Hans var bare én av mange. Én av mange i det teaterstykket som het livet på jorden. MacBeth var ingenting mot virkeligheten. Selv om Shakespeare hadde gjort en skremmende bra jobb. Den største tragedien av dem alle var den han selv var blitt en del av, og den var på langt nær over ennå. Ville den noen gang ta slutt? Han visste ikke. Han visste bare at han ikke orket én akt til.

Han var nesten framme da en flokk fugler flakset opp fra den skogkledde åsen i øst. Var det noen der? Han ble plutselig nervøs. Han måtte få denne stunden for seg selv. Han ville ikke at noen skulle se han. Han ville ikke at noen skulle prøve å stoppe han. Nei, han ville ikke, ville ikke nok en gang måtte forklare at han hadde rett til å bestemme over sitt eget liv. At han alene kunne avgjøre hvorvidt han ville leve videre eller ikke. I flere minutter sto han og lyttet etter stemmer. Men det var ingenting å høre. Det hadde vel ikke vært noe å bry seg om likevel. Han stirret bort på bekken der den rant ut i sanden. Han skimtet skogholtet i det fjerne, og ble plutselig overveldet av trøtthet. Hvor deilig det hadde vært å bare gi opp. Hvor deilig det hadde vært, å avslutte det tåpelige kapittelet som var hans nåværende liv, og heller prøve noe annet. Noe annet, for han hadde et håp om at det ville komme noe mer, en tro på at andre muligheter ville by seg, på at hans nåværende eksistens bare var én av mange.

Han grøsset litt da han tenkte på det han hadde hørt sagt, det om at alle som tar livet av seg går lukt til helvete. Lukt til helvete. Men han nektet å lytte til slike svoveldunstende advarsler. Det kunne ikke være innrettet slik. De som gjorde det slutt var ofte de som hadde hatt det aller vanskeligst. Som hadde de største sorgene å bære på, og som ikke hadde styrke til å fortsette. Som ikke kunne finne noen annen utvei. De svakeste, med andre ord, og var det ikke nettopp de svakeste Gud skulle beskytte mest?

De samme skriftene som snakket om helvete og evig pine, sa også at Gud var kjærlighet. Det var noe som ikke hang på greip i argumentasjonen til forfatterne. Den hang ikke på greip i det hele tatt, sa Nataniel til seg selv. Nei, så ubarmhjertig kunne ikke en kjærlig Gud være, så ubarmhjertig kunne ikke en ekte guddom være, at den dømte et stakkars menneske til evig pine. Det ville ha vært like sadistisk gjort som når mennesker morer seg med å plage et forsvarsløst dyr. Ja, enda verre ville det ha vært. For mennesket er ikke alltid herre over sine handlinger, og dersom Gud ikke var en kjærlig Gud likevel, hva var da vitsen med å komme til Gud? Da måtte det være like greit å gå fortapt. Selv det måtte være bedre enn å bli tunget til leve under en despot til evig tid, og hvis det guddommelige i realiteten var despotisk, hva var da egentlig dets motstykke?

Men dette var kun tankerekker. Han trodde ikke noe på at det kunne være slik. Gud måtte være kjærlighet. Hvordan kunne det ellers finnes noen forklaring på opplevelsene han hadde hatt? Ja, hans Gud var i alle fall kjærlighet. Hans Gud dømte ingen til evig pine. Intet kjærlig menneske kunne tro på noen annen Gud. Nei, det fikk gå som det måtte gå. Han hadde ikke lenger noe valg. Måtte bare velge å tro. Sette sin lit til Frelseren, og aldri mer se seg tilbake. Aldri mer se seg tilbake. Aldri mer.

Det første William kom til på sin vandring var en slette, en eng som varslet at det snart var kveld, en eng med merkverdige miksturer av dufter, og med lyden av tusen insektvinger i bevegelse, og gyllen sol skinte inn mellom hundretusener av gresstrå og stilker, inn i små land der urtene måtte fortone seg som urgamle trær, der blivende sikader vokste opp i dråper av kritthvitt skum, og gresshopper beitet mens de ventet på at kroppene deres skulle ferdigstille sine instrumenter. Du store Gud, hvor god en eng kunne være, hvor yndig og hvor moderlig, og hvor dyp, hvilke skumle og underlige verdener den kunne huse, og hvilke skapninger som hadde den som hjem. Enga, som vokste fram av frostsvidd bakke i april, og i de første månedene av sitt liv ustanselig fornyet sitt ansikt og utviklet sin rikdom, til den på høsten ble gammel og svakelig og visnet vekk, og restene av fordums prakt og alt det liv den hadde fostret forsvant under en ny snø.

Eng, eng, og deretter skog, og skogen tok han inn i sine rom og ledet han mot vest, gjennom dunkle, tilsynelatende uendelige daler der bare gjøksyre og mose og merkelige sopper kunne sees å vokse mellom de urørlige stammene, og bare spredte stråler av kveldssol varslet om det som skulle komme. I skogens velde rådet freden fortsatt grunnen, der var liv og død og smerte, kjærlighet og frykt, ja visst, men det var alt underordnet freden, og slik styrke hadde denne freden at selv et dyr i dødskamp og dets jeger stundom måtte underordne seg og lytte. I skogen var det heller ikke noen usynlige droner, de spionerende maskinene som foreløpig ikke hadde fuglers fleksibilitet, og derfor hadde vansker med å navigere mellom grenene. Heldigvis, skogene var igjen blitt et tilfluktssted for friheten, og William en rapparee, en kriger fra en tid som trolig var forbi, og kanskje var det satt en pris i kroner på hans hode, men han var alt annet enn beseiret, det finnes ikke noe nederlag for den som faller med sverdet hevet.

Landet hadde begynt å helle, og skrånet stadig mer, han nærmet seg skogens ende og hørte lyden av bølgeslag mot krappe strender, bølgeslag som var blandet med suset fra vinden og fylte skogen med uro og lengsel, løvet danset i motlyset som ildfluer i paringslek, og de store trærnes stammer syntes like svarte og andektige som søyler av mørk marmor mot det skarpe lyset fra sjøen der nede. Hør den vinden, og se det spillet av lys og skygge, det suste fra sjøen og i løvet, i granenes bar og fra de høye kronene, det glødet i løv og glitret i sjø, og stråler skjøt inn i mørket og illuminerte lyssky skapninger på skogens bunn, merkelige, glinsende skapninger, men bare i korte øyeblikk, lyset måtte videre, og vinden likeså, det var som om den ganske verden var blitt løftet opp i stratosfæren og snart ville desintegrere i de veldige strømmene av luft, men ennå holdt den stand, og William var grepet av øyeblikket, av lyset og sjøen han nærmet seg, han ville ut i det lyset, han ville ned til den sjøen, ned til det vide utsynet, og tok seg nedover den bratte åsens vestre side mens rustrøde ekorn smattet forbauset over oppstyret og blågrå duer fløy forfjamset opp fra sine vagler, han ilte nedover, hoppet og sprang og svingte seg fra tre til tre, til skogen åpnet seg og ble til stein og strand, og Manannans hester frådet foran han og han var framme.

En gang for lenge siden, og på et ganske annet sted, hadde han også kommet ut av skogen og ned til havet, han og Nataniel, c'era una volta, langt mot nord der i Dronningens land, der strendene løp ut i Korallenes hav, og langt der ute møtte Revet. Fadó, fadó, langt av lei på det store kontinentet som de hadde kunnet kalle sitt hjem, om enn bare i et par år, hadde de kommet ut av jungelen og sumpskogen, ut mellom palmene og kokosnøttene, og ned på stranden som var for lang til at en kunne se hvor den begynte eller sluttet, selv i dagslys, og det hadde vært natt og de hadde vandret langs de skumhvite brenningene fra det svarte, usynlige havet, lenge, under den tydelige, lysende Melkeveien, og de hadde latt blikket synke inn i dens myriader, inn i galaksen og ut i universet, og vært tause av ærefrykt. Stjerneskudd hadde blitt til og forsvunnet, på kortere tid enn ordet kunne ytres, som lyn langt, langt borte, og lydløse, inderlig lydløse, som menneskeliv, og bare havet ga fra seg lyd, bruste og buldret og braket der utenfor nattsynets grense, i tropevinterens tette mørke og i den varme, kalde, uopphørlige vinden.

Du milde papaya, hvor de hadde reist på den turen, og for en reise det hadde vært. De hadde ikke vært turister, nei, de hadde vært reisende, oppdagere, utforskere, for turisme, hva impliserte vel det om ikke navnløse masser som villig lot seg lede av reklame som kveg av gjetere til melkemaskinene? For ikke å snakke om turister, mennesker som kun var ute for å samle forventede og lettvinte opplevelser, og ikke egentlig var interessert i noe mer. Turistenes ærend var et egoistisk, og attpåtil et platt, og ved sin etterspørsel etter platte tilbud etterlot de seg et illeluktende kjølvann samme hvor de dro hen. Turistene var forbrukere av reisemål, ja, av hele land. Når ett område var gjort, dets helligdommer ydmyket og dets mennesker redusert til simple kremmere, da dro de bare videre til det neste. Men nå ville det snart være slutt på all turisme for en stund, og akkurat det kunne i grunnen være like greit.

Nå var han hjemme, hvis han da hadde noe sted han kunne kalle for et hjem. Jorden alene kunne kalles hans hjem. Hello, I'm from planet Earth, mate. Hva med deg? Hadde han blitt tvunget til å velge ut et mindre geografisk område, slik mennesker flest forventet, og han skuttet seg ved tanken, kunne han vel under tvil ha nevnt sin barndoms øy, men det ville ha vært halvt løgn, for hvordan kunne han snevre inn sitt hjem slik når faktorene som definerte det aldri hadde adlydt noen annen grense enn den som eksisterte mellom jorden og rommet? Hvor begynte og sluttet vel jorden han gikk på? Hvor begynte og sluttet berget under løvets mold, og hva med fjorden? Hadde kanskje havet noe utspring eller noen ende? Hvem eide vel vindene og skyene, eller flokkene av fugler som trakk mot sør om høsten?

Hvem eide vel vingene til biene, eller geiteramsens flygende frø? Stoppet sollyset ved gjerdenes stakitt, eller skoger ved nasjoners grenser?

Naturen kjente ingen stengsler, for den fantes bare overganger i uopphørlig forandring. Hva ville vel hans øy ha vært uten saltvannet omkring, og hvilket hav var ikke knyttet til et annet? Havene var ett, og ett med alt, fra havet kom regnet, breene og elvene, plantenes sevje og menneskenes blod, og hva på landjorden måtte ikke omsider renne ut i vannet som braket mot dens kyster? Brenn meg, sa han, legg meg i en drage skjøvet ut på fjorden, gi den vinger av ild og la den svinne. For ingenting er nærmere den andre siden enn flammene og havet.

Kanskje var han mer hjemme enn på lenge, men ennå var han reisende. Kanskje kom han alltid til å være reisende, og det kunne han i grunnen leve med. Kanskje kom han alltid til å være på vei, og det kunne for så vidt ha vært ålreit. For veien og reisen var også målet, på det hadde han aldri vært sikrere, og å stoppe kunne kanskje være godt i en periode, men i lengden var det stagnasjon, og stagnasjon kunne være farlig behagelig. Å stanse og bli stående var et knefall for frykten for forandring, for det feige i ens selv, og stundom også for det onde, det var å lide nederlag i kampen en stadig måtte kjempe, ville en drive sitt høyere selv videre, raffinere det og overskride det og finne det opp på nytt. Videre og videre, i nye verdener og nye hammer, kanskje, men videre, i nye tider og nye rom, videre, for alltid videre, for alltid utfordret til å bryte nye grenser og lete opp nytt land. For alltid. Ikke noe dårlig prospekt, egentlig, han måtte innrømme det. Jo, reise ville han, og reise måtte han, og reise skulle han, for ingenting er varig unntatt reisen, ingenting unntatt reisen og det som for alltid har gjort reiser mulige.

”Men William,” spurte en blåvinge som hadde landet, og lot skjellene på vingene skimre i sola, ”hva tenker du om det som snart vil skje? Du skal tross alt være her i noen år til. Hva tenker du om sykdommen som er på vei? Du ser vel at alt vil falle? Du ser vel at alt hva mennesker som deg har strevet for vil gå i grus og glemmes?”

”Vet du, Eileen, jeg tar det i grunnen ikke veldig tungt. Ikke så lenge jeg har deg, i alle fall,” sa William.

”Kan hende er det en sott som må få brenne seg selv ut,” fortsatte han rolig, ”først i en framtid langt, langt unna, når alle dens motstandere er drevet bort, og den har nådd alle sine mål, når den er blitt noe like gammelt og knirkende som stavkirkene er i dag, og ingen fiender kan gi den nytt liv, da vil kraften sive ut av den. Da vil den langsomt krepere av seg selv, og menneskene den har hatt i sitt grep vil begynne å lete etter noe nytt. Ut av menneskets iboende nysgjerrighet og dets behov for endring, ut av ungdommens trang til å opponere mot det bestående, ut av det gode som fortsatt vil ha bolig i menneskets indre. Da, ikke før, men da, endelig, vil mennesker igjen stille spørsmål ved det rådende og dominerende en masse, og kanskje vil noen gjenoppdage gamle greske skrifter, og kanskje vil noen forbauses over romerske ruiner, og kanskje vil noen avdekke statuer i mudderet på havets bunn, og kanskje vil noen oversette bøker fra det tjuende århundre til sitt eget språk, og den frie verden og det frie menneske vil igjen bli født på ny. Kanskje vil noen bli fengslet og torturert, og kanskje vil noen måtte dø på bålet, og kanskje vil noen rope i sin pine at størst av alt er friheten, og det vil være verdt det. Det vil være verdt det for alle dem som kommer etter, like sikkert som at lidelsen ved en fødsel er verdt barnets første skrik. Det … det er kanskje den frie verdens eneste håp, og i alle tilfelle dens sikreste. Som du skjønner, jeg tror at selv om sotten skulle triumfere i vår tid, så vil den aldri kunne vinne noen varig seier likevel. Men … det beste er selvfølgelig om en finner en medisin som driver den tilbake. Ulempen er at en da ikke vil få den fornyelsen som sykdom og påfølgende helbredelse ofte kan gi offeret."

"Så sant offeret overlever."

"Ja, så sant det overlever. Men det tror jeg det vil gjøre," sa William rolig. Det ble stille en stund.

"Har du sett han?" hvisket plutselig Eileen, og stirret utover bølgene med sine mangefasetterte øyne. Bølger og bølger, bølger med blågrønne farger, bølger med skumhvite topper, bølger med glassklare maneter i sitt grep, bølger med løsrevet tang, bølger med drivende klær.

"I vannet? Ja, jeg fant han for en stund siden. Hvordan det?"

"Vil du ikke ta han opp?"

Det gikk noen sekunder før William svarte. "Nei. Det er best slik," sa han bestemt.

De ble sittende en stund på steinene og tenke på det de hadde sett, på det korte, kullsvarte håret som satt som en hjelm rundt det lange, vinterlyse ansiktet, på rosene i kinnene og på de bleke, men svakt smilende leppene. Jo. Han var på vei. Det var best slik.

Dagen trakk mot vest og etterlot seg kveld, en varm og dampende kveld med glødende dis over den vide fjorden, den veldige og ventende fjorden, og aften ble til natt, en natt med stjernene som hvite fyrlykter på den brennende blå himmelen, og Eileen lå ved siden av sin gutt som en gang før, hva kunne vel et kyss få å si, hva kunne vel et kjærtegn forstyrre, og natten lukket øynene og gikk sin gang, og da det lysnet av dag var hun fløyet.

Det lysnet av dag, og William husket gamle fisker Toralvs ord om jagerflyene som skinte rødt der oppe i det kommende lyset, ordene om den skinnende Venus og den hvite månens sigd, og nå var de på himmelen igjen, jagerflyene og de skinnende gudinnene, og noe mer, det han hadde fryktet, men ventet, dog ikke riktig ennå, det som ville komme ifra sør, og som nå kom veltende og svulmende, slukende, en vegg, en sky, en ambolt, en fortærende, ærgjerrig storm.

Så var det altså i gang. Det var på tide å bryte opp. Akk, alt var forandret, inderlig, inderlig forandret. En fryktelig skjønnhet var født.

Oggi è una bella giornata.

No mun ho søkke.